

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוותך האמנה – תהלים קי"ט, טפ: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביעי – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תורא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.1 בראשית ויצא כהי (התשע"א)

בראשית ויצא כהי: ויהי כשמע לבן את שמעו יעקב בן-אחתי ונגרץ לקראתו ויחבק-לו וינשק-לו ויביאהו אל-ביתו ויספר ללבן את כל-הדברים האלה:

את-שמעו יעקב בן-אחתי - הרב כיטוב ספר הפרשיות מביא מדרש על הפסק שהיו הרבה משמיעים ללבן על גבורת יעקב ועל שפע המים שהחל במקום עם בואו, אבל התעלם מכך עד שהודיעוהו שיעקב הוא בן-אחותו, שאז אמר כל הכבוד שלי הוא (של לבן) כי בן אחותי הוא.

את-שמעו יעקב בן-אחתי - מונח לגרמיה (מונח פסק) מונח רביעי, הפסק כאן בתפקיד של כעין כתוב סדור שנחלק, מידה י"א דרבי אלעזר בר' יוסי הגלילי, קריאה עם פסק משמעותה התעלמות לבן ממה שמע, עד שע"פ קריאה ללא פסק משמעותה שתאוות הכבוד הביעה אותו כי יעקב בן-אחותו ועל כך כולם יכבדוהו.

בראשית ויצא כהי:

[יח] ויאהב יעקב את-רחל ויאמר אַעבֶדְךָ שְׁבַע שָׁנִים בְּרַחֵל בְּתֵךְ הַקֶּטְנָה:

[טז] ויאמר לבן טוב תתי אתה לך מתתי אתה לאיש אחר שבה עמדי:

[כ] ויעבד יעקב בְּרַחֵל שְׁבַע שָׁנִים ויהיו כַּעֲשֵׂיו כַּיָּמִים אֲחֵדִים בְּאֶהְרָתוֹ אֵתָהּ:

[כא] ויאמר יעקב אל-לבן הֲבָה אֶת-אִשְׁתִּי כִּי מְלֵאָה יָמִי וְאֶבְיָאָה אֵלֶיךָ:

בבלי קידושין סבב, סגא, סוגיית שכירות משתלמת בסוף לעומת שכירות המשתלמת בכל רגע של שווי פרוטה, וכאשר לא שולמה באותו רגע הריהי כמלווה בידי בעל הבית. התורה מדגימה את שני המצבים כדלהלן:

(זט, זח) ויאמר (יעקב) ... אַעבֶדְךָ שְׁבַע שָׁנִים - פשטא מונח זקף קטן, בְּרַחֵל בְּתֵךְ הַקֶּטְנָה - מרכא טפחא סלוק. יעקב השכיר או

האומן מקבל על עצמו עבודה של שבע שנים, שכירות המשתלמת בסוף בסיום העבודה במלואה. אם ישלימה שכרו יהיה קבלת רחל (במקום כסף), אם לא ישלימה שכרו אפס.

(זט, זח) ויעבד יעקב בְּרַחֵל - דרגא תביר טפחא, שְׁבַע שָׁנִים - מונח אתנה. קבוצת פרטים קשורים לענין מסוים שעל כל אחד חל הענין

או ההלכה ו/או מצטרפים ביחד, קבוצת הפרטים הם כל רגע עבודה לא היה בו שוה פרוטה וכאשר מצטבר לשווי פרוטה על בעל הבית לשלמה מיד, וכאשר לא שולמה מיד, הריהי כמלווה בידי בעל הבית, כאן לבן צובר מלוה של שבע שנים.

אפשר כי יעקב מלכתחילה קבע כי השכירות תשתלם בסוף עבודתו כדי שלא יהיה מצב של מלוה בידי לבן שבו אי אפשר לקדש (בבלי קידושין ו). אבל לבן החליף תנאי העבודה ועשה זאת למלוה, וטען שיעקב אינו יכול לקדש במלוה, לכך ענה יעקב (זט, זח) (באחד מפירושי אור החיים) שרחל כבר קנואה לו בדין לוקח עבדים וקרקעות במלוה כדעת הרמב"ם (אור החיים). לפי זה יעקב צריך לשחרר את רחל קודם שכונסה, כדי שתהיה אשה יהודית ולא שפחה נוכרית.

בראשית ויצא ליג: ותאמר לאה באשתי כי אשרוני בנות בלידת אשר הבן השני של זלפה ותקרא את-שמו אשר:

באשתי - בשם ר' אליהו שגב: הלכה בנוטריקון א'מן י'אה ש'מיה ר'בא ב'קול, מתואם עם העובדה כי מ-527 מופעי זקף-גדול (ב-491 פסוקים בתורה) 179 מהם (המופיעים ב-175 פסוקים) מטעמים את השורש אמר, היינו 33.97%. קשר לבטוי בפה.

לאה באשתי - זקף-קטן זקף-גדול, עולה תקע"ו וג' המלים לאה באשתי עולה לו"י באש"ר וגם 513 + 36 = 549 הפרש מתקע"ו 549 – 576 = 27 עולה ז"כ, כגון שמן ז"ך,

בבני אשר נאמר **במדבר פנחס כו,מד:**

בני אשר למשפחתם לימנה משפחת לישתי משפחת הישני לבריעה משפחת הבריעי:

הימנה לישתי גי' 110 + 356 = 466 עולה סו"ת, אוצר הגי' של הרב ר"י פאלוך זצ"ל גימטריית סו"ת היא גי' ר"ת מ'אשר ש'מנה

ל'חמו ו'הוא י'תן מ'עדני מ'לך: שהוא ברכת יעקב לאשר **בראשית ויחי מט,כ: מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני-מלך: ס**

הפרש מתקע"ו 466 – 576 = 110 עולה כ"צ – כהן צדק, **לאה באשתי - גי' לוי באשר, שבט אשר משיאים בנותיהם לכהנים**

במדבר פנחס כו,מה:

לבני בריעה לחבר משפחת החברי למלפיאל משפחת המלפיאלי:

בריעה לחבר גי' 287 + 240 = 527 עולה תקכ"ז, אוצר הגי' של הרב ר"י פאלוך זצ"ל: חטי"ם יי"ן שמ"ן

הפרש מתקע"ו 527 – 576 = 49 עולה מ"ט, כלומר המקיים מ"ט לפול עליו נאמר (287=) פז"ר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד..

סיכום אפשרי לקרא **במדבר פנחס כו,מד: הימנה לישתי ולקרא במדבר פנחס כו,מה: בריעה לחבר**

לאה אמנו אמרה. **בראשית ויצא ליג: לאה באשתי - זקף-קטן זקף-גדול, הפרש מתקע"ו 549 – 576 = 27 עולה ז"כ, כגון שמן ז"ך** שהוא הבסיס לשמן המשחה בו הקדשו הכהנים המרוזים בגי' **הימנה לישתי** הפרש מתקע"ו 466 – 576 = 110 כ"צ – כהן צדק.

יעקב אבינו ברח לשבט אשר **בראשית ויחי מט,כ: מאשר ש'מנה ל'חמו ו'הוא י'תן מ'עדני מ'לך: ומעדני מ'לך יהיו כגי' בריעה לחבר גי' 287 + 240 = 527 עולה חטי"ם יי"ן שמ"ן**

בראשית ויצא לכ:

ותאמר לאה זכרני אלהים אתי זכר טוב

הפעם זכרני אישי כי-גלדתי לז ששה בנים

ותקרא את-שמו זבלון:

זכרני אלהים ו - קדמא מרכא פסק

אתי זכר טוב - זרקא מונח סגול, הכל כעין כלל הצריך לפרט ופרטו הפעם זכרני אישי וגו' - פשטא מונח זקף-קטן

אפשר שזה כעין לימוד אלפניו

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, ט. טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

אֱלֹהִים ו – מרכא פסק אתי, אפשר כי פסק בא להבדיל בין הענין זבד אלקים והענין זבד האדם, כאן לאה, אפשר שפסק בא להוסיף השהייה בקריאה כדי שאות אל"ף לא תבלע ועלול להשמע "מתי"

1. דברי הימים א ח, לח:

וּלְאַצֵּל שְׁשֶׁה בָּנִים וְאֶלֶּה שְׁמוֹתָם עֲזַרְיָה וְבְכֹרֶה וְשַׁעֲרָה וְשַׁמְעֵאל וְשִׁמְשֹׁן וְחֲנָן כָּל-אֵלֶּה בְּנֵי אֶצֶל:

2. דברי הימים א ט, מד:

וּלְאַצֵּל שְׁשֶׁה בָּנִים וְאֶלֶּה שְׁמוֹתָם עֲזַרְיָה וְבְכֹרֶה וְשַׁעֲרָה וְשַׁמְעֵאל וְשִׁמְשֹׁן וְחֲנָן אֵלֶּה בְּנֵי אֶצֶל: פ

טט – שלושה פסוקים בתנ"ך בראשית ויצא ל, כ; דברי הימים א' ח, לח: ו-ט, מד: ובהן ששה בנים: ושלושתם בטעמי זרקא מונח סגול. וּלְאַצֵּל שְׁשֶׁה בָּנִים – זרקא מונח סגול – מוסף מענין אצל ששה בנים משהו מענינים עליהם, היות שנמנה מספרם וגם מצוינים שמותיהם הרי שרק אלו, אפשר כי מרבה דומים להם. ב- בבלי פסחים סב, ב מוזכר גניזת ספר היוחסין וסמוך אליו בין אצל לאצל טעינו ארבע מאה גמלי דדרשא. ו-פרטי"י מאצל לאצל - שני מקראות הן, ופרשה גדולה ביניהן, אפשר כי מרמז לספר היוחסין ולאנשים דומים באמונתם ומעשיהם לאצל וששה בניו.

וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם – מונח רביע, לפחות ארבע, אכן נמנים כאן ששה

עֲזַרְיָה וְבְכֹרֶה וְשַׁעֲרָה וְשַׁמְעֵאל וְשִׁמְשֹׁן וְחֲנָן – אפשר ש- עֲזַרְיָה בכורו ושם הבן השני בְּכֹרֶה ואם כן כאן מידה י"א

לראבריה"ג סדור שנחלק

כָּל-אֵלֶּה בְּנֵי אֶצֶל:

אפשר שהקשר לששה בני לאה הוא כך:

אצל ובניו הם מבני בנימין. בני בנימין מצטרפים עם בני לאה יהודה ולוי, בעיקר, לשארית הפליטה שלגביה יש ענין של ספר היוחסין. רוב יוצאי שאר השבטים נותקו מעם ישראל עד זמן הגאולה בב"א.

בבלי פסחים סב, ב אמר רמי בר רב יודא אמר רב: מיום שנגנו ספר יוחסין תשש כחן של חכמים, וכהו מאור עיניהם. אמר מר זוטרא: בין אצל (דברי הימים א, ח) לאצל (דברי הימים א, ט) טעינו ארבע מאה גמלי דדרשא.

רש"י פסחים סב, ב תשש כחן - שנגנו מהן טעמי תורה שהיו בו; נגנו – נשתכח;

מאצל לאצל - שני מקראות הן, ופרשה גדולה ביניהן, ולאצל ששה בנים וקא חשיב ואזיל הבנים, וסיפא דפרשתא אלה בני אצל.

וְתֹאמַר לְאֵה זְבֻדְנִי אֱלֹהִים וְאֵתִי זְבֻדְ תוֹב – קדמא מרכא זרקא סגול, סגול בעל תכונה הדומה לזקף-קטן כסוגר ענין וכרכוי

(הכוזרי) לכן אפשר כי זה כמו התבנית קדמא מרכא פשטא זקף-קטן, בתפקיד לכתחילה ובפועל, כפי' בעה"ט בלוי כתיב (כט; לד) כי ילדתי לו שלשה בנים ובזבולון כתיב כי ילדתי לו ששה בנים, כשילדה שלשה אמרה הרי ילדתי שלשה שהם חלקי, וכשילדה עוד שלשה אמרה הרי ילדתי ב' חלקים:

נשות יעקב ידעו כנבואה שיוולדו שניים עשר בנים. לכתחילה לאה, שהיא אחת מארבע נשות יעקב, חשבה שחלקה בבני יעקב יהיו שלושה בנים, שווה לנשים האחרות, בפועל ילדה ששה שהם שני חלקים.

מתואם עם ההשערה כי מרכא זרקא סגול מרבה דברים אחדים לעומת מונח זרקא סגול המרבה דבר אחד.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרְכָא = מארְךָ, רבוי; דרְגָא – מצרף; תְּבִיר – מחלק, ממעט, לא ממש; טַפְקָא = טַפְקָא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרְכָא טַפְקָא – קב"ש ששנוי לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרְגָא תְּבִיר טַפְקָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרְכָא תְּבִיר טַפְקָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תְּבִיר מרְכָא טַפְקָא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; בנ"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרְקָא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1: זק-קטן – 2: זק-גדול – 3: רביעי – 4: מונח רביעי – לפחות 4; ... זק-קטן ... זק-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.**

1.2 בראשית ויצא כהי (התשע"ב)

בראשית ויצא כהי: וְהָיָה ה' נֹצֵב עֲלָיו וַיֹּאמֶר אֲנִי ה' אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֲבִיךָ וְאַלְהֵי יִצְחָק הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָתָּה שָׂכַב עָלֶיהָ לָּהּ אֶתְנַנָּה וְלִזְרַעָהּ:

נֹצֵב עֲלָיו רש"י – לשמרו, **שפת"ח** – ... מאי **נֹצֵב עֲלָיו**, אלא עליו על יעקב. והוא דהוצרך לשמרו (**חולין צא,ב**) לפי שדיוקנו של יעקב חקוק בכסא הכבוד, ועכשו ראו המלאכים את יעקב וידעו שדיוקנו הוא ונתקנאו בו הואיל שהוא קרוב לכסא הכבוד יותר מהם והיה בדעתם להזיקו לכך שמרו הקב"ה.

וְהָיָה ה' נֹצֵב עֲלָיו אור החיים – ירמוז גם אל יעקב, על דרך אומרים ז"ל (**ב"ר מ"ז ו')** האבות הם המרכבה לשכינה, ולהיות שהוא רגל רביעי יאמר בדיוק נצב עליו **יתר** מעל אברהם ויצחק, כי הוא עיקר העמדת הכסא. **ליקוטי הערות על אה"ח** אדם הראשון היה מהמרכבה עד בוא דוד המלך, אם כן בעת ההיא היה יעקב רגל רביעי (**סוגלות משה**)

וְהָיָה ה' – קדמא ואזלא, כעין כלל מלמד, שממנו נמשכים ענינים אחרים בכתוב. מלת **הָיָה** מלמדת על גילוי חדש בין היתר בקרא **נֹצֵב עֲלָיו וַיֹּאמֶר**, אשר נסבירו ע"פ **רש"י, שפת"ח ו-אור החיים**.

נֹצֵב עֲלָיו וַיֹּאמֶר – מונח זרקא סגול, כעין שתי תבניות זרקא סגול, מוסיף ממהות הענין על הענין.
(א) הָיָה מלמדת על גילוי כי דיוקן יעקב חקוק בכסא הכבוד ואפשר כי ממתין להתגלותו של יעקב בעולם להשלמת העמדת הכסא, אשר עמד על אדם הראשון, אברהם ויצחק עד אז. פירש **אור-החיים עֲלָיו וַיֹּאמֶר** כי בהגיע יעקב יאמר בדיוק נצב עליו **יתר** מעל אברהם ויצחק, כי הוא עיקר העמדת הכסא. ולכן ע"פ רש"י ושפת"ח צריך **תוספת** שמירת ה' עליו מפני קנאת המלאכים.
(ב) אור-החיים ... ירמוז אל בחינת מעשים טובים אשר ישתדל האדם בעוה"ז ויעלה באמצעותה (של הבחינה) אורות עליונים בשורש נשמתו ... אומרו (**מנ"ג**) **וְהָיָה ה' נֹצֵב** פירוש שממדרגה זו יעלה לנבואה עצמה לא בחלום ידבר בו אלא תגלה עליו השכינה ולזה תמצא שאמרו ז"ל על ישראל שלא הושלל אחד מהם מהנבואה וכולן מוכשרים לדבר זה.
וְהָיָה ה' – קדמא ואזלא כעין כלל מלמד על גילוי שכל אחד מישראל מוכשר לנבואה. ויש ללמוד ממעשים טובים של יעקב אל מעשים טובים של כל אחד מישראל אשר על-כן זוכה לכך אשר **ה' נֹצֵב עֲלָיו וַיֹּאמֶר** – מונח זרקא סגול, מוסיף באדם עליה ממדרגה של קבלת דבר ה' בחלום אל קבלת דבר ה' בנבואה בהקין.

בראשית ויצא כה,ז: וַיִּיקָן יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֲכֹל יֶשֶׁתְּ ה' בְּמִקְוֵם הַיָּדָה וְאֲנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי:

בעל הטורים – מִשְׁנָתוֹ – (רבי יוחנן) קרי ביה ממשנתו (**ב"ר ס"ט ז')** מתוך, שהיה הוגה בתורה ביום ובלילה לא שכב לבו מלהגות בה בחלומו.

הרב כי טוב – וכשהקין, אע"פ שלילה היה, לא חזר לשנתו אלא עשה כל הלילה יום בתורה ובתפלה ככל שאר לילותיו שמקודם לכן ושאחרי כן. (תנ"י ויצא ג; הה"ק מהר"ם מפרמישלין; מדרש אגדה; הרב נ"צ פינקל)
מלבוש לשבת וי"ט – הרב מו"ה ישכר בעריש האדמ"ר מזידיטשוב –

פ"י על הטעמים זרקא סגול סעיף כז – ויקן ... גם כאן משמשים הטעמים לשמחה שבה למוחין דגדלות וזכה לאספקלריא המאירה כדאיחא במד"ר ... ממשנתו עיי"ש בפ"י מת"כ ובדברי אא"ז מו"ר זצוק"ל.

וַיִּיקָן יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ – מונח זרקא סגול, כעין מוסיף מהענין על הענין. מכל הפירושים עולה שהוסיף בלימודו ובהשגתו בדברי אלקים חיים. חלום יעקב הוא גלוי נבואי בדרך החלום ובאמצעותו הקב"ה מאשר בחירתו וברכות יצחק אביו והינו תוצאת דבקתו בה' ובלמוד תורתו. כלומר ממשנת יעקב בתורה מואצל עליו להיות בכור נבחר לברכות.

בראשית ויצא כה,ח: וַיִּשְׁכֶם יַעֲקֹב בְּבֶקֶר וַיִּקַּח אֶת-הָאֵלֶּךְ אֲשֶׁר-שָׁם מִרְאֵשֵׁתָיו וַיִּשָּׂם אֹתָהּ מַצְבֵּה וַיִּצְקֶם שֶׁמֶן עַל-רֵאשָׁהּ:

וַיִּשְׁכֶם יַעֲקֹב – קדמא ואזלא, כעין כלל ללמוד התורה ולתפילה. **תורה שלמה** מביא **מכילתא בשלח ה'** ויהי באשמורת הבקר. אתה מוצא שתפילות הצדיקי' נשמעי' בבקר. בקרו של אברהם מנין שנ' **בראשית וירא יט,כז: וַיִּשְׁכֶם אַבְרָהָם בְּבֶקֶר**. בקרו של יצחק מנין שנאמ' **בראשית וירא כב,ו,ח: וַיִּלְכְּוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו: וּשְׁנֵיהֶם הִשְׁכִּימוּ בַבֶּקֶר**. בקרו של יעק' מנין שנא' **וַיִּשְׁכֶם יַעֲקֹב בְּבֶקֶר** וגו'. **פסיקתא זוטרתא (לקח טוב)** וישכם יעקב. הוא קודם הבקר:

אפשר כי השכים = הקדים בקומו, כפירשנו ב(**כח,זט**) שעסק בלילה בלימוד תורה. ויש מדרש המספר כי יעקב לקח עמו שמן במקלו ללימוד התורה בלילה. ומצאנו ב-**בראשית מקץ מד,ג – ד [ג] תְּבִיר אֶת הַיָּדָה לֹא הִרְחִיקוּ** כי הם – תלשא, מרמז על שיעורי זמן כדרשת **ירושלמי ברכות פ"א** אמר רבי בא כתיב **תְּבִיר אֶת הַיָּדָה אֶת הַיָּדָה** ... אמר רבי חננאל מאילת השחר עד שיאור המזרח אדם מהלך ארבעת מילין **משיאור המזרח עד שתנף החמה ארבעת מיל ומניין משיאור המזרח עד שתנף החמה ארבעת מיל דכתיב** וכמו השחר עלה וגומר וכתיב השמש יצא על הארץ ולוט בא צווערה ומן סדום לצווער ארבעת מיל.

לכן אפשר כי **בְּבֶקֶר** – רביעי, ירמוז על שיעור זמן ההשכמה כמהלך ארבע מיל, כגון משיאור המזרח עד שתנף החמה, והוא גם שיעור זמן לתפלה. וכדומה גם ב- **בראשית וירא כה,ח: וַיִּשְׁכֶם אַבְרָהָם בְּבֶקֶר וַיִּרְאֶה אֶת-הָאֵלֶּךְ וַיִּשָּׂם אֹתָהּ מַצְבֵּה וַיִּצְקֶם שֶׁמֶן עַל-רֵאשָׁהּ וַיִּקַּח אֶת-הָאֵלֶּךְ אֲשֶׁר-שָׁם מִרְאֵשֵׁתָיו וַיִּשָּׂם אֹתָהּ מַצְבֵּה וַיִּצְקֶם שֶׁמֶן עַל-רֵאשָׁהּ:**

כה,ח: וַיִּשְׁכֶם יַעֲקֹב בְּבֶקֶר וַיִּרְאֶה אֶת-הָאֵלֶּךְ וַיִּשָּׂם אֹתָהּ מַצְבֵּה וַיִּצְקֶם שֶׁמֶן עַל-רֵאשָׁהּ: **וַיִּשְׁכֶם אַבְרָהָם בְּבֶקֶר וַיִּרְאֶה אֶת-הָאֵלֶּךְ וַיִּשָּׂם אֹתָהּ מַצְבֵּה וַיִּצְקֶם שֶׁמֶן עַל-רֵאשָׁהּ:** **וַיִּשְׁכֶם יַעֲקֹב בְּבֶקֶר וַיִּרְאֶה אֶת-הָאֵלֶּךְ וַיִּשָּׂם אֹתָהּ מַצְבֵּה וַיִּצְקֶם שֶׁמֶן עַל-רֵאשָׁהּ:**

לכן אפשר כי **בְּבֶקֶר** – רביעי, ירמוז על שיעור זמן ההשכמה כמהלך ארבע מיל, כגון משיאור המזרח עד שתנף החמה, והוא גם שיעור זמן לתפלה. וכדומה גם ב- **בראשית וירא כה,ח: וַיִּשְׁכֶם אַבְרָהָם בְּבֶקֶר וַיִּרְאֶה אֶת-הָאֵלֶּךְ וַיִּשָּׂם אֹתָהּ מַצְבֵּה וַיִּצְקֶם שֶׁמֶן עַל-רֵאשָׁהּ:**

כה,ח: וַיִּשְׁכֶם יַעֲקֹב בְּבֶקֶר וַיִּרְאֶה אֶת-הָאֵלֶּךְ וַיִּשָּׂם אֹתָהּ מַצְבֵּה וַיִּצְקֶם שֶׁמֶן עַל-רֵאשָׁהּ: **וַיִּשְׁכֶם אַבְרָהָם בְּבֶקֶר וַיִּרְאֶה אֶת-הָאֵלֶּךְ וַיִּשָּׂם אֹתָהּ מַצְבֵּה וַיִּצְקֶם שֶׁמֶן עַל-רֵאשָׁהּ:** **וַיִּשְׁכֶם יַעֲקֹב בְּבֶקֶר וַיִּרְאֶה אֶת-הָאֵלֶּךְ וַיִּשָּׂם אֹתָהּ מַצְבֵּה וַיִּצְקֶם שֶׁמֶן עַל-רֵאשָׁהּ:**

לגבי השמן שברשות יעקב יש להקשות מפני **רמב"ן** **וזה שער השמים**. ושם יעקב ללקט האבנים ומצא אותן כולן אבן אחת, ושם אותה מצבה בתוך המקום, וירד לו שמן מן השמים ויצק עליה, שנאמר **ו"יצק שמן על ראשה" (להלן,יח)**.

ב' ה' טוב טעם לנדני (טטור"ל) כי במצוותו האמנו – העלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: אהנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרְכָּא = מארְךָ, רבוי; דְּרָגָא – מצרף; תְּכִיר – מחלק, ממש, לא ממש; טַפְקָא = טרְקָא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מְרַכָּא טַפְקָא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דְּרָגָא תְּכִיר טַפְקָא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מְרַכָּא תְּכִיר טַפְקָא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תְּכִיר מְרַכָּא טַפְקָא – קבוצה שממעתים חלק מפרטיה מענין מסוים; מְרַכָּא – כד' בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זְרַקָּא סְגוּלָּא – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זְרַקָּא קְטָן – 2; זְרַקָּא גְדוּלָּא – 3; רְבִיעִי – 4; מוֹנַח רְבִיעִי – לפחות 4; ... זְרַקָּא קְטָן ... זְרַקָּא קְטָן בחצי פסוק – היקש; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אוליא – גרש – גרשי'ם – יוצא מהענין; קדמא וואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים/בתשובע"פ.

1.3 בראשית ויצא כח"י: (התשע"ג)

בראשית ויצא כח"י:

וַיְחַלֵּם וַהֲנֵה סֹלֶם מִצֵּב אַרְצָה וְרֵאשׁוּ מִנֵּיעַ הַשְּׁמַיִמָּה וַהֲנֵה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עֲלֵים וַיְרַדִּים בּוֹ:

וַיְחַלֵּם – רביע, (א) רמז לארבע מלכויות ושריהם המלאכים כפי **רמב"ן** ... ועל דעת רבי אליעזר הגדול (פר"א לה), היתה זאת המראה כענין בין הבתרים לאברהם (ראה בר' טו, ט-יא), כי הראוהו ממלכות **אַרְבַּע מַלְכוּתוֹ** ומעלתם וירידתם, וזה טעם **מְלֹאכֵי אֱלֹהִים**, כמו שנאמר בדניאל "שר מלכות יון" (ראה דנ' י, כ), "ושר מלכות פרס" (שם, יג), והבטיחו כי הוא יתעלה יהיה עמו בכל אשר ילך ביניהם, וישמרונו ויצילנו מידם. אמרו (פר"א לה): הראה לו הקדוש ברוך הוא ארבע מלכויות, מושלן ואבדן; הראהו שר מלכות בכל עולה שבעים עוקים ויורד, והראהו שר מלכות מדי עולה חמשים ושנים עוקים ויורד, והראהו שר מלכות יון עולה מאה ושמונים עוקים ויורד, והראהו שר מלכות אדום עולה ואינו יורד; אמר לו יעקב "אך אל שאול תורד" (יש' יד, טו), אמר לו הקדוש ברוך הוא "אם תגביה כנשר" וגו' (עו' א, ד). אפשר כי לפי **הדר זקנים (מנצ, אג' ה' –** מונה רביע – תבנית הטעמים תרמו לדין שעבוד ישראל לחמש מלכויות ואחר כך ה' מושיעם.

וַיְחַלֵּם – רביע, (ב) רמזים לאופני פירוש אחרים השייכים למספר ארבע כפי **רד"ק** ... (א) ומלאכי אלהים עולים ויורדים בו – העולים הם משה ואהרן, והיורדים הם המלאכים העליונים. (ב) **והנה ה' נצב עליו** – זהו שאמר "ויורד ה' על הר סיני" (שמו' יט, כ). ויש אומרים (ב"ר סח, יב): דבר הקרבנות שיעשו בניו הראה לו, **והסלם הוא המזבח** (בעל ארבע צדדים וארבע קרנות), **וראשו מגיע השמימה** – זהו עשן המערכה שגולה לשמים לצדן ריח ניחוח לה' (עו"פ ו' א, ט). **מלאכי אלהים עולים ויורדים בו** – אלה הכהנים המקריבים הקרבנות ומקטירים קטורת. ומצאנו עוד בדבריהם (? וראה ב"ר סט, ט), שראה עצמו בחלום הזה, כי הוא בהר המוריה, כי נודע לו המקום מקבלת אברהם אבינו; ועליו אמר: "יהיה בית אלהים" (להלן כב); ואמר: "אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים" (להלן יז), כי המקום ההוא מכוון כנגד כסא הכבוד (בעל ארבע צדדים וארבעה מלאכים ראשיים עמו, מלאך על כל צד). ומה שקרא שמו "בית אל" (להלן יט), לפי שראה שם המראה, אמר, כי גם המקום קדש; ובנה שם מצבה. (ג) ומצאנו עוד בדבריהם ז"ל (תנחומא ואינו לפנינו, ראה מו"נ ב' י; וראה ב"ר סח, יב), שהסלם היו בו **אַרְבַּעַת חוּקִים**, ורחב הסלם עולם ושליש עולם; והיו **אַרְבַּעַת מְלֹאכֵי עוֹלָם וַיּוֹרְדִים בו**, שנים **עוֹלָם** ושנים **וַיּוֹרְדִים**; וכשנתחברו בחווק אחד שנים העולים ושנים היורדים, היה מלא החווק מהם. ו"מלאך" הוא שלישי העולם שנאמר "וגייתו כתרשיש" (דנ' יו, ב) וגייתו ד' תרשיש' היו שלישו של עולם; הנה כי רחב הסלם עולם ושליש עולם. וצריך להתבונן בפתרון הזה, כי מה נכבד הוא. והראה לנו הרב רבינו משה ז"ל (מו"נ ב' י) בזה פתח, כי הנמצאים – שלשה, והשלישי הוא המלאך; והחוקים, שהיו ארבעה, הם **אַרְבַּעַת כְּדוּרִים**, והעולים והיורדים – רמז על המנהיגים ברצון האל; וזה מה שאמר **והנה ה' נצב עליו**; ויהיה טעם **עליו** – על הסלם או על יעקב, ויהיה הטעם – להשכילו. וטעם **עולים** תחלה ואחר כך **יורדים** – לפי התלמדות האדם שהוא ממתה למעלה, והנהגה הוא מלמעלה למטה. וטעם שנים **עולים** – הפועל והשכל האנושי, ושנים **היורדים** – שכל כל גלגל, כי בהם הנהגת העולם; וכשיתבונן האדם כל זה, הם אצלו מדרגה אחת, **העולים והיורדים**. סוף דבר, המראה הזאת היתה להשכיל את יעקב, הנהגת העולם היאך היא, ושהיא על ידי אמצעים; ולפי שהיה בורה הראה לו זה, וכי המנהיג הגדול מושל בכל ומשנה הנהגה כאשר ירצה לשעתה.

וַיְחַלֵּם – רביע, (ג) שני מלאכים המלווים את יעקב בארץ-ישראל עולים, הרבה מלאכים יורדים לראות את יעקב ואפשר כי שנים נשארים ללוותו בחו"ל כב- **תרגום יונתן (כח, יב)** המובא כאן בתרגום ללשון הקדש (יב) ויחלוס ונהג סולם מוצב בארץ וראשו מגיע עד חיבור השמים ונהג שני מלאכים שהלכו לסדום וגורשו ממחיצתיהם, מן בגלל שגילו סודות של אדון עולם והיו מגורשים, והולכים עד זמן שיצא יעקב מבית אביו והם מלווים אותו בחסד עד בית אל וביום ההוא עלו לשמי מרום עונים ואומרים אתם רואים יעקב החסיד שדיוקנו אשר לו קבוע בכסא הכבוד שהייתם מתאווים לראות אותו בכך שאר מלאכים קדושים של יי יורדים להסתכל בו: (אבל מפ' רש"י ב-**בר' ויצא כב, מחנים** – שתי מחנות: של חוצה לארץ שבאו עמו עד כאן, ושל ארץ ישראל שבאו לקראתו (ראה תנ"כ וישלח, ג). לא מובן כמה מלאכים ליווהו בחו"ל)

בראשית ויצא כח"י:

וַיִּשְׁפֹּם יַעֲקֹב בַּבֶּקֶר וַיַּקַּח אֶת-הָאֵבֶן אֲשֶׁר-שָׂם מִקְרָאֲשֵׁתָיו וַיִּגַּשׁ אֹתָהּ מִצֵּבָה וַיִּצָּק שָׁמֶן עַל-רֵאשָׁהּ:

בַּבֶּקֶר וַיַּקַּח אֶת-הָאֵבֶן אֲשֶׁר-שָׂם מִקְרָאֲשֵׁתָיו – רביע ... זקף-קטן, כעין כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש, (א) הסבר הקשור ל- (כח, כב) ללמד כב-**תרגום יונתן (כח, י, יא)** (מובא בלשון הקדש) נס שני ארבע האבנים ששם למראשותיו מצא אותם בבוקר לאבן אחת.

בראשית ויצא כח, כב:

וַהֲאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר-שָׂמְתִי מִצֵּבָה וַהֲנֵה בֵּית אֱלֹהִים וְכָל אֲשֶׁר תִּקַּח-לִי עֵשֶׂר אַעֲשֶׂרְנֹו לָךְ:

וַהֲאֵבֶן הַזֹּאת – מונה רביע, (א) במשמע של ארבע ללמד כב-**תרגום יונתן (כח, י, יא)** נס שני ארבע האבנים ששם למראשותיו מצא אותם בבוקר לאבן אחת. (ב) אפשר כי זה המקור לארבע קרנות המזבח שכל אחד היה קוביה (המרומז במונה רביע) של אמה על אמה על אמה, ועל הקרן הדרומית מערבית נסכו יין ובסוכות מים. אפשר כי רעיון זה מתחיל מפעולת יעקב (**כח, יח**) **וַיִּגַּשׁ אֹתָהּ מִצֵּבָה וַיִּצָּק שָׁמֶן עַל-רֵאשָׁהּ** שיציקת השמן דומה לקידוש כלי המשכן וביניהם מזבח הנוחשת, והמשכו כפי **רש"י (כח, כב)** **וַהֲאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר-שָׂמְתִי מִצֵּבָה** אהא פלח עלה מן קדם ה" (ת"א). וכן בשו"ב מפרש, נאמר לו: "קום עלה בית אל" (**בר' וישלח לה, א**), מה נאמר שם? "ויצב יעקב מצבה... ויסך עליה נסך" (שם, יד). ואין נסך אלא יין.

בראשית ויצא לח: וַתֵּאמֶר רַחֵל נַפְתוּלִי אֱלֹהִים וַנִּפְתַּלְתִּי עִם-אַחָתִי נֵם-נִכְלֹתַי וַתִּקְרָא שְׁמוֹ נַפְתָּלַי:

רש"י – נתקבלה תפלת, **רש"י** – מנחם בן-סרוק פירשו ... חיבורים מאת המקום נתחברתי עם אחותי. ואני מפרשו לשון עקש ופתלתול, נתעקשתי והפצתי ... הרבה למקום להיות שיה לאחותי.

רשב"ם – חיבור הקב"ה נתחברתי

ראב"ע – ... וטעמו כאדם שיאבק עם אחר ויפתל לנצח אותו כדי להפילו. וכן תתפל. וטעם זכר אלקים כי לכבוד השם נתתי שפחתי. או השם עזרני בהאבקי.

אבי עזר על ראב"ע – נפתולי – שם מבנין נפעל ... והוראתו ידוע להגדיל הענין ... שסמכו הענין אל שמות הקדושים כדי להגדיל הענין וגו'. (**נ, ט**) **נפתולי** – (הארת שב"פ) גי' תקע"ו גי' יסו"ד מלכו"ת, כאשר יסוד מציג את זעיר-אנפין, ומלת **נפתולי** מרמז לחיבור-ליחוד ביניהם המסומן בנוטריקון ז"ן, כעין רמז ליעקב כמייצג את ז"א. **ספורנו** – ... חיבורים אלקים ושל קדושה התחברתי לבעלי: עם-אחתי, וזה עשיתי יחדיו עם- אחתי שהכנסנו את צרותינו לביתנו יחדיו להעמיד השבטים. (טט) – והולך מחשב שבתוך שבע שנים נולדו השבטים)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ל"ה במצוותך האמתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: אאנת, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרְכָא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תְּכִיר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפְּחָא = טרְחָא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרְכָא טפְּחָא – קב"ש ששעוריה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תְּכִיר טפְּחָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרְכָא תְּכִיר טפְּחָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תְּכִיר מרְכָא טפְּחָא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מִקְּדָא בְּד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זק-קטן – 2; זק-גדול – 3; רביעי – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זק-קטן ... זק-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים/בתושבע"פ.

טט – ממנחם בן-סרוק, רשב"ם, ראב"ע, אבי עזר על ראב"ע וספורנו נראה שכולן פעלו בעצה אחת למהר לידת השבטים להקמת עם ישראל, כדי שבתום שבע שנות העבודה עבור רחל יצאו מהרן למשימות עם ישראל בעולם.

מסירות נפשה של רחל היא לא רק בהקדמת נשואי לאה ליעקב אלא גם בהקדמת העמדת השבטים באמצעות ארבע אחיות במקום רק דרכה. כיצד? **נתאמר רחל** - מונח רביעי, מרמז לשלבים בהוצאת השבטים לעולם.

(א) אפשר, כי **נפתולי** – קדמא, בתחילה כל שבטי י"ה היו אמורים להיות ממני (רחל). **לכתחילה** כל שבטי י"ה היו אמורים לצאת מרחל (ל, ח), אבל בפועל, מפני הקטרוג רחל שיתפה את אחיותיה במשימה וכך לכתחילה חלקה של לאה, שהיא אחת מארבע נשות יעקב, היה שלושה בנים, שווה לנשים האחרות, בפועל ילדה ששה שני חלקים.

(ב) אבל הבנתי ממעשי לכן כי יש קטרוג לפני מידת הדין **נפתולי אלהים 1** – דרגא פסק, טעם דרגא מצייר מאבק עקש ופתלתול של הקטרוג לפני **אלהים 1** – מידת הדין, להוציא שבטי י"ה לעולם דרכי, דרך רחל בלבד ומפסיק הוצאת השבטים. (ג) לכן כדי להפסיק הקטרוג לפני מדת הדין, יש להשמיט טעם פסק ואז קריאה ללא טעם פסק **אלהים נפתולי עם-אחתי** – דרגא (ללא פסק) תביר טפחא – מרמזת לקבוצת **נפתולי** - חיבורים קדושים - **התחברתי עם אחיותי** - לאה, בלהה זלפה, בתפילות של קבוצת האחיות, לביצוע משימת לידות בדרך פתלתלה נגד המקטרג.

(ד) **נם יגלתי** – אתנח, מגביל, תפילת רחל להגביל חלקה בשבטים נענה, ואז זה מאפיין את הכתוב לפניו ע"י טעם טפחא של **עם-אחתי** בתפקיד פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריה, וגם בתפקיד מתפשט האפיון על הכתוב לפניו **נתאמר רחל נפתולי אלהים 1 נפתולי עם-אחתי**, ללמדנו שבהגבלת רחל של יכולתה ללדת השבטים היא העבירה המשימה לאחיות שהתחברו עמה למטרה הקדושה. האחיות ילדו עשרה שבטים. (ה) רחל זכתה ביוסף גם בדרך פתלתלה (חילוף עובר דינה ביוסף בבטן אחות) (**73,5**) **ותקרא את-שמו יוסף לאמר יסף ה' לי בן אחר**: שזה יהיה שלה ללא דרך פתלתלה.

ותקרא שמו נפתלי - מרְכָא טפְּחָא סלוק - מאפיין בשם נפתלי רבוי עניני הנפתולים הגלויים ומרומזים בפרשת לידת השבטים.

סיכום - בחמישה שלבים יצאו השבטי י"ה לעולם. מה שנראה על פניו כנפתולים, מאבק בין האחיות, אינו אלא דרך לנפתולים - להתחברות לקדושה ע"י עיקוף הקטרוג לפני מידת הדין, כדי להוציא נשמות השבטים הקדושים לבנין עם ישראל לשליחותו בעולם. אפשר גם להסביר **נתאמר רחל** - לי מידת הדין לא תתן ללדת השבטים אבל ע"י כביכול מאבק בין **ארבע אחיות** שאמנם בפשט ישאיר רושם שלילי אפשר לעקוף הקטרוג ולהביאם לעולם אז עדיף להוציאם לעולם כך מאשר בכלל לא, והשם הטוב ירחם ויושיע.

בראשית ויצא ללה:

ויסר ביום ההוא את-התנאים העקרים והטלאים ואת כל-העצים הנקרות והטלאות כל אשר-לכן בו וכל-חום בכשבים ויתן בנר-בניו:

מצד פשט הכתוב המלים **ויסר ביום ההוא** וגו' מהוות רצף, ואילו ב-**מאורות הגר"א** (חלק) **דקדוק ופירוש על התורה ע' כג** פירש כי טעם תלישא-קטנה עוצר.

תבנית הפסוק כעין פרט קדמאה **ויסר ביום** – מונח תרסא, כעין שני תפקידי תרסא, אחד מהם חציצות או מחיצות בשיעור חלש מאד של כתמי לבן בתוך רקע כהה בעזים, השני כעין חציצות או מחיצות בשיעור חלש מאד של כעין חום על רקע לבן בכשבים.

כעין כלל קדמאה **ההוא את-התנאים** – קדמא ואולא מרמז על כעין לימוד בכלל ופרט, כאשר הפרטים מתחילים במלים **את-התנאים** כעין פרטים **והטלאים ואת כל-העצים הנקרות והטלאות**

כעין כלל בתראה **כל אשר-לכן בו וכל-חום בכשבים** – חזר וכלל ללמד אפילו לא היה שם אלא כתם של לבן שלא היה נדון לא משום נקוד ולא משום עקוד (אלא) [ולא] משום טלוא היה מסירו משם.

בראשית רבתי פרשת ויצא עמוד 141 - 142

[ל, לה] **ויסר ביום ההוא**. מהו **עקרים** שהיו לבנים בידיהם כעין עקרת אברהם את יצחק. והנה יעקב לא אמר עקוד, לכן למה

הסירם משם, מכאן אתה למד רמאותו של לבן, אמר אם אני מניח בצאן **עקרים** יסתכלו התישים בלבנות שבידיהם בעת חמום שלהם ויבאו לילד נקודים וטלואים, אלא מוטב שאעשה עצמי כמוסיף על שכרו שאפילו **עקרים** יקח בשכרו ואפרשם משם כדי שלא יהיו לצאן במה להסתכל שלא ילדו כי אם שחומים. וזה אתה למד מן המקלות שפצל יעקב ג' מקלות אחד דוגמת עקוד וא' כנגד נקוד וא' כנגד טלוא, וכה"א ויחמו הצאן אל המקלות ותלדנה הצאן עקודים וטלואים (ל' ל"ט). והרי יעקב לא הזכיר עקוד בשכרו ולמה פצל כנגד עקוד, אלא מכאן אתה למד שלבן חשב לרמות בו, דמה לו כמוסיף על שכרו ולא עשה אלא לפחות לו. ויכול אתה ללמוד ממקרא שלאחריו, **ואת כל-העצים הנקרות והטלאות כל אשר-לכן בו, מהו כל אשר-לכן בו**, אפילו לא היה שם אלא כתם של לבן שלא היה נדון לא משום נקוד ולא משום עקוד (אלא) [ולא] משום טלוא היה מסירו משם. וכי מה צורך לעשות לו כן, אלא כדי שלא יסתכלו בהן.

שכל טוב (בובר) בראשית פרק ל

(לה) ויסר ביום ההוא [את] התיישים. הם השעירים, ולמה נקראו תיישים, שמתישין כחות של בהמות דקות, וגם נקרא עז, וכך אמרו רבותינו במסכת יו"ט שלשה עזין הן, ישראל באומות, כלב בחיות, תרנגול בעופות, במתנתא תני אף עז בבהמה דקה, וי"א אף צלף באילנות: **העקרים והטלאים**. העקודים בכלל נקודים הם, לפיכך מזכיר פעמים את אלו, ועקר מלת **העקרים** שבארבע רגליהם לבנים כמו עקידת רגל ויד, ולהכי מתרגמינין רגולייא: **ואת כל-העצים הנקרות והטלאות כל אשר-לכן בו**. שהיו בו נקודת שיער לבן: וכל חום בכשבים ויתן ביד בניו. של לבן הארמי, הוא עצמו הסירם אותו היום ביד ינוס וימדם בניו:

העקרים והטלאים – מונח רביעי, לפחות ארבע כנדרש ב-**שכל טוב** ועקר מלת **העקרים** שבארבע רגליהם לבנים כמו עקידת רגל ויד.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני מלמדני (ט"ו) כי במצוותך האמנה – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: אנתון, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא ממשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביעי – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תורא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.4 בראשית יוצא כח,י: (התשע"ד)

בראשית יוצא כח,י:

ויצא יעקב מברך שבע נילך חרנה:

ויצא יעקב – מרכא טפקא, יתור לרבות את דבר ה' בעולם מתוך שיחרור מהמוגבלות של מברך שבע השבועה של אברהם לאבימלך לשבעה דורות מאברהם עד יהושע, על התעכבות כניסת בני ישראל לארץ ישראל לשבעה דורות וכך התעכבות להתחיל להפיץ דבר ה' מארץ-ישראל, טעם מונח במלת מברך מלמד על רבוי הדורות, והמוגבלות מרומז בטעם אתנה בתפקיד מגביל במלת שבע, ולרבות הילוכו במרחקים כמרוז בטעם מרכא במלת נילך, במקומות שעד אז היה במ חרון-אף (מלת חרנה) בגלל שהיו מוגבלים מדבר ה' כמרוז בטעם סלוק בתפקיד הגבלה במלת-חרנה (ע"פ שיחות קודש, יו"ד כסלו התשכ"ו, האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן זצ"ל זי"ע)

בראשית יוצא כח,יא:

ויפגע במקום וילן שם כי-בא השמש ויקח מאבני המקום וישם מראשיתו וישב במקום ההוא:

ההוא – אותיות שם קישור שמים וארץ א-ה-ו-ה מלמד על המקום שהוא מקום א-לקי (ראה כח,יג)

בראשית יוצא כח,יג: והנה ה' נצב עלי' ויאמר

אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ אשר אתה שוכב עליה לה אתנה וילך עך:

והנה ה' – בכעין מידת גורעין ומוסיפין אות אחרונה במלת והנה ושלוש אותיות ראשונות בשם הוי"ה מתחברים לאותיות שם הוי"ה

ה - ו - ה - ו

אני ה' אלהי – בכעין מידת גורעין ומוסיפין שלוש אותיות אחרונות בשם הוי"ה ואות ראשונה במלת א-להי מתחברים לאותיות שם

אהו"ה - ה - ו - ה - א

וילן שם כי-בא השמש ויקח מאבני המקום – ... זקף-קטן ... זקף-קטן בתפקיד דבר החוזר וקורה,

(א) כאן רמז לקפיצת הדרך בשמוש בשם המיוחד א-ה-ו-ה

בבלי סנהדרין זה,א אמר אבישי שם אוקמיה לדוד בין שמיא לארעא. ונימא ליה איהו! – אין חבוש מוציא עצמו מבית האסורין. – אמר ליה: מאי בעית הכא? – אמר ליה: הכי אמר לי קודשא בריך הוא, והכי אהדרי ליה. – אמר ליה: אפיך צלותיך, בר בוך קירא ליזבון ואת לא תצטער. אמר ליה: אי הכי – סייע בהדן. היינו דכתיב (שמואל ב כז,כא) ונעזר-לו אבישי בן-צרויה. אמר רב יהודה אמר רב: שעזרו בתפלה. אמר אבישי שם ואחתי.

בבלי סנהדרין זה,א תנו רבנן: שלשה קפצה להם הארץ: אליעזר עבד אברהם, ויעקב אבינו, ואבישי בן צרויה. אבישי בן צרויה – הא דאמרן. אליעזר עבד אברהם – דכתיב (בר' ח"ש כד,מב) ואבא היום אל-הענין (טט – ר"ת ו-ה-א-ה אותיות א-ה-ו-ה שם קפיצת הדרך, כאשר אותיות ו-ה בראש), למימרא דההוא יומא נפק (ביום ההוא יצא הגיע). יעקב אבינו – (צה,ב) דכתיב (בר' ויצא כח,יא) ויצא יעקב מברך שבע נילך חרנה: וכתיב ויפגע במקום וילן שם כי-בא השמש. כי מטא לחרן אמר: אפשר עברתי על מקום שהתפללו בו אבותי ואני לא התפללתי בו? בעי למיהדר, כיון דהרהר בדעתיה למיהדר – קפצה ליה ארעא. מיד ויפגע במקום (טט – סיום הפסוק מלת והוא אותיות אותיות א-ה-ו-ה שם קפיצת הדרך).

שמואל ב כא,ז:

ונעזר-לו אבישי בן-צרויה ונגד את-הפלשתי וימתהו אז נשבעו אנשי-דוד לו לאמר לא-תצא עוד אתנו למלחמה ולא

תכבה את-ג' ישראל: פ

צרויה ונגד את-הפלשתי – אות אחרונה בצרויה ה"א ור"ת הבאים ו-א-ה יחד צירוף השם ה-ו-א-ה אותיות א-ה-ו-ה שם של קפיצת הדרך. וכן את-הפלשתי וימתהו – ר"ת א-ה-ו וכן הפלשתי וימתהו אז – ר"ת ה-ו-א, שרשרת של צירופי שם המיוחד א-ו-ה

(ב) היקש מ-(בר' ויצא כח,יא) ויפגע במקום תפילת יעקב למעלתה של תפילה בכלל.

בבלי סנהדרין זה,א אמר אבישי שם אוקמיה לדוד בין שמיא לארעא. ונימא ליה איהו! – אין חבוש מוציא עצמו מבית האסורין. – אמר ליה: מאי בעית הכא? – אמר ליה: הכי אמר לי קודשא בריך הוא, והכי אהדרי ליה. – אמר ליה: אפיך צלותיך, מכלתא דרבי ישמעאל בשלח – מסכתא דויהי פרשה ב ... וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה', מיד תפסו להם אומנות אבותם אומנות אברהם יצחק ויעקב. באברהם הוא אומר בית אל מים והעי מקדם ויבן שם מזבח ויקרא בשם ה' (בראשית יב,ח) ... ביצחק הוא אומר ויצחק בא מבוא באר לחי רואי (בראשית כד,כב) וכתיב ויצא יצחק לשוח בשדה (בראשית כד,סג) אין שיחה אלא תפלה שני ערב ובקר וצהרים אשיחה ואהמה וישמע קולי (תהלים נה,יח) וכתיב אשפוך לפניו שיחי צרתי לפניו אגיד וגו' (שם /תהלים/ קמב ג) וכתיב תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' וגו' (שם /תהלים/ קב א), ביעקב מהו אומר ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש (בראשית כח יא) אין פגיעה אלא תפלה שני ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם ונה ותפלה ואל תפגע בי (ירמיה ז,טז) וכתיב יפגעו נא בה' צבאות לבלתי בואו הכלים הנותרים בית ה' (ירמיה כז,יח) וכה"א אל תראי תולעת יעקב מתי ישראל (ישעיה מא,יד) מה תולעת זו אינה מכה את הארז אלא בפה כך אין להם לישראל אלא תפלה ואומר ואני נתתי לך שכס אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי (בראשית מח כב) וכי בחרבו ובקשתו לקחה אלא לומר לך חרבי זו תפלה בקשתי זו בקשה וכה"א גור אריה יהודה וגו' (שם /בראשית/ מט ט) ואו' וזאת ליהודה ויאמר שמע ה' קול יהודה (דברים לג ז) וכן ירמיה אמר ארור הגבר אשר יבטח באדם (ירמיה יז,ה) ובתפלה מהו אומר ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו (ירמיה יז,ז) וכן אמר דוד לגולית ... ה' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו (תהלים כח,י) וכן באסא הוא אומר ויקרא אסא אל ה' אלהיו ... (דה"י יד,י), במשה מהו אומר וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום וגו' וירדו אבותינו מצרימה ונצעק אל ה' וישמע קולנו (במדבר כ,יד – טז)

בראשית יוצא ל,לב:

אעבר בכל-צאנך היום הסר משם כל-שהו נקד וטלוא וכל-שה-חום בפשבים וטלוא ונקד פעזים ונהה שכיך:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוות האמנו – תהלים קי"ט: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"א: תמצית ההשערות: אתגן, סלוק = סוף-ספיק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להבדיל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מרף-ב"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביעי – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תורא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים/תושבע"פ.

אָעבֵר בְּכַל-צִאנְד הַיּוֹם הַסֵּר מִשֵּׁם – קדמא ואזלא קדמא ואזלא , ראה קי"א ... קי"א
הַסֵּר מִשֵּׁם כָּל-שְׂחָה – פסק נִקְדַּ וְשָׁלוּא וְכָל-שֶׁה-חוּם בְּפִשְׁבִּים וְשָׁלוּא וְנִקְדַּ בְּעֵזִים וְהִנְהָ שְׂכָרִי
פסק בתפקיד להעביר התאור שאחרי הפסק | נִקְדַּ וְשָׁלוּא וְכָל-שֶׁה חוּם בְּפִשְׁבִּים וְשָׁלוּא וְנִקְדַּ בְּעֵזִים
קריאה ללא פסק משמע מה מוסר מעדרי לבן הַסֵּר מִשֵּׁם כָּל-שְׂחָה נִקְדַּ וְשָׁלוּא וְכָל-שֶׁה-חוּם בְּפִשְׁבִּים וְשָׁלוּא וְנִקְדַּ בְּעֵזִים
קריאה עם פסק, היינו מהפסק והלאה משמע שכר יעקב מעדרי לבן שנשאר ללא בעלי החיים הדומים לשכר נִקְדַּ וְשָׁלוּא וְכָל-שֶׁה-חוּם בְּפִשְׁבִּים וְשָׁלוּא וְנִקְדַּ בְּעֵזִים וְהִנְהָ שְׂכָרִי:

בראשית ויצא כט,ב:

וַיָּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂדֵה וְהִנֵּה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן רֹבְצִים עָלֶיהָ כִּי מִן-הַבְּאֵר הָיוּ יֹשְׁקוּ הָעֲדָרִים
וְהָאֶבֶן נִדְלָה עַל-פִּי הַבְּאֵר:
כִּי הָיוּ יֹשְׁקוּ הָעֲדָרִים וְהָאֶבֶן , ר"ת ה-י-הו (צירוף חדש טבת),

וַיָּרָא – גרשיים וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂדֵה – דרגא מונח רביעי, ב"ר פרשה ע (ה) ... ד"א וַיָּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂדֵה זו ציון, וְהִנֵּה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן ג' בתי דינים היו שם, אחד בהר הבית, ואחד בפתח העזרה, ואחד בלשכת הגזית וגו' שהיו נושאים ונותנים בדין עד שמעמידים אותו על בוריו. ...
ד"א וַיָּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂדֵה זו סנהדרין, וְהִנֵּה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן אלו ג' שורות של תלמידי חכמים שהם יושבים לפניהם. ...
שמשם שומעין את ההלכה וגו' שהיו נושאים ונותנים בהלכה עד שמעמידים אותה על בוריה.
ד"א וַיָּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂדֵה זו בית הכנסת. וְהִנֵּה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן אלו ג' קרואים כִּי מִן-הַבְּאֵר וגו' שמשם היו שומעין את התורה וְהָאֶבֶן נִדְלָה זה היצר הרע וגו' (ט,ג) וְהַשִּׁיבֵנו אֶת-הָאֶבֶן וגו' שכיון שהם יוצאים להם יצר הרע חוזר למקומו.
וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂדֵה – דרגא מונח רביעי, התבנית מרמזת על יצר הרע ותיקונו ע"י בתי דינים להעמדת הדין וההלכה על בורים ובית הכנסת לחזוק בקריאת ולימוד תורה נגד יצר הרע.
והאבן גדולה אנשי המקום רואים את הקושי בבאר ובאבן הגדולה הוא היצר הרע, יעקב אבינו רואה את היכולות של הבאר והדרך לאכף את היצר הרע.

בראשית ויצא לא,כט,ל:

כִּטָּן יֵשׁ-לְאֵל יְדֵי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רַע
וְאֵלֹהֵי אַבְיָכֶם אֲמָרוּ אֵלַי לֵאמֹר הַשְּׁמֹר לָךְ מִדְּבַר עַם-יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד-רָע:
[ל] וְעַתָּה הִלְךְ הַלְכָתְךָ כִּי-נִכְסְפָה נִכְסְפָתָה לְבֵית אַבְיָךְ לָמָּה נִגְבַּתְךָ אֶת-אֵלֹהֵי:
(ט,א,ב) אֲמָרוּ אֵלַי לֵאמֹר מונח פסק דרגא מונח רביעי,

אֲמָרוּ – מונח פסק, מונח אפשר כי מלמד התבנית שאחרי "דרגא מונח רביעי" עשויה ללמד על מספר ענינים הקשורים לתפקידה.
הסבר (א) אֲמָרוּ אֵלַי לֵאמֹר דרגא מונח רביעי, בפשט לבן מייצג את הרע שבאדם הנמשך מחטא אדה"ר. אֵלַי לֵאמֹר מונח רביעי מרמז להגנה על יעקב מפני כל, כאן לבן.
**וְאֵלֹהֵי אַבְיָכֶם אֲמָרוּ אֵלַי לֵאמֹר – בכל מלה נמצא ערך ג' מ"א: אל"י א"מ א"מ אל"י א"מ; ע"פ אוצר ג' הרב י"ר פאלוך זצ"ל מ"א היא ג' ס"ת כ' מלאכיו יצוה' לך' (תה' צא,ח"י) נמצא יעקב מוגן משה צדדים (מזרח, דרום, מערב, צפון, מעלה ומטה) ע"י מלאכי ה' וזה תיקון למזימת לבן הממשיכה מחטא אדה"ר המרומזת בטעמי המלים אֲמָרוּ אֵלַי לֵאמֹר – דרגא מונח רביעי, שעליה נאמר ב-
(דב' תבוא טו,ה) אֲרָמֵי אַבְד אֲבִי וּב-הַגְדָה שֶׁל פֶּסַח "שלבן ביקש לעקור את הכל"**

הסבר (ב) זוהר ויצא, ע"פ מִתּוֹק מִדְּבַשׁ: תרפים בעלי חלק זכר הוא המלאך ס"מ וחלק נקבה הוא הנחש. דרגא מונח רביעי מרמז על חטא אדם הראשון בגלל הנחש. וגם מרמז לתיקון החטא. לבן חזר בתשובה לזמן קצר וחזר לסורו באמרו (ט,א,ג) אֵלֹהֵי אַבְרָהָם וְאֵלֹהֵי נַחֲוֹר. וע"פ (ב"ר פר' עד,ו) אפשר להבין שבאומרו (ט,א,ג) לָמָּה נִגְבַּתְךָ אֶת-אֵלֹהֵי: חזר לסורו. אפשר כי אֲמָרוּ פסק מלמד על היפסקות שובו בתשובה, היינו שב לסורו.

**הסבר (ג) וְאֵלֹהֵי אַבְיָכֶם – קדמא ואזלא, אֲמָרוּ – מונח פסק אֲמָרוּ אֵלַי לֵאמֹר – דרגא מונח רביעי, ב"ר פרשה עד (ו) ... אמר דלמא חזר ביה (לבן רמז ליעקב רמז חיבה שיחזור אליו). (כז) וְלֹא נִשְׁתַּחֲוִי לְנִשְׁק לְבָנֵי וּלְבַנְתֵּי. אמר לו (יעקב) עד כדון אית ביה (ע"פ עץ יוסף ומתנות כהונה, עוד עתה יש כח בידך לנשקן, כלומר הזדמנות אחרונה, לבן הבין שיעקב לא יחזור ולכן שינה מחיבה לאיום וגילה בזיונו) יֵשׁ-לְאֵל יְדֵי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רַע (אתנה) וְאֵלֹהֵי אַבְיָכֶם – קדמא ואזלא כעין דבר מרכזי ולבן חזר בתשובה, אֲמָרוּ – מונח פסק אֲמָרוּ אֵלַי לֵאמֹר – דרגא מונח רביעי, אמר לית הוא מיניה. (אין הוא מין, לפיכך אמר וְאֵלֹהֵי אַבְיָכֶם ולא שכפר בעיקר.)
אֲמָרוּ אֵלַי לֵאמֹר – דרגא מונח רביעי, התבנית מרמזת על יצר הרע של לבן הגורם לו לכפור בעיקר לעיני משפחת יעקב והם מגיבים על דבריו (ט,א,ג) לָמָּה נִגְבַּתְךָ אֶת-אֵלֹהֵי: א"ר אייבו כיון ששמעו השבטים כך אמרו בושונו כך אבי אמנו שלעת זקנותך אתה אומר לָמָּה נִגְבַּתְךָ אֶת-אֵלֹהֵי:**

**אֲמָרוּ אֵלַי לֵאמֹר – ס"ת רי"ר, לֵאמֹר הַשְּׁמֹר – ס"ת ר"ר, הַשְּׁמֹר לָךְ – אותיות מש"ה רכ"ל – אפשר מרמז למדרש כי בלעם (נכד לבן) היה בעצה על משה התינוק לאבדו במים ואח"כ בגחלי אש. הַשְּׁמֹר לָךְ מִדְּבַר – ר"ת אל תקרב ה'ל"ם (במשה בסנה) (ט,א,ג) וְעַתָּה הִלְךְ הַלְכָתְךָ – ס"ת תכ"ה, הכ"ת, כִּי-נִכְסְפָה נִכְסְפָתָה – ס"ת יפ"ה, נִכְסְפָתָה לְבֵית אַבְיָךְ – ס"ת הת"ך, הכ"ת, תכ"ה, תכ"ה שם שבו משה רבנו הרג המצרי
הכ"ת שם שמירת הריון, ספר עבודת ישראל
הת"ך שמו של דניאל במגילת אסתר.**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו, ט"ז) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, ט"ט, טעמי המקרא והתורה בעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשקפה: אנתון, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; רגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא = טפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיהי' מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שיהי' לפרטיה; תביר מרכא טפא – קבוצה שממעותים חלק מפרטיה מנעין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביעי – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.5 בראשית ויצא כח,י: (התשעה"ה) (בהשתתפות נחלת יעקב)

בראשית ויצא כח,י: וְהָיָה זֶרְעֶךָ פְּעֶפֶר הָאָרֶץ וּפְרֻצֹת יָמָה וְקִדְמָה וְצִפְנָה וְגִבְרָה וְנִבְרָכְךָ כָּךְ כָּל-מִשְׁפַּחַת הָאָרֶץ וּבְיַזְרְעֵל:

בראשית ויצא כח,יב: וַיִּחְלַם לְהַגֵּה סֶלֶם מִצָּב אֶרְצָה וְהָאִשׁוּ מִגֵּיעַ הַשְּׁמַמָּה וְהַגֵּה מִלְאָכֵי אֱלֹהִים עֲלֵיהֶם וַיִּזְרְעוּם בּוֹ:
בראשית ויצא כח,כא: וְשָׁבְתִי בְשָׁלוֹם אֶל-בֵּית אָבִי וְהָיָה ה' לִי לְאֱלֹהִים:

מהרש"א חידושי אגדות מסכת קידושין סט,א פרק עשרה יוחסין

נאמר ב-משנה קידושין פ"ד,מ"א עשרה יוחסין עלו מבבל כהני לויי ישראל וכו'. אלו עשרה כתות הם כלל ישראל המאמינים בה' וקדושתן עשר קדושות זו למעלה מזו עד הכהן קודש שהוא קודש הקדשים ... ודע כי כמו כן בא"י שניתן להם לישראל יש עשר קדושות זו למעלה מזו עד קודש הקדשים כדתנן פ"ק דכלים וכמו שיש בצבא מעלה עשר קדושות זו למעלה מזו כדאמרינן במדרשות (מצאנו זוהר יתרו טז,א) כן יש בצבאות שלמטה שהם כלל ישראל:

מלב"ם תורה אור דברים פרשת ניצבים ט ... ד"א חושב בכאן עשר מדרגות כמ"ש בזה"ק פ' יתרו (דף ס"ז) והענין ע"פ מ"ש המהרש"א פרק י' יוחסין דכמו שהמרכבה העליונה נכללת מעשר מדרגות ואין דבר שבקדושה פחות מעשרה כן למטה קדושת ישראל זיו הדרם הוא בעשר מדרגות והם עשרה יוחסין שעלו מבבל וגו'

זוהר כרך ב (שמות) פרשת יתרו (דף סז עמוד א) ... אמר ר"ש ריש דעמא בלחודייהו רישי דשבטין בלחודייהו נוקבי בלחודייהו ה' דרגין לימינא וה' דרגין לשמאלא הדא הוא דכתיב **(דב נצ טט) אַתֶּם נִצְבִּים הַיּוֹם פְּלִכֶם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם רְאִשֵׁיכֶם שְׂבִיטֵיכֶם וְקִנְיֵיכֶם וְשִׁטְרֵיכֶם כָּל אִישׁ וְיִשְׂרָאֵל:** הא ה' דרגין לימינא, וה' דרגין לשמאלא מאן אינון, היינו דכתיב **(דב נצ טט) טַפְּכֶם נְשִׁיכֶם וְגִרְתְּךָ אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ מִתְּחִיל מִחֻטְבַּת עֵצֶיךָ עַד שְׂאֵב מִיְמֶיךָ:** הא ה' דרגין לשמאלא כלהו דרגין אתתקנו כגוונא דלעילא, (כל המדרגות כעין המדרגות שלמעלה) וגו'

וכתב ספר **המקנה מסכת קידושין סט,א** על דברי המהרש"א הנ"ל ויש לפרש דזה שהתפלל יעקב בפרשת ויצא **(בר' ויצא כח,כא) וְהָיָה ה' לִי לְאֱלֹהִים** כפרש"י ז"ל שיחול שמו עלי מתחילה **(וְהָיָה)** ועד סוף **(ה')** שלא ימצא פסול בזרעי, **וְהָיָה ה'** – פעמיים שם הוי"ה ואילו מצטרפת התמיכה מתבנית הטעמים **וְהָיָה ה' לִי** – דרגא תביר טפא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל אותו ענין, וזה כפרש"י ז"ל שיחול שמו עלי מתחילה **(וְהָיָה)** ועד סוף **(ה')** לאלהים – סלוק, מגביל שלא ימצא (שלא יכנס) פסול בזרעי

והיינו לפי שראה יעקב בחלומו מרכבה עליונה כמ"ש **(בר' ויצא כח,יב) וְהָיָה סֶלֶם מִצָּב אֶרְצָה וְהָאִשׁוּ מִגֵּיעַ הַשְּׁמַמָּה וְהַגֵּה מִלְאָכֵי אֱלֹהִים עֲלֵיהֶם וַיִּזְרְעוּם בּוֹ:** וראה שהם עשר מדרגות זה למעלה מזה כמ"ש מהרש"א ז"ל כנ"ל והבטיחו השי"ת להשרות שכנינתו במקום ההוא (זהו חידוש המקנה הבנוי על המהרש"א וזוהר יתרו לז,א שזה מה שיעקב ראה בחלום)

והבין (יעקב) כי כמו כן יש עשר קדושות בצבא מטה כמו בצבא מעלה וזהו שאמר לו הקדוש ברוך הוא **(בר' ויצא כח,יז) וְהָיָה זֶרְעֶךָ כָּךְ כָּל-מִשְׁפַּחַת הָאָרֶץ וּבְיַזְרְעֵל** (יעקב) וגו' **וְנִבְרָכְךָ כָּךְ** וכו' ואחז"ל שהוא מרומז על הגרים (מלב"ם) על המהרש"א אמר שעשר המדרגות בעם ישראל הם הכתובים בנצבים) שהתדבקו בישראל ופירוש **וְנִבְרָכְךָ** מלשון הברכת אילן (ראה (בר' לך יב,ג) תורה תמימה ע"פ (יבמות סג,א) **שתי ברכות טובות יש לי להבריך בך, רות המואביה ונעמה העמונית**), ונראה דהיינו דאמר **וְהָיָה זֶרְעֶךָ כָּכֵךְ** ופרשו חז"ל שבגלותן נמשלו לעפר ואמר לו בלשון הזה לרמוז לו על הגלות מפני שאחז"ל **[בבלי פסחים פז,ב] שלא גלו ישראל אלא כדי שיתוספו עליהם גרים שנאמר וזרעתם (יר' לא,ג) וְרַע אֲנִים וְגִרֵּי בְהֵמָה:** (ט) – שלא כפרש"י טובים וסכלים שבהם, ותיב"ע שאין עוונותיה נפקדין עליה, רד"ק רבוי אדם ורבוי בהמה) והיינו דקאמר שע"י שיהיה **וְהָיָה זֶרְעֶךָ כָּכֵךְ הָאָרֶץ** שיהיה בגלות **וְנִבְרָכְךָ כָּךְ כָּל-מִשְׁפַּחַת הָאָרֶץ** היינו שיתוספו עליהם גרים וזה ה' בחינות יעקב שהוצרך לצאת לחוץ לארץ כדי להוציא ניצוצות שבחור"ל וכמ"ש בפ' **(בר' ויצא לא,א) לָקַח יַעֲקֹב אֶת כָּל-אֲשֶׁר לְאָבִינוּ** (ט) – לקח כל ניצוצות הקדושה), וזהו דקאמר **וְנִבְרָכְךָ כָּךְ ... וּבְיַזְרְעֵל**. וענין הגרים הוא כדי להשלים המרכבה בעשר בחינות ע"י גירי וחרורי וכיון שראה יעקב שהשלימות המרכבה יהי' ע"י פסולי קהל שהם ממזרים שתוקי ואסופי התפלל שלא יהיו אלו מזרעו ולא ימצא בהם פסול ושיהיו הפסולים מן הגרים שיתוספו עליהם וכמ"ש דלהכי חשיב במתני' ממזרים בתר גרים (במשנה הממזרים כתובים אחרי הגרים לרמוז לתפילת יעקב שלא ימצא פסול בעם ישראל מבני יעקב עצמם), וז"ש **(בר' ויצא כח,כא) וְהָיָה ה' לִי לְאֱלֹהִים** שיחול שמו עלי מתחילה ועד סוף שאין השכינה שורה אלא על ה(משפחות ה)מיוחסות שבישראל, מ"מ השלמת המרכבה בעשר קדושות כמו שאמרה התורה בפרשת שלח **(במ' שלח טו,טו) הִקְהֵל תְּקַה אֶתְּךָ לְלֶגֶר וְלֶגֶר הִגֵּר** וגו' שהקהל נשלם על ידי כולם וגו'

משנה מסכת קידושין פ"ד,מ"א עשרה יוחסין עלו מבבל כהני לויי ישראל חללי גירי וחרורי ממזרי נתיני שתוקי ואסופי כהני לויי וישראל מותרים לבא זה בזה לויי ישראלי חללי גירי וחרורי מותרים לבא זה בזה גירי וחרורי ממזרי נתיני שתוקי ואסופי כולם מותרין לבא זה בזה:

עשרה יוחסין עלו מבבל כהני לויי ישראלי חללי גירי וחרורי ממזרי נתיני שתוקי ואסופי (קב – א) כהני לויי וישראלי מותרים לבא זה בזה (קב – ב) לויי ישראלי חללי גירי וחרורי מותרים לבא זה בזה (קב – ג) גירי וחרורי ממזרי נתיני שתוקי ואסופי כולם מותרין לבא זה בזה: לתנא קמא הגרים לא נקראים קהל ולכן מותרים בממזר, **לבלי קידושין עג,א** ... והילכתא: גר מותר בכהנת ומותר בממזרת; מותר בכהנת, לא הוזהרו כשירות להנשא לפסולים; ומותר בממזרות, כרבי יוסי.

הק"ל – זקף-גדול מלמד על שלוש קבוצות בעם ישראל **תְּקַה אֶתְּךָ לְלֶגֶם** – מרכא תביר טפא, קבוצת פרטים קשורים לענין עם ישראל, השונים בהלכותיהם לענין נישואין זה בזה, שבתפקידי שררה ישמשו רק מיוחסים (ראה רמב"ם להלן).

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת קידושין פ"ד

[א] כאשר עלה עזרא מבבל לא השאיר שם פסול כלל אלא כהנים לויים וישראלים מיוחסין, וכך אמרו לא עלה עזרא מבבל עד שעשאה כסלת נקיה, והעלה עמו אלו העשרה יוחסין מפני שחשש שמא יתערבו עמהם, לפי שאין שם בית דין הגדול לשמור על כך, לפיכך העלים לירושלם שיש שם בית דין הגדול ולא ינחום להתערב. ונתיני, הם הגבועונים שנתגיירו בימי יהושע אשר בהם נאמר ויתנם יהושע חוטבי עצים וכו'.

[ד] ... לפי שכלל הוא אצלינו לא הוזהרו כשרות להנשא לפסולין, ומותר לכהנת להנשא לגר או חלל, וכל שכן הלוייה והישראלית.
[ז] פסק ההלכה שלכתחלה אין מניחין אותו (כהן?) לישא כר' אליעזר בן יעקב, ואם נשא בת גרים אין מוציאין מידו כר' יוסי, וזרעו כשר.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוות האמנותי – ההללים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: אנתג, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שמעטתם חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביעי – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש – גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, חצנת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים/בתושבע"פ.

הגמרא הבאה מלמדת שלושה דברים בגיור: בית דין לגיור, מילה וטבילה, טבילה ביום. **בבלי יבמות מו,ב** ... ש"מ תלת: ש"מ גר צריך שלשה (דיינים מומחים), וש"מ אינו גר עד שימול ויטבול, וש"מ אין מטבילין גר לילה. ונימא: ש"מ נמי בעינן מומחין! דלמא דאיכלעו. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: גר צריך ג', (במ' שלח טו,טז) **משפט** כתיב ביה (רש"י ואין משפט פחות מג'). ת"ר: מי שבא ואמר גר אני, יכול נקבלנו (רש"י: לא נצריכנו הטפת דם ברית וטבילה)? ת"ל: **אתג**, במחוזק לך. בא ועדין עמו (רש"י – שונאמן), מנין? ת"ל: (וי קדשים יט,ג) **ס וכי-גיור אתג גר פארצקם**. תלמוד לומר (וי קדשים יט,ג) **ס וכי-גיור** – מכל מקום ולקמן פריך כיון ועדין עמו פשיטא ומי בעי קרא.

- 1. (וי קדשים יט,ג) **ס וכי-גיור אתג גר פארצקם ולא תונהו אתו**.
- 2. במדבר שלח טו,טו: **הקלה תקח אתה אתה לגר ולגר הגר תקח עולמך לדרך תלם ככם פגר יתנה לפני ה'**.
- 3. במדבר שלח טו,טז: **הורה אתה ומשפט אתך יתנה לכם ולגר הגר אתכם פ**.

(בר' ויצא כח,ד) **ויפרכת ימה ונקדמה וצפנה ונגבה** כתוב המרמז על דרך קבלת גרים לעם ישראל **בבלי יבמות מו,א** ... והחכמים אומרים: טבל ולא מל, מל ולא טבל – אין גר, עד שימול ויטבול. יוסבר לפי סדר המלים בפסוק קודם מל **ויפרכת** – תביר אותיות ברי"ת, ואח"כ טובל ב-**ימה ונקדמה** כאשר מלת וקדמ"ה מכילה אותיות ד'מקו"ה. על כך הוסיף הרב ארלנגר סנדר הי"ו שאם נשתמש במדה גורעין ומוסיפין ובמידה גימטריה נגרע אות ד' ממלת **נקדמה** ונוסיפה למלת **ימה** נקבל אותיות ימ"ד ובגימטריה י"מ = נ' לכן התקבלה המלה נד"ה. ממלת **נקדמה** נותרו אותיות וקמ"ה = מקו"ה, בסיכום **ימה ונקדמה** הפך ל-מקו"ה נד"ה, כנאמר ב-(יבמות מז,ב) ובמקום **שנדה טובלת**, שם גר **ועבד משוחרר טובלן**; וכל דבר שחוצץ בטבילה (נדה), חוצץ בגר ובעבד משוחרר ובנדה. הערה: אותיות מקו"ה שווה קו"ה מ' ועל כך הערת הרב מאיר מאזוז הי"ו אפשר לומר כי (שמ' תר' כו,ח) **נקמה** גי' אותיות **נק** = גי' אותיות מ' סא"ה = 106, אותיות **קה** ר"ת מ'דת ה'מים או ה'מקוה

ימה ונקדמה הפך ל-מקו"ה נד"ה, **ההלכה** בענין **תשובות רב נטרונאי גאון - ברודי (אופק) יורה דעה סימן רנב? צ"ל רא *** וששאלתם נדה שטבלה בים, עלתה לה טבילה אילא (או לא). כך הראונו מן השמים: שנדה דאורייתא עולה לה טבילה בים, מפני שהים כמקוה הוא, ומקוה בו טובלין כל חייבי טבילות, נדות ויולדות ומצורעין וטמאין נבבלה ובשרין ובעלי קריין, חוץ מזב שנאמר בו (וי' טו, טז) ורחץ בשרו במים חיים וטהר. ועכשיו כל נדות שבישראל ספק זבות הן, ואין עולה להן טבילה במקוה (וצריכות) [אלא צריכות] מים חיים (טט - והלכה שמקוה מספיק), שכן שנינו (פרה פ"ח מ"ח) כל הימים כמקוה שנאמר (בר' א, י) **ולקמה הפנים קרא ימים**. דברי ר' מאיר, ר' יהודה אומרים הגדול כמקוה {ו} לא נאמר ימים אלא שיש בו מיני ימים הרבה, ר' יוסי אומר כל הימים מטהרין בזוחלין (שו"ע יו"ד סי' רא, ס"ק ב – נמשכים והולכים ואינן מכונסים) ופסולין לזבין ולמצורעים ולקדש בהן מי חטאת. ומשנה זו הלכה היא, ושנויה כאן ושנויה שוב במקואות (פ"ה מ"ד) לומר שהלכה היא, וכר' יוסי - דקיימא לן ר' מאיר ור' יהודה ור' יוסי הלכה כר' יוסי - שאמר פסולין לזבין ולמצורעים, וכל נדות ספק זבות הן (טט - והלכה שמקוה מספיק). מחלוקת תנאים מהו הכתוב שהוא מקור לטבילת נדה וטמאים שונים (וגר ועבד) בים. ולרב נטרונאי גאון הראו מן השמים שנדה דאורייתא עולה לה טבילה בים, מפני שהים כמקוה הוא, וזכינו לגלות שבכתוב (בר' ויצא כח,ד) **ימה ונקדמה** מרומז הענין. **שולחן ערוך יורה דעה הלכות מקואות סימן רא סעיף ה** כון כל הימים יש להם דין מעיין לטהר בזחילה; <ו> הילכך גל שנתלש מהים כ ובו ארבעים סאה ונפלו על האדם או על הכלים, עלתה להם טבילה.

ימה ונקדמה – מרכא טפקא, יתור לרבות על גרות בבית דין או בעדים או בידיעת בית דין, (יבמות מז,ב) גרות בינו ובין עצמו בלי ידיעת בית דין, (יבמות מח,א) גרות בעל כרחו של עבד, זכוי גרות לקטן **ויפרכת** – תביר ממעט מתוך הרבוי הנ"ל של אופני גרות את הגרות בינו לבין עצמו שלא תחול **ונגבה** – הרוצה להחכים ידרים (בבא בתרא כה,ב), זוהר במקומות רבים), אומרים לגר התורה מחכימה אבל לעת עתה **ונגבה** – אתנה, מגביל מודיעין לו (לגר) מקצת מצוות ועונשן, ומתן שכר, **וצפנה** – וצופנים דברים הצפונים – החמורים, **ונצפנה** – מרכא, מרבה שאחרי הגיור ילמד שאר מצוות, **ונגבה** – אתנה, (בבלי יבמות מח,ב) מגביל את הזמן שמגלגליו עם עבד ערל שלקח מעובדי כוכבים עד שיאות למול ולטבול ולקיים מצוות הנוגעות לעבד לשנים עשר חדש. אין משהים בא"י מפני הפסד טהרות, ובעיר הסמוכה לספר אין משהין אותו כל עיקר שמא יספר לעכו"ם.

וצפנה ונגבה – מונח אתנה, רבוי הגבלות בקבלת גרים **בבלי יבמות מז,א** ... אין לי אלא בארץ, בח"ל מנין? תלמוד לומר. **אתג**, בכל מקום ש-**אתג**; ... (א) וחכמים אומרים: בין בארץ בין בחוצה לארץ – צריך להביא ראיה. (ב) בא הוא ועדין עמו, ... (ב) גר שנתגייר בב"ד - הרי זה גר, בינו לבין עצמו – אינו גר (ג) **בבלי יבמות מז,ב** ... נשתיירו בו ציצין המעכבין את המילה, חוזרים ומלין אותו שניה. נתפא, מטבילין אותו מיד; (ג) מזהירין אותו לא לנהוג בבני ישראל כבבני נח על הגזל שבני נח נהגים על פחות משה פרוטה (ד) הרוצה להתגייר לקבלת טובת הנאה (ד) הרוצה להתגייר כי שם עינו בבת ישראל, או היא שמה עינה בבן ישראל

בקנין עבד כנעני מטבילים אותו לשם עבדות וחובת קיום מצוות לא תעשה כמו אשה. (יבמות מח,א) לומד מטבילת גר לשם גרות, להטבלת עבד משתחרר לשם שחרור, הפעם לקבלת מצוות מלאה.

בקנין עבד כנעני מטבילים אותו לשם עבדות וחובת קיום מצוות לא תעשה כמו אשה. (יבמות מח,א) לומד מטבילת גר לשם גרות, להטבלת עבד משתחרר לשם שחרור, הפעם לקבלת מצוות מלאה.

ימה ונקדמה וצפנה ונגבה – ר"ת וס"ת: י"ה ו"ה ר"ה ו"ה, **איצר החכמה - פרי עץ חיים, הרב וויטאל חיים, שער התפילה, פרק ב' ע' ד** ... זהו שכתב בסבא דמשפטים דף צ"ו כי לבוש הנשמה הוא אל"ה, על פסוק בבגדו בה. וביארנו בזה פרשת לך לך, כי אל"ה, ר"ל: אל"ה ו"ה. פי' הדבר: כי הלבוש שהוא מא"ל, הוא נמשך אל הזו"ן, הנקראים ו"ה שבהויה. ופי' זה נתבאר אצלינו, בענין **שמות ג' כלים** שיש בספירת החסד של ז"א, ושם ביארנו כי שם הכלי האמצעי טובת הנאה (ד) הרוצה להתגייר כי שם עינו בבת ישראל, או היא שמה עינה בבן ישראל

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

שבו, הוא נקרא שם אלוה, הוא בחינת אל כפול כנ"ל, שהוא במלוי גימטריא שע"ח (טט – גי' חשמ"ל) עם ו' אותיות המלוי (טט – אל"ף למ"ד = 185 כפול 2 = 370 + 6 + 2) ... וב' אותיות ו"ה שבשם אלוה, הוא ענין מה שארז"ל ו"ה עם זכרי אמ"ח, הם רמ"ח מ"ע, והבן כל זה היטב.

י"ה מיצג כתר חכמה בינה, משפיע לשלוש כלים בחדש שאולי בכל אחד יש אותיות ו"ה כמו בכלי האמצעי. תורה כמים עליונים משפיעים בשלוש כלים דחסד שהם החלק העליון של ז' ספירות (מידות) חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות. התפשטות דעת ה' כמים לים מכסים, מחדשת היחוד של י"ה בו"ה בארבעה רוחות העולם ע"י העלאת ניצוצות הקדושה בכל מקום ובכפר ע"י הגרים.

אוצר החכמה – בני יששכר, מאמר חדש אלול, מאמר א, מהות החדש ע' שעט ... דהנה (גליא רזיא, מג"ע אפן רמ"ז) במקוה התק"ס לגין, ובו יטהר האדם את עצמו, והוא על פי הירושלמי (תרומות פ"י, ה"ה) שפסק דבריה בטלה בתתק"ס, והטעם נראה לי כי התק"ס הוא י"ו פעמים ס', והנה כל בריה יש בה ד' יסודות, וכל יסוד כלול מכלם, הרי י"ו יסודות, על כן צריך בטול י"ו פעמים ס', והנה להיות גם האדם כאשר נמשך אחר הטמאה הטה יסודותיו אחר הטמאה והפריד את עצמו מן הקדש מחויב לבטל את עצמו אל הקדשה ולהוליד ככריה חדשה, ע"י טבילה הגר מבטל ברייתו הנכרית אל הקדושה ונולד ככריה חדשה עם לבוש נשמה אלו"ה.

גר צריך ג', מרומז ב-(במ' שלח טו, טו) הַקֶּהֱל – זקף-גדול בתפקיד שלוש, בית דין של שלשה, אבל כאן הלימוד ממלת (במ' שלח טו, טו) מִשְׁפָּט אז אולי (במ' שלח טו, טו) הַקֶּהֱל – זקף-גדול בתפקיד שלוש, ש"מ תלת: ש"מ גר צריך שלשה, וש"מ אינו גר עד שימול ויטבול, וש"מ אין מטבילין גר בלילה. ונימא: ש"מ נמי בעינן מומחין! (מפרש את הג' לעיל ולא מוסיף עוד תנאי)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ט) כי במצואת האמנה – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה בעל-פה, התשפ"ג: תמצית ההשערות: אנתון, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרְכָא = מאריך, רבוי; דרְגָא – מרְכָא; תְּכִיר – מחלק, ממעט, לא ממש; טַפְקָא = טַפְקָא – רבוי ממשעות, רבוי ממשעות; מרְכָא טַפְקָא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרְגָא תְּכִיר טַפְקָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרְכָא תְּכִיר טַפְקָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תְּכִיר מרְכָא טַפְקָא – קבוצה שממעותם חלק מפרטיה מענין מסוים; מִקְרָא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פִּסְקָא – סדר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרְקָא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, I; זִקְרָא-קָטָן – 2; זִקְרָא-גָדוֹל – 3; רְבִיעַ – 4; מוֹנַח רְבִיעַ – לפחות 4; ... זִקְרָא-קָטָן ... זִקְרָא-קָטָן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פִּרְזָא – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים/בתושבע"פ.

1.6 בראשית ויצא כה"י: (התשע"ו) (בהשתתפות נחלת יעקב)

בראשית ויצא כה"טו:

וְהָיָה אֲנֹכִי עִמָּךְ וְשִׁמְרְתִּיךָ בְּכָל אֲשֶׁר-תֵּלֵךְ וְהִשְׁבַּתִּיךָ אֶל-הָאָרֶץ מֵהַיָּמָּה

כִּי לֹא אֶעֱזָבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם-עָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר-דִּבַּרְתִּי לְךָ:

רש"י – לפי שהיה ירא מעשו ומלכך. שפת"ח – דאם לא כן מאי אָנֹכִי עִמָּךְ דמשמע מגן לך.

בראשית ויצא כה"כא: [כ] וַיִּקַּח יַעֲקֹב נָדָב לְאִמּוֹ אִם-יְהוָה אֱלֹהִים עִמָּדִי וְשִׁמְרָנִי בְּדֶרֶךְ הַיָּהוּ אֲשֶׁר אָנֹכִי הוֹלֵךְ וְנִתְּנָלִי

לְחֵם לְאֹכַל וְיִגְדַּל לְלִבִּי: [כא] וְשִׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל-בְּרִית אָבִי וְהָיָה ה' לִי לְאֵלִים:

וְהָיָה אֲנֹכִי – קדמא ואולא, בתפקיד סדר ובתפקיד כעין כלל מלמד, ואין בכלל אלא מה שיש בפרטיו עִמָּךְ וְשִׁמְרְתִּיךָ בְּכָל אֲשֶׁר-

תֵּלֵךְ, וכדי ללמוד בכלל ופרט צריך לימוד על הסדר כמאן דאמר ב-(ב"ר פ' ויצא פ' ע ד) הפרשה על הסדר נאמרה.

נענין במקור הבא לבירור הכלל ופרט.

בראשית רבה (וילנא) פרשת ויצא פרשה ע ד רבי אבהו ור' יונתן חד אמר מסורת היא הפרשה ואחרינא אמר על הסדר נאמרה, מ"ד

מסורת היא הפרשה שכבר הבטיחו הקדוש ברוך הוא שנאמר (בר ויצא כה"טו) וְהָיָה אֲנֹכִי עִמָּךְ, והוא אומר (בר ויצא כה"כ) אִם-יְהוָה

אֱלֹהִים עִמָּדִי אתמאה, מ"ד על הסדר נאמרה מה אני מקיים (בר ויצא כה"כ) אִם-יְהוָה אֱלֹהִים עִמָּדִי אלא כך אמר יעקב אִם יתקיימו לי

הַתְּנָאִים שאמר לי להיות עמי ולשמרני אני אקיים את נדרי, רבי אבהו ורבנן, רבי אבהו אמר (למד משני פסוקים) (בר ויצא כה"כ) וַיִּגְדַּל יַעֲקֹב

נָדָב לְאִמּוֹ אִם-יְהוָה אֱלֹהִים עִמָּדִי מלשון הרע היך מה דאת אמר (ירימה ט) וידרכו את לשונם קשתם שקר, וְנִתְּנָלִי לְחֵם לְאֹכַל, מגילוי עריות המד"א

(בראשית לט) ולא ידע אתו מאומה כי אם הלחם אשר הוא אוכל לשון נקי, (בר ויצא כה"כ) וְשִׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל-בְּרִית אָבִי משפיות דמים, וְהָיָה ה' לִי

לְאֵלִים, מעבודת כוכבים,

רבנן פתירין לה בכל עניינא (ארבעה הדברים מפסוק אחד), (בר ויצא כה"כ) אִם-יְהוָה אֱלֹהִים עִמָּדִי וְשִׁמְרָנִי בְּדֶרֶךְ הַיָּהוּ אֲשֶׁר אָנֹכִי הוֹלֵךְ,

מעבודת כוכבים מגילוי עריות משפיות דמים מלה"ר, אין דרך אלא עבודת כוכבים, כמד"א (עמוס ח) הנשבעים באשמת שומרון ואמרו חי

אלהין דן וחי דרך באר שבע, ואין דרך אלא גילוי עריות שנאמר (משלי ל) כן דרך אשה מנאפת וגו', ואין דרך אלא שפיות דמים שנאמר (שם) משלי/

(א) בני אל תלך בדרך אתם מנע רגלך מנתיבתם וגו', ואין דרך אלא לשון הרע שגא' (בראשית לא) וישמע יעקב את דברי בני לבן לאמר לקח יעקב (בני לבן

הוציאו על יעקב שם רע ולשון הרע).

ב-(ב"ר פ' ויצא פ' ע ד) מבורר מהכתוב ב-(בר ויצא כה"כ) אִם-יְהוָה אֱלֹהִים עִמָּדִי וְשִׁמְרָנִי בְּדֶרֶךְ הַיָּהוּ אֲשֶׁר אָנֹכִי הוֹלֵךְ או משני הפסוקים (בר

ויצא כה"כא) מה נכלל בדבר ה' אל יעקב ב-(בר ויצא כה"טו) וְשִׁמְרְתִּיךָ בְּכָל אֲשֶׁר-תֵּלֵךְ.

ובכן, הקב"ה מבטיח ארבע שמירות המרומזות בטעם רביעי של (בר ויצא כה"טו) עִמָּךְ – שמירה מלחטוא ומלהפגע (א) מעבודה זרה (ב)

מגילוי עריות (ג) משפיות דמים (ד) מלשון הרע. ויעקב מתנה נדרו-שבועתו בארבע שמירות המרומזות בטעם רביעי של (בר ויצא כה"כ)

עִמָּדִי. לכן משמעות טעם מקף של אֲשֶׁר-תֵּלֵךְ – כרב-מצב (א) שמירה (ב) הסרת שמירה. שמירה מלחטוא ומלהפגע מארבע העבירות,

הסרת שמירה אם יעברו יעקב ומשפחתו על אחת מארבע העבירות האלו.

המקור הבא מלמד שיעקב ירא מעשו למרות ההבטחת ה', ומוסבר ממה שלומדים מ-(ב"ר פ' ויצא פ' ע ד) מדוע היה ירא.

נאמר ב-מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דעמלק פרשה ב ... יעקב נתן לו (הקב"ה) רמז ולא חש שני' (בר ויצא כה"טו) וְהָיָה

אֲנֹכִי עִמָּךְ וְשִׁמְרְתִּיךָ והוא היה מפחד ויירא שני' (בר וישלח לב"ח) וַיִּירָא יַעֲקֹב מֵאָדָּם וַיֵּצֵא לָוִי, אדם שהקב"ה הבטיחו היה ירא ומפחד

אלא שאמר יעקב אבינו אוי לי שמה יגרום החטא.

טט: יעקב הבין שכל זמן שישמר מארבע עבירות יזכה לשמירת ה', ואפשר כי חשש (א) שנשא שתי אחיות (רחל ולאה) וגם שתי

השפחות היו בנות לבן (היינו גם הן אחיות). וזה עשוי להיכלל בגלוי עריות. (ב) מהנאמר (בר וישלח לה"ד) וַיִּתְּנֵנוּ אֵלֵינוּ יַעֲקֹב אֶת כָּל-אֲחֵינוּ

הַנָּזֵר אֲשֶׁר בֵּינָם וְאֵת-הַבְּנוֹתֵינוּ אֲשֶׁר בְּאֶזְנוֹתֵינוּ וַיִּשְׁמְרוּ אִתָּם יַעֲקֹב תַּחַת הָאֵלָה אֲשֶׁר עִם-יִשְׂרָאֵל: יש ללמוד שהיה מקום לחשש של עבודה

זרה, ולכן יעקב ירא מעשו.

במקור הבא מובאים מצבים של שמה גרם החטא או שלא גרם, ואח"כ נקשרם אל תבניות הטעמים של (בר ויצא כה"טו) וְהָיָה אֲנֹכִי וגו'.

בבלי ברכות ד,א ... ודוד מי קרי לנפשיה חסיד (האם דוד קרא לעצמו חסיד)? והכתיב (תה' כז"ג) לֹלֵא הָאֲמָנִי לְרָאוֹת בְּטוֹבֵיהָ בְּאָרְצָא דְּיִשְׂרָאֵל: תנא

משמיה דרבי יוסי: למה נקוד על לֹלֵא (טט: נקודה מעל אות למ"ד, והכלל הוא שאם רוב האותיות ללא נקודה דורשים את הלא נקוד, היינו

"לוא" ובסידור שונה המלה "לא")? – אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: רכוננו של עולם! מובטח אני בך שאתה משלם שכר טוב לצדיקים

לעתיד לבוא, אבל איני יודע אם יש לי חלק ביניהם אם לא (טט: כדרשה ממלת לֹלֵא)! – שמה יגרום החטא; כדרי יעקב בר אידי,

דרבי יעקב בר אידי רמי, כתיב: (בר ויצא כה"טו) וְהָיָה אֲנֹכִי עִמָּךְ וְשִׁמְרְתִּיךָ בְּכָל אֲשֶׁר-תֵּלֵךְ וכתיב: (בר וישלח לב"ח) וַיִּירָא יַעֲקֹב מֵאָדָּם

(טט: מפני עשו אחיו)! אמר: שמה יגרום החטא, כדתיבא: (בר בשלח טו"ט) עַד-יַעֲבֹר עִמָּךְ ה' עַד-יַעֲבֹר עִמָּךְ עִמָּךְ: עַד-יַעֲבֹר עִמָּךְ ה' – זו

ביאה ראשונה (טט: לא א"י), עַד-יַעֲבֹר עִמָּךְ קָנִיתִי – זו ביאה שניה (טט: לא א"י); מכאן אמרו חכמים (טט: מהפסוק בפר' בשלח): ראוים היו

ישראל ליעשות להם נס בימי עזרא כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון, אלא שגרם החטא. (טט: בשעה שהגיע עזרא לארץ-ישראל מצא

שמהעולים לפניו נשאו להם נשים נכריות)

(בר ויצא כה"טו) בְּכָל אֲשֶׁר-תֵּלֵךְ וְהִשְׁבַּתִּיךָ – זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים בתפקיד כעין הקש כי וְהָיָה אֲנֹכִי עִמָּךְ וְשִׁמְרְתִּיךָ

מותנה בקיום ארבע המצוות, ובאי קיום אחת מארבע המצוות גורם החטא ומוסרת השמירה (וחלק מהעולים בביאה שניה לא"י נשאו נשים

נכריות ואפשר שהושפעו מעבודה זרה). ר' יוסף אברמסקי הי"ו הוסיף שאחרי מתן תורה בני ישראל בכו למשפחותיהם שנאסרו בקרובות,

וזה מניעת ג"ע כדי שיזכו בא"י.

וְהִשְׁבַּתִּיךָ – מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין מידה י"ח מל"ב מידות ריבה וריבה את הכל, נאמר במקצת ונוהג בכל. נאמר באחד, ביעקב

על שיבתו לא"י, שישמר מארבע עבירות וחל על כל שיבה של ישראל לא"י, שצריך להשמר מארבע עבירות אלו כדי לזכות בישוב א"י.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: אתנן, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגבילי; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שמממעותים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביעי – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

אבל הדר זקנים (בר ויצא כח, כ) מביא כי בני יעקב נכשלו בשלושה דברים, ואפשר להוסיף שגם לשון הרע, אלא שכולם ארעו אחרי חזרתם לא"י.

ד"א (בר ויצא כח, כ) אסי יהיה עליהם עמלי שלא אעבוד ע"ז. (בר ויצא כח, כ) ושמרני משפיות דמים. (בר ויצא כח, כ) בדרך מגילוי עריות שנאמר כן דרך אשה מנאפת. (בר ויצא כח, כ) ונתן לי לחם. אז (בר ויצא כח, כ) עשר אעשרנו לך. וכאשר בא יעקב לארץ שחח אותו נדר א"ל הקדוש ברוך הוא שכחת נדרך חייך תהיה נכשל באותן שלשה דברים וכן היה נכשל בע"ז דכתיב (בר וישלח לה, ד) ונתנו אלינו יעקב את פל-אלהינו הנכר אשר נבדל. נכשל בשפיות דמים דכתיב (בר וישלח לה, ד) ונתנו אלינו יעקב את פל-אלהינו הנכר אשר נבדל. נכשלו עריות דכתיב (בר וישלח לה, ד) ונתנו אלינו יעקב את פל-אלהינו הנכר אשר נבדל.

(בר ויצא כח, טו) כי לא אעזבך עד אשר אם-עשיתי את אשר-דברתי לך: ויקרא רבה (וילנא) פרשת בחוקותי פרשה לה, ב, ד"א (וי בח' כו, ג) אסי-בתקתי תלכו הדא הוא דכתיב (משלי ח, לב) ועתה בנים שמעו לי ואשרי דרכי ושמרו: מדבר ביעקב דכתיב ביה (בר ויצא כח, כ) ונתן יעקב נדר לאמר רבנו ור' אסי רבנו אמרי על הכל השיבו הקדוש ברוך הוא ועל הפרנסה לא השיבו, (בר ויצא כח, כ) אסי יהיה עליהם עמלי א"ל (בר ויצא כח, טו) והנה אנכי עמך (בר ויצא כח, כ) ושמרני, א"ל (בר ויצא כח, טו) ושמרתיך (בר ויצא כח, כ) בדרך הנה אשר אנכי הולך, א"ל (בר ויצא כח, טו) בכל אשר-תלך (בר ויצא כח, כ) ושכתי בשלום אל-בית אבי א"ל (בר ויצא כח, טו) ונתת לך את-הארמה הזאת ועל הפרנסה לא השיבו א"ר אסי אף על הפרנסה השיבו דכתיב (בר ויצא כח, טו) כי לא אעזבך ואין לשון עזיבה האמורה כאן אלא לשון פרנסה כד"א (תה' לו, כה) גערו ה'ייתי גם-תקנתי ולא-ראיתי צדיק נעזב ונרעו מבקש-לחם: ד"א אף על פי שזרעו ובניו הם מבקשים לחם לא ראיתי לאותו צדיק אביהם נעזב מיראתו של הקדוש ברוך הוא, א"ר הושעיא אשרי ילוד אשה שכך שומע מפי בוראו א"ר חנינא בר פפא אשרי (ע"פ עץ יוסף הקב"ה אומר אשרי) ואשריכם כשנתקיימו כל התנאים הללו שהתניתי עמכם א"ר אחא אף לבניו אמר כן שנאמר (משלי ח, לב) ועתה בנים שמעו לי אשרי ואשריכם לכשתקיימו כל התנאים הללו שהתניתי עמכם אימתי כשתשמרו את תורתי שנאמר (וי בח' כו, ג) אסי-בתקתי תלכו.

עץ יוסף אמר ר' חנינא אשרי ואשריכם וכוונת ר' חנינא לומר שמה שאמר (משלי ח, לב) ואשרי דרכי ושמרו ולא קאמר אשריכם דרכי תשמורו כמה שאמר שמעו לי לנוכח. הוא לרמוז דקרינן נמי אשרי כי כביכול הקב"ה אומר שאשרי כשישראל מקיימין תורתו. כי הוא מתאוה לזה שעל ידי כן הוא רחמן כמדתו. מה שאין כן כשאינן מקיימין תורתו ויצטרך להתאכזר עליהם ומשנה מדתו.

כי לא אעזבך – יתיב מונח זקף-קטן, כי – יתיב בתפקיד דווקא כך, לפחות כך. ומשמעות תבנית הטעמים "יתב מונח זקף-קטן" דווקא שני דברים משמעם אעזבך כפי' רד"ק (תה' לו, כה) ולא-ראיתי צדיק נעזב, הוא שיחסר לו לחם ושמלה. וכך ביקש יעקב אבינו (בר ויצא כח, כ) ונתן לי לחם לאכל ויבדל ללבש. כלומר כדי חיותי לבד, ואמר לו האל יתברך (בר ויצא כח, טו) כי לא אעזבך, נראה כי מי שחסר (טט: שני) אלה נקרא נעזב: אפשר כי חסר לחם נקרא נעזב מסיפא של (תה' לו, כה) ונרעו מבקש-לחם: וע"פ הרשב"א ב- (בר ויצא כח, כ) חסר בגד נקרא נעזב שנאמר להפך על הגר (דב' עקב יח) ואתה גר לנתת לו לחם ושמלה: (כך גם אפשר ללמוד על הלחם). וב-הדר זקנים (בר ויצא כח, כ) למד על הלחם מ- (תה' לו, כה) ונרעו מבקש-לחם: ובגד למד מדכתיב (בר ויצא כח, טו) ושמרתיך ומצינו שמירה גבי בגדים דכתיב (משלי כה, ה) צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם:

כי לא אעזבך – יתיב בתפקיד (פשטא מלעלית) זקף-קטן שתי דרשות, ביחד שתי דרשות בפשט הכתוב, הקב"ה מבטיח (א) פרנסה (ב) שהצדיק לא נעזב מיראתו של הקב"ה (שלא כמאמר הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים) וע"פ עץ יוסף כביכול הקב"ה אומר אשרי ופרשו, שאשרי כשישראל מקיימין תורתו. כי הוא מתאוה לזה שעל ידי כן הוא רחמן כמדתו.

מדרש תנחומא (בובר) פרשת וישלח סימן ב

ר' אושעיא אמר אף על הפרנסה השיבו, שנאמר (בר ויצא כח, טו) כי לא אעזבך עד אשר אם-עשיתי את אשר-דברתי לך: למה אמר שתי פעמים אשר אשר, כביכול דבר קשה, אמר ר' אושעיא אמר לו הקדוש ברוך הוא אשרי ואשריך כשעשה לך הדבר הזה, חזר ותבע ושבתי בשלום (שם שם /בראשית כ"ח/ כא), א"ל (בר ויצא כח, טו) ונתת לך את-הארמה הזאת, אמר ר' חנינא ב"ר יצחק אשרי לילוד אשה שכך שמע מבוראו, ראו כל מה שתבע מבוראו הבטיחו, ועל כל ההבטחות הללו הוא משלח ואומר כה תאמרן לאדני לעשו, הוי יפה נאמר מחזיק באזני כלב, אימתי כששלח יעקב אצל עשו.

כי לא אעזבך עד אשר אם-עשיתי – זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין הקש אפשר שהכוונה להקיש מהפשט הנאמר על ישראל אל ה'. (שואל מדרש תנחומא) למה אמר שתי פעמים ב- (בר ויצא כח, טו) אשר אשר, כביכול דבר קשה, (ועונה) אמר ר' אושעיא אמר לו הקדוש ברוך הוא אשרי ואשריך מלת "אשר" אחת נדרשת אשרי (ע"פ עץ יוסף כביכול הקב"ה אומר אשרי על עצמו) שישראל מקיימין תורתו, מלת "אשר" אחת נדרשת על אשרי עם ישראל שמקיימין את תורת ה'.

כי לא אעזבך עד אשר אם-עשיתי – זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין דבר החוזר וקורה, וזה כפי' רד"ק (בר ויצא כח, טו) כי לא אעזבך עד אשר אם-עשיתי – אם כן לא יעזבנו לעולם, כי ההבטחה לו כל ימיו לעולם ולזרעו אחריו: אלא שהרד"ק לומד זאת מהכתוב אשר אם – כפל ענין לחזק הדבר, כי די לו באשר או באם:

הדר זקנים (בר ויצא כח, טו) עד אשר אם-עשיתי. יש עד שאין לו הפסק לעולם כמו (תה' קג, ז) מעולם ועד-עולם. ואפשר להסביר כי שם טעם יתיב של מלת עד מרמז על "יושב" דווקא כך יציב בשופעו (תה' קג, ז) וחסד ה' מעולם ועד-עולם עלי-ראיו וצדקתו לבני בנים:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני – תהלים קי"ט – כי במצותך האמת – תהלים קי"ט – טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשקפה: אנתון, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרְכָא = מאריך; רבוי; דרְכָא – מרְכָא; תְּכִיר – מחלק, ממעט, לא ממש; טְפָא = טְפָא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מְרָא טְפָא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרְכָא תְּכִיר טְפָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מְרָא תְּכִיר טְפָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תְּכִיר מְרָא טְפָא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מְרָא – בד"כ ברור לימוד אחד מרב אפשרויות; פְּסָא – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זְרָא סְגוּל – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פְּשָא – פשוט, 1; זְרָא-קָטָן – 2; זְרָא-גְדוּל – 3; רְבִיעַ – 4; מוֹנָח רְבִיעַ – לפחות 4; ... זְרָא-קָטָן ... זְרָא-קָטָן בחצי פסוק – יקיש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תורא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = הלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פִּיר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים/בתושבע"פ.

1.7 בראשית ויצא כח,י: (התשע"ז) (בהשתתפות נחלת יעקב)

בראשית ויצא כח,טז: וַיִּיקַץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֵּאמֶר אֲכֹן יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאֲנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי:

[בעל הטורים] – מְשָנָתוֹ. (רבי יוחנן) קרי ביה ממשנתו [ב"ר ס"ט ז'] מתוך, שהיה הוגה בתורה ביום ובלילה לא שכב לבו מלהגות בה בחלומו.

[הרב כי טוב] – וכשהקין, אע"פ שלילה היה, לא חזר לשנתו אלא עשה כל הלילה יום בתורה ובתפלה ככל שאר לילותיו שמקודם לכן ושחורי כן. (תני' ויצא ג; ה"ק מהר"ם מפרמישלן; מדרש אגדה; הרב נ"צ פינקל)

[מלושב לשבת וי"ט – הרב מו"ה ישכר בעריש האדמו"ר מזידיטשוב]

פי' על הטעמים ודקא סגול סעיף כז – וַיִּיקַץ... גם כאן משמשים הטעמים לשמחה שבא למוחין גדלות וזכה לאספקלריא המאירה כדאימא במד"ר ... ממשנתו עיי"ש בפ"י מת"כ (מתנות כהונה) ובדברי אא"ז מו"ר צוק"ל. טט: ראה להלן (א) [תוי"ש קכב] זכה לנבואה ונהפך לאיש אחר, (ב) [זוהר כרך א (בראשית) ויצא קמא,ב] הכנה להביא ליחוד קוב"ה ושכינתיה

וַיִּיקַץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ – מונח זרקא סגול, כעין מוסף מהענין על הענין. מכל הפירושים עולה שהוסף בלימודו ובהשגתו בדברי אלקים חיים. חלום יעקב הוא גלוי נבואי בדרך החלום ובאמצעותו הקב"ה מאשר בחירתו וברכות יצחק אביו והינו תוצאת דבקתו בה' ובלמוד תורתו. כלומר ממשנת יעקב בתורה מואצל עליו להיות ככור נבחר לברכות.

(כח,טז) וַיֵּאמֶר – זקף-גדול (גרסת כתר, מכון ממרא – כת"י לניגוד) (גרסת תורה שלמה, מגנס, קורן, איש מצליח וַיֵּאמֶר – רביע)

(כח,טז) וַיֵּאמֶר – זקף-גדול בתפקיד לדרוש את הכתוב אחריו של פעמים:

(טט: א) [ב"ר (וילנא) ויצא סט,ז] (כח,טז) וַיִּיקַץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ, ר' יוחנן אמר ממשנתו, (כח,טז) וַיֵּאמֶר אֲכֹן יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה, אכן

השכינה שרויה במקום הזה ולא הייתי יודע, [תוי"ש קיט,ב] – [לקח טוב] וַיֵּאמֶר לעצמו: אֲכֹן יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה, אֲכֹן מלמד

שהשכינה בבית המקדש בין בניו ובין חרב.

(טט: ב) [תוי"ש קכ,ב] – [ב-וילקוט תימני (כת"י)] (כח,טז) אֲכֹן יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה, אמרו מלמד שנגלה עליו בבית דין (טט: של מעלה) של שבעים ואחד מנין אֲכֹן. [תוי"ש קכ,ב] בהערה ... ובכת"י פי' ר' יואל עה"ת ואמר אֲכֹן יֵשׁ רמז "יש עולמות" (טט: אולי כוונתו ל"ש עולמות

אלא שהביא מלה הכתובה כדרך התורה קודם מונה מספר קטן (כאן יו"ד) ואחריו מספר גדול (כאן שי"ן) בשמ"ר דוד ליפסקי הי"ו, כולל נתיבות צבי). יֵשׁ

ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה אכן בגימ' ע"א סנהדרין ואצלם יֵשׁ ה' שהשכינה שרויה ביניהם. ועיין בפ"י [ריקאנטין] וטעם (כח,טז) אֲכֹן יֵשׁ ה'

בְּמָקוֹם הַזֶּה כתרגומו, כי השכינה נקראת יש, שנאמר (משלי ח,בא) לְהִנָּחֵל אֶלְהָבִי יֵשׁ וְאַצְרֵמִיהָ אֶמְלֵא: פ.

אֲכֹן יֵשׁ ה' – פשטא מונח זקף-קטן, שתי דרשות בפשט (טט: א) ה' נגלה אל יעקב בבית דין של ע"א (טט: ב) שכינה שרויה בסנהדרין של ע"א.

(טט: א) [תוי"ש קכא,ב] – [מדרש הגדול] (כח,טז) אֲכֹן יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה, זה הר המוריה שהשכינה בו לעולם וקיימא לן שכינה במערב.

[תוי"ש קכא] בהערה מביא [שמ"ר פ"ב] דלא זזה שכינה מכותל מערבי.

אם (טט: א) שכינה במקום בית המקדש שונה מ-(טט: א) משכינה בהר המוריה אז לפנינו שלוש דרשות מ-(כח,טז) וַיֵּאמֶר – זקף-גדול.

ואז הדרשה הבאה היא רביעית. ואם (טט: א) ו-1 (טט: א) הן אותן דרשות אז הדרשה הבאה היא השלישית

(טט: א ד) [תוי"ש קכב,ב] – [מדרש הגדול] (כח,טז) בְּמָקוֹם הַזֶּה, זה מקום לנבואה, כענין שנאמר (ש"מ תשא לג,א) הִגַּה מְקוֹם אֲתִי וְנִצַּבְתָּ

על-הצֹר: אם לעיל שלוש דרשות אז זאת דרשה רביעית מ-(כח,טז) וַיֵּאמֶר – רביע.

[תוי"ש קכב] בהערה מביא ב- [מר"ג ח"ב פמ"ה] שאמר יעקב אבינו כאשר התעורר מחלום הנבואה הוא, לא אמר שזה חלום, אבל פסק ואמר

(כח,טז) אֲכֹן יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה, וכן ההוא במדרש הגדול האמין בלבו שהוא חלום של נבואה ... ובכת"י [אור האפלה] (כח,טז) וַיֵּאמֶר

אֲכֹן יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה, ... עדיין לא ידע שכן היא דרך הנבואה, ... ובכת"י [חמאת החמדה] (כח,טז) וַיִּיקַץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וּמִצָּא רוח

אחרת עמו ונהפך לאיש אחר וידע שאין זה החלום ככל החלומות וידע שה-(כח,טז) מְקוֹם הַזֶּה גרם לו

(כח,טז) בְּמָקוֹם – טפחא בתפקיד שנוי ביעקב ונהפך לאיש אחר

הַזֶּה – אתנח, מגביל שהשנוי ביעקב חל דווקא במקום זה ולא יכל לחול במקום אחר.

עוד מביא ב- [מדרש הגדול] ד"א ידע שכל מה שבעליונים ושבתחוננים הוא בגופו של אדם והוא עולם בפני עצמו לכך נאמר (כח,טז) וְאֲנֹכִי

לֹא יָדַעְתִּי: עיין לעיל מאמר עב. עט. דדרשו הפסוק (כח,יב) סֵלֶם מַצֵּב אֲרָצָה על האדם. ע"פ [תוי"ש עב] הסולם זאת התפלה המגיעה עד

לקב"ה ע"י הזכרת שמו.

ההטעמה (כח,טז) וַיֵּאמֶר – זקף-גדול ולא ברביע מתאימה לדרשות הבאות בהן לטעם זקף-גדול יש תפקיד נוסף לתפקיד של שלוש.

דרשה (א): בראשית ויצא כח,טז: וַיִּיקַץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֵּאמֶר אֲכֹן יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאֲנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי:

וַיֵּאמֶר אֲכֹן יֵשׁ ה' – זקף-גדול ... זקף-קטן בין שני קיסרים (סלוק, אתנח) מרמז לשנוי גדול, עליית מדרגה כדי להביא לשנוי גדול, התעוררות דלתתא המביאה להיתעוררותא דלעילא.

[זוהר כרך א (בראשית) פרשת ויצא [המתחיל בדף קמו עמוד ב]]

... ועד דיעקב לא אתנסיב (לא נשא אשה) לא אתמר באתגליא יתיר (לא זכה למאמר אלקי יותר גלוי), ואתמר באתגליא למאן דידע אורחוי

דאורייתא (אלא לגלוי של לומד תורה), לבתר דאתנסיב ואוליד אתמר ליה באתגליא (לאחר שנשא אשה והוליד זכה למאמר אלקי יותר גלוי)

הדא הוא דכתיב (בר' וישלח לג,ב) וַיַּצְבֵּי שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא-לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: ס מהכא אוליפנא מא דלא אשתלים לתתא לא אשתלים

לעילא (מכאן למד שמה שלא בא לשלמות למטה לא בא לשלמות למעלה), שאני יעקב דאשתלים לעילא ותתא אבל לא באתגליא (שונה יעקב

שבא לשלמות למעלה ולמטה אבל לא בגלוי), ואי תימא דאשתלים בההיא שעתא לא, אלא חמא דישתלים לבתר זמנא (באותה שעה לא היה

שלם, אלא ראה שהשלים לאחר זמן), ואי תימא הא כתיב (בר' ויצא כח,טז) וַיִּהְיֶה אֲנֹכִי עֹמֵד וְשִׁמְרֵיךָ בְּכָל אֲשֶׁר-תֵּלֵךְ, אלא אשגחוטא

דקודשא בריך הוא ונטירו דיליה לא אשתביק מניה דיעקב לעלמין בכל מה דאצטריך ליה בהאי עלמא (שמירת ה' ליעקב בעולם הזה) אבל

בעלמא עלאה עד דאשתלים (שמירת ה' ליעקב בעולם העליון הובטחה רק משהשלים עצמו בנשואין והולדת ילדים): ...

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) ל"ל כי במצויות האמנות – תהלים ק"ט, טעמי המקרא והתורה בעל-פה, התשפ"ג: תפצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להבדיל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרְכָא = מארְךָ, רבוי; דְרָגָא – מרְכָא; תְּכִיר – מחלק, ממעט, לא ממש; טַפְקָא = טַרְקָא – שנוי משמעות, רבוי ממשפט; מְרַכָא טַפְקָא – קב" – ששעוריה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דְרָגָא תְּכִיר טַפְקָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מְרַכָא תְּכִיר טַפְקָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תְּכִיר מְרַכָא טַפְקָא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מִקְרָא – בדי"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פִּסְקָא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זְרָקָא סְגוּלָא – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְטָא – פשוט, 1; זְקָא-קִטְוִן – 2; זְקָא-גְדוּלָא – 3; רְבִיעַ – 4; מוֹנַח רְבִיעַ – לפחות 4; ... זְקָא-קִטְוִן ... זְקָא-קִטְוִן בחצי פסוק – היקש; השלישי: (קְדָמָא – סדר קדימות; אֹלֵימָא – גֵרֵשׁ – גֵרֵשׁ – יוצא מהענין; קְדָמָא וְאֹלֵמָא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תְּלִישָא-קְטֵנָה = תּוֹרָא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תְּלִישָא-גְדוּלָה = תְּלִישָא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פִּרְ – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים/בתשבע"פ.

(בר' ויצא כח,טו) וַיִּיקָן יַעֲקֹב יַעֲקֹב מִשְׁנֵתוֹ וַיֹּאמֶר אֲבָן יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה וַאֲבָנֵי לַא יְדַעְתִּי: וכי תוהוה הוא (כי תתמה שיעקב) דלא ידע אלא מאי וַאֲבָנֵי לַא יְדַעְתִּי כמה דאת (כדוגמת המלך שאול) אמר (שמ"א יג,יב) וּפְגַי ה' יָקָא חֲלִיתִי, אמר וכי כל האי אתגלי לי ולא אסתכלנא למנדע אַבְנֵי (הסולם) שם השכינה) ולמיעל תחות גדפי דשכינתא למהוי שלים (לא בדקתי לדעת תחת כנפי השכינה להיות אדם שלם, כוונתו ע"פ [זוהר בהיר] שאינו יכול ליהוד השכינה שהיא סוד מקו"ם עם יסוד דזעיר אנפין (ז"א) כי עדיין לא נשא אשה), ת"ח כתיב (בר' תול' כה,כב) וַתֹּאמֶר אֱמִי לְמָה זֶה אֲבָנִי. כל יומא ויומא חמאת רבקה נהורא דשכינתא [דף קנ עמוד ב] דהוויא שכינתא במשכנהא וצליאת תמן, כיון דחמאת עאקו דילה במעשהא מה כתיב (בר' תול' כה,כב) וַתֹּלַד לְרֵשָׁא אֶת־הָיָה: נפקת מדרגא דא לדרגא דא אחרא דאיהו הו"ה (למד מרבקה שכל יום ראתה אור שכינה) (הסולם) אַבְנֵי שם השכינה) ששרתה במשכנה והתפללה שם, אבל כאשר כאבה במעיה כי (בר' תול' כה,כב) וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים יצאה מדרגה שבה התפללה (הסולם) אַבְנֵי שם השכינה) ועלתה מדרגה בתפילתה להו"ה). אַבְנֵי – אתנח כמגביל, כעין אין האסיר מוציא עצמו הבית האסורים, כאן רבקה הייתה צריכה עזרת מי שהשיג התגלות אלוקות גבוהה יותר. כמו רבי שמעון בווהר שנאמר לפני כל נדרי (שמ' תשא לב,לב) וְאִם-אֵינֶן מְחַיִּינֵי לָא מְסַפְרֵי אֲשֶׁר פָּתַבְתָּ: (ותבנית טעמים דומה גם ב-שמ' תשא לב,ז) לְדַרְדַּר בֵּי שַׁתָּת עִמָּךְ שאינו בווהר הזה) רבי שמעון כמו משה רבנו עולה במדרגות אלקיות בספירות עד לדרגא הגבוהה ומבקש מחילה לישראל. ואפשר להסביר ע"פ [אגרת הרמב"ן עם פי' אגרת פתוחה ע' קו [אוצר החכמה]] ע"י התפילה יוכל להבין יותר התגלות אלוקות ממה שהשיג עד עתה.

בגיני כך אמר יעקב וכי כל כך חמינא וַאֲבָנֵי לַא יְדַעְתִּי: בגין דהוה בלחודוי (שהיה לבד, לא נשוי) ולא עאל תחות גדפי דשכינתא, (בר' ויצא כח,יז) וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מַה-נוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה, מלה דא לתרין סטרין איהו ((הסולם) ענין זה לשני צדדים הוא), מַה-נוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה חד על ההוא מקום דקאמר בקדמיתא (זה השכינה), וחד על את קיימא קדישא דלא בעיא לאתבטלא ((הסולם) אחד על אות ברית קודש שלא צריך להתבטל), ואף על גב דאינהו תרי סטרי חד הוא (ואע"פ שהם שתי בחינות, יסוד ומלכות), אמר (בר' ויצא כח,יז) אֵין זֶה בֵּי אֱמִי אֱלֹהִים, אֵין זֶה למהוי בטיל, אֵין זֶה לאשתכחא בלחודוי קיימא דילה לאו איהו (אין זה – יסוד – ראוי להמצא לבדו) אלא בֵּית אֱלֹהִים (שהיא הנוקבא) לאשתמשא ביה ולמעבד ביה פירין ולארקא ביה ברכאן מכל שיפי גופא (יסוד משתמש במלכות לעשות בה פירות ולהשפיע לה ברכות מכל אברי הגוף) דהא הוא תרעא דכל גופא (יסוד הוא השער) דהא הוא דכתיב וַיִּשְׁעַר הַשָּׁמַיִם: (תפארת הנקרא גוף ונקרא גם כן שמים) דא תרעא דגופא ודאי תרעא איהו לארקא (להשפיע) ברכאן לתתא אחיד לעילא ואחיד לתתא, אחיד לעילא (אחוז למעלה) דכתיב וַיִּשְׁעַר הַשָּׁמַיִם לתתא (אחוז למטה) דכתיב אֵין זֶה בֵּי אֱמִי אֱלֹהִים, (נמצא יסוד אחוז במלכות) ועל דא וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מַה-נוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה ובני נשא לא משגחן ביקרא (לא משגיחים בכבודו של יסוד) דביה למהוי ביה שלים (להיות שלם) לעילא ותתא,

[אוצר החכמה][זוהר בהיר – ד, הרב אייכנשטיין יצחק אייזיק מנחם ע' מה] אדם שאנו נשוי אשה אינו יכול להביא ליחוד קוב"ה ושכינתה, רק אחרי נשואיו יכול להביא ליחוד קוב"ה ושכינתה. [תניא אגרות הקודש] לימוד תורה בקול וקיום המצוות גורם לאדם העליון של הלומד להשפיע לעולמות עליונים. המדרש אומר שהאמהות היו עקרות. כדי שרבקה תלד היה צריך לקרות שנוי גדול בעולמות עליונים, כדי שרחל תלד היה צריך לקרות שנוי גדול בעולמות עליונים, השנויים האלה הם מלמטה כלפי מעלה תפלת הצדיקים יצחק ויעקב, משפיעה מלמטה למעלה. כדי שיעקב יגרום ליחוד קוב"ה ושכינתה, הוא היה צריך להיות נשוי ואב לילדים, וקיום מצוות הגישואין של הצדיק בעולם הזה פועלת יחוד בעולמות עליונים.

[אמרי נועם, הרב הורוויץ מאיר בן אליעזר, מועדים וחדשי השנה חסידות {3} ע' 143, התרנ"ו [ע"פ אוצר החכמה]] זק"ף גדול"ז זק"ף קט"ן עולה יסוד"ד מלכות"ת כי בחי' דכר נקרא גדול ובחי' נוקבא הוא בקטנות. ועיין בתקון חד ועשרין דף ג"ה ע"א שופר מהופך זקף קטן ההוא אתמר ב' (בר' וישלח לב,יא) קִטְוִנִי מִכָּל הַסָּדִים וּמִכָּל הָאֲמָת, אודקיף ואיקרי זקף גדול כו' ומהפכין מה"ד (מדת הדיון) למדה"ר (מדת הרחמים) ע"ש. (האם לאמרי נועם הייתה גירסה – קטנתי בזקף-גדול?, גירסת קורן ברביע!?, רד"ק ונחנת שי לא מעירים על כך). וזהו תקע"ו בשופר, תקע"ו עולה זק"ף קט"ן זק"ף גדול"ז שיתהפך ע"י השופר וזהו משפט לאלקי יעקב דייקא שנאמר בו קטנתי עיין בתקונים ד"ס ע"ב זקף-קטן זקף-גדול בין שני קיסרים (סלוק ... אתנח, אתנח ... סלוק), 204 מופעים בתורה ב-202 פסוקים כשהם צמודים זה לזה. כעין סדר השתלשלות, השפעה מלמעלה למטה. זקף-גדול ... זקף-קטן, 23 מופעים בתורה בין שני קיסרים, בדרך כלל יש ביניהם עוד לפחות טעם אחד, יש מלה או מלים ביניהם. כעין התעוררות גדולה מלמטה למעלה לבקש תיקון, להפוך מדת הדיון למדת הרחמים, לחדש השפעה ע"י תפילה של התעלות . [מאור ושמש בראשית פרשת ויצא]

ונראה לבאר, דהנה ידוע שיעקר עבודת האדם לבוא לתכלית השלימות בעבודתו יתברך שמו להשיג אלקותו יתברך שמו - הוא על ידי התורה והתפלה. ולא יוכל להיות אחד בלא שני, כי לא עם הארץ חסיד (אבות פ"ב מ"ה). וגם בתורה לחוד לא ישלים נפשו, כמאמר חכמינו ז"ל (בבמות קט ב) כל האומר אין [לו] אלא תורה - אין לו תורה, כי בודאי על ידי עסק התורה לשמה - יכול לבוא לקדושה גדולה כשולמד לשמה ומדבק עצמו בנפשו ורוחו ונשמתו באותיות התורה. אמנם, אף על פי כן לא יוכל לבא לעיקר היראה והאהבה וההשתוקקות לעבודתו יתברך שמו ולהשיג אלקותו - רק על ידי התפלה במסירות נפש ובהתלהבות, כידוע מכל ספרי הקדושים. והנה ידוע מאמר חכמינו ז"ל (ברכות כו ב) ויפגע במקום - שתיקן תפלת ערבית, הנה לא ידע עד עתה סוד התפלה איך היא גדולה. ומצינו (מגילה יז א) שנטמן יעקב בבית מדרשו של שם וַיִּבְרַךְ ולמד תורה, נמצא ידע סוד התורה. אמנם לא בא להתגלות אלקותו יתברך שמו עד עתה שנתגלה עליו אחר שעמד על סוד התפלה. טט: השגת אלוקות ע"י תורה ותפלה. לבוא אל עיקר היראה והאהבה להשיג אלוקותו רק על ידי התפלה במסירות נפש ובהתלהבות.

דרשה (ב): בראשית ויצא כח,יז: וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מַה-נוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה אֵין זֶה בֵּי אֱמִי אֱלֹהִים וַיִּשְׁעַר הַשָּׁמַיִם: [מדרש אגדה (בובר)] (בר' ויצא כח,יז) מַה-נוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה. אמרו חכמינו ראה בית המקדש בנוי וחרב ובנוי. בנוי שנאמר מה נורא המקום הזה. וחרב, שנאמר אין זה. ובנוי, שנאמר כי אם בית אלהים וגו': דבר אחר (בר' ויצא כח,יז) מַה-נוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה. ראוי לירא מן המקום: (כח,יז) וַיִּשְׁעַר הַשָּׁמַיִם. מלמד שהשכים יעקב אבינו וראה שכינה למעלה מראשו (טט: [כח,יז]) וַיֹּאמֶר – זקף-גדול, צורת הטעם כעין האותיות י"ו י"ו שהג"ל שלהן עולה שם הו"ה, שהוא נקרא כבוד ה' ואפשר שזה כוונת [מדרש אגדה (בובר)] בכתוב (בר' ויצא כח,טו) וַיִּיקָן יַעֲקֹב מִשְׁנֵתוֹ שִׁמְלֵמוֹ שֶׁהִשְׁכִּים יַעֲקֹב אֲבִינוֹ וְרָאָה לְמַעַל מֵרָאשׁוֹ (היינו שם הו"ה מעל אות יו"ד של וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב) ונתפחד, שהי' המלאכים עולים ויורדים בו: doc=07-בראשית-ויצא

ב"ה טוב טעם לדעת ומדע לטוב (ט"ו) כי במצוות האמנו – תהלים קי"ט: שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשקפה: אהנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמממעים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקח-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביעי – 4: מונח רביעי – לפחות 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיף – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים/בתושבע"פ.

1.8 בראשית ויצא כח"י: (התשע"ח) (בהשתתפות נחלת יעקב)

[ספרי דברים פרשת וזאת הברכה פיסקא שנב] ...

וכן אתה מוצא ביעקב שראה אותו בנוי וראה אותו חרב וראה אותו בנוי שנאמר (בר' ויצא כח"י) וַיֵּרָא וַיֹּאמֶר מַה-נוֹרָא הַמְּקוֹם הַזֶּה הרי בנוי, אֵין זָה, הרי חרב, בִּי אִם-בֵּית אֱלֹהִים וְזֶה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם: הרי בנוי ומשוכלל לעתיד לבא.

[פסיקתא זוטרותא (לקח טוב)] (בר' ויצא כח"י) וַיֵּרָא וַיֹּאמֶר מַה-נוֹרָא הַמְּקוֹם הַזֶּה. מלמד שראה בית המקדש בנוי וחרב ובנוי, כמו שנאמר ביצחק, מה נורא (ט: לא מצאתי) בנוי, וכה"א (תה' סח"ל) נוֹרָא אֱלֹהִים מִמְּקוֹרְשֵׁיךָ (כעין הקש ממילת "נורא" בתה'). אֵין זָה, הרי חרב, וכה"א (איכה ה, ז) עַל-זֶה הָיָה הַזֶּה לְפָנָיו עַל-אֲלֹהֵי הַשָּׁמַיִם עֵינָיו: (כעין הקש ממילת "זה" באיכה) וְזֶה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם בְּנוֹי, וכה"א (תה' קמז, ג) בְּיַחַד בְּרִיתִי שְׁעָרֶיךָ בְּרַחֲמֶיךָ בְּקִרְבֶּךָ: (כעין הקש ממילת "שעריך" בתה')

ד"א אֵין זָה. אלו י"ב שבטים שהיו עולין ברגל בירושלים: וְזֶה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם. שעתידין לחזור לירושלים וכל אחד מהם עומדת שערים על שם, שנאמר (יחזקאל מח"ל) וְשַׁעְרֵי הָעִיר עַל-שְׁמוֹת שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁעָרֵים שְׁלוֹשָׁה צְפוֹנָה שְׁעַר רְאוּבֵן אֶחָד שְׁעַר יְהוּדָה אֶחָד שְׁעַר לֵוִי אֶחָד: זה בגימטריא י"ב, כל זה היה עד הבקר, מיד

המדורש הבא מתיחס למויחדות של החזיון שבו סולם מקשר בין שמים וארץ. [שכל טוב (בובור)] (בר' ויצא כח"י) וַיֵּרָא וַיֹּאמֶר. לאחר שהעלה הדבר ללבו שהשכינה שורה שם נתיירא, שהרי ראה שיפועו של סולם כנגדו, לכך אמר: מַה-נוֹרָא הַמְּקוֹם הַזֶּה. כלו' מה ירא לי המקום הזה: (כח"י) אֵין זָה. סולם כשאר סולמות שהן חול שאין דרך העולם להיות סולם בין השמים ובין הארץ: (כח"י) בִּי אִם-בֵּית אֱלֹהִים. מקום שהשכינה שורה בו: וְזֶה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם. שעתידין להפתח לצדיקים, שנאמר (תה' קיח, ט) וְהִשְׁעָר לָהֶם צְדִיקִים יָבֹאוּ בּוֹ:

(כח"י) מַה-נוֹרָא – מקף, כרב-משמע מילת "נורא" (א) אימה, פחד, יראה תתאה שנפלה על יעקב ממשמע אחד של החלום על ארבע גלויות מפסוק אחר; (ב) יראה עילאה יראת הרוממות של ה', המרמזת על מיוחדות מקום החלום ומקום המקדש. (כח"י) מַה-נוֹרָא הַמְּקוֹם הַזֶּה – טפחא מונח אתנח, כתבנית הטעמים של (בר' א, א) "בראשית ברא א-לקים". אמנם שם בראש פסוק וכאן אחרי זקף-קטן שהוא מפסיק מדרגת מלך. בהסבר של יראת הרוממות אפשר שמרמז למקום אבן השתיה ממנה הושתת העולם הנברא, ותפקידו כמקדש לה' ושער השפע לבריאה. מדרש המלמד שה' השקיע את המצבה של יעקב אל תשתית העולם.

(כח"י) אֵין זָה – מונח רביעי, במשמע לפחות ארבע וכאן י"ב שבטים (כח"י) בִּי אִם-בֵּית אֱלֹהִים – בִּי – יתיב בתפקיד דווקא כך, מרמז שמקום המקדש יקרא דווקא "בית" ככנוי שקרא לו יעקב ולא הר או שדה הכנויים שניתנו למקום ע"י אברהם ויצחק. אִם-בֵּית אֱלֹהִים – מונח זקף-קטן, בתפקיד שני לימודים (א) בית שני (ב) בית שלישי בנוי ומשוכלל לעתיד לבא

(כח"י) בִּי – יתיב בתפקיד דווקא כך, [תורה תמימה] מביא דרשת [בבלי פסחים פח, א] המדגישה כנוי בית ליחס ה' לישראל כמשפחה, וכנוי הר כיחס ה' לשאר אומות העולם.

[תורה תמימה] (בר' ויצא כח"י) מביא (בר' ויצא כח"י) בֵּית-אֵל – א"ר אלעזר, מאי דכתיב (ישעי' ב, ג) וְהִלְכּוּ עִמָּם רַבִּים וְאָמְרוּ לָכֵן וְנַעֲלָה אֱלֹהֵי-הָרָהֳרָה אֱלֹהֵי-יַעֲקֹב, ולמה לא אלהי אברהם ויצחק, אלא לא כאברהם שכתוב בו הר, דכתיב (בר' וירא כב"ד) בְּתַרְגּוּם הַיְרָאָה: ולא כיצחק שכתוב בו שדה, דכתיב (בר' ח"ש כד, טג) וַיֵּצֵא יַצְתָק לְשׂוֹם בְּשֵׂדָה, אלא כיעקב שקראו בית, דכתיב (בר' ויצא כח"י) וַיִּקְרָא אֶת-יְשׁוּעַת-הַמְּקוֹם הַהוּא בֵּית-אֵל: [פסחים פ"ח א']:

[תורה תמימה תערה יט] האי בית אל אינו הסמוך לעי שנוכר ביהושע ז', אלא ירושלים, ועל שם יהיה בֵּית אֱלֹהִים קראו בֵּית-אֵל, והוא הר המוריה שהתפלל בו אברהם (ס"פ וירא) והיא שדה שהתפלל בה יצחק (ס"פ ח"י), והכוונה לא כאברהם ויצחק שקבעו תפלתם בהר ובשדה שהם מקומות דרוו ואינם מוכרבים, אלא כיעקב שקבע תפלתו בבית שהוא מקום משומר ומכובד. כך פרשו המפרשים, אבל לא נתבאר לי הענין יפה, שהרי מצינו בכ"מ שם הר ביחס לשם המעלה ככבוד גדול, הר ה', הר ציון, הר הקודש, ולמה זה פחת כאן מעלת שם זה. ולכן לולא דברי המפרשים נראה דכונת הגמרא מכוונת למ"ש בזוהר פ' יתרו ס"ט ב' בזה"ל, (ישעי' ב, ג) אֱלֹהֵי-הָרָהֳרָה דא אברהם, דכתיב ב' (בר' וירא כב"ד) אֲשֶׁר וַיֹּאמֶר הַיּוֹם בְּתַרְגּוּם הַיְרָאָה: דהא אברהם קרי ל' הר, אל בית ה' דא יעקב דקרא להאי אתר בית, דכתיב (כח"י) אֵין זָה בִּי אִם-בֵּית אֱלֹהִים, ואף על פי דכולא חד דרגא (ט: של קדושה), סליקו(ט: הבדילו) לדא מן דא, הר לשאר עממין כד אתאן לאעלא תחות גרפוי (ט: שיבואו להתעלות תחת כנפי השכינה), בית - לישראל למהוי עמהון כאתתא כבעלה בדיורא חד בחדוא ורביעא עלייהו כאימא על בנין(ט: שהבורא שוכן עמם, והם כמו אשת איש השוכנת עם בעלה בדירה (בבית) אחד בשמחה והשכינה רובצת עליהם כאמא על בניה), ע"כ, הרי מבואר דמעלת בית מהר אינו ביחס הכבוד ופחיתות, אלא דהר מיוחד ליחס הקדוש ברוך הוא עם שאר האומות [ע"ד הכתוב (דב' וזח"ב לג, ט) עִמָּם הֵרִיקְרָאוּ] ובית ליחוסו עם ישראל, יחס קרוב כאיש ואשה, ומכוון יחס כזה בשם בית ע"ש שהאשה נקראת בית כנודע:

וְזֶה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם – וְזֶה – טפחא ללא מרכא לפניה, בתפקיד שנוי ורבוי (הסולם שונה משאר הסולמות שהן חול) והשפעה לכתוב לפניה. היינו פתרון ל-"וירא ויאמר וגו'" שהמקום כולו שונה משאר הבריאה, מפני שהוא כנגד כסא הכבוד (ראה להלן), ידוע ממקורות אחרים על מעשה הנסים המתמידים שהיו בבית המקדש, שאין המקום מן המידה כגון שעומדים צפופים ומשתחיים רווחים, הארון אינו מן המידה כאילו לא תופס מקום.

שְׁעַר הַשָּׁמַיִם – מרכא כרבו, סלוק כמגביל, שְׁעַר – מרכא כרבו, [תורה שלמה קלא] וְזֶה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם מכאן אתה למד שכל המתפלל במקום הזה כאלו התפלל לפני כסא הכבוד ששער השמים שם הוא ופתח פתוח לשמוע תפלה שנאמר וְזֶה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם (פרקי ר' אליעזר פל"ה). [ת"ש קלא בהערה] ... ב- [מדרש הגדול] מזה השער עולים לשמים ומשמשין למעלה במרום. וב- [מדרש החפ"ן] ... זה פתח לידיעת השמים ... יתענג בו הנפש בידיעות העליונות.

[תורה שלמה קלב] וְזֶה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם אמר ר' אחא עתיד השער הזה להפתח להרבה צדיקים כיוצא (ב"ר ט). הַשָּׁמַיִם – סלוק כמגביל, פתיחת השער לצדיקים בלבד. [ת"ש קלב בהערה] והמדכא עני בשער גורם לעצירת השמים בשבילו. [תורה שלמה קלב] וְזֶה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם א"ר שמעון בן יוחי אין המקדש שלמעלן גבוה משלמטן אלא י"ח מיל מה טעם וז"ה (ג') י"ח. (ב"ר ט). [ת"ש קלב בהערה] משה רבנו ע"ה ראה הקב"ה בונה בית המקדש באבנים טובות ומרגליות, ובין אבן לאבן זיו

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטר) ל" כי במצוותך האמתני – תהלים קי"ט: שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"ג: תמצית ההשקפה: אהנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להבדיל: מונח – רבוי; מהפך פשוט – מוציא ממשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קבי' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו- סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביעי – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש = גרשיף – יוצא מהענין; קדמא וזאלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תורא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

השכינה, שהוא טוב מהמרגליות, ומשיח בן-דוד עומד בתוכו ואהרן אחיו עומד על רגליו ומעילו עליו ... אמר המשיח למשה יעקב אביך ראה הבית שיבנה בארץ וראה הבית שיבנה הבי"ה בידו בשמים והבין ... שהוא הבית שיעמוד לישראל לעולם ... הוא אֵין זֶה, פִּי אִם-בֵּית אֱלֹהִים אִם-בֵּית – מקף כרב-מצב בית (א) המקדש שבארץ (ב) המקדש שבשמים, אֱלֹהִים – זקף-קטן בתפקיד שני בית א-לקים, ואחרי קבוצת גלויות יתקיים מצב (ב) שירד הבית לארץ. ... ובכת"י [רמזי התורה] לר"י וז"ה בני י"ח שמונה עשרה ברכות שישראל מתפללים והם נכנסים בשער השמים. וְזֶה – טפחא כשנוי מעביר מענין של מרחק לענין של י"ח ברכות.

נאמר ביצחק "מה נורא" לא מצאנו מאמר כזה אבל מצאנו את הבא: [בראשית רבה (וילנא) תולדות פרשה סה כג] ד"א מלמד שהראה לו הקדוש ברוך הוא בית המקדש בנוי וחרב ובנוי, (בר' תול' כז, כז) רָאָה הָיִים בְּנֵי הָרִי בְנוֹי כְּמֹד"א (במ' פי' כח,ב) רַיִם נְצַחֲתֵי תַשְׁמִרֵי, (בר' תול' כז, כז) פְּרִים שְׂדֵה הָרִי חֲרַב, כְּמֹד"א (מיכה ג,ג) צִיּוֹן שְׂדֵה חֲתָגֶשׁ (טט: גס ב-יר' כו,י), (בר' תול' כז, כז) אֲשֶׁר בְּרָכָה ה': בְּנוֹי וּמְשׁוּכְלָל לְעַתִּיד לְבָא כְּעֵינֵי שְׁנָאמֵר (תהלים קלג,ג) פִּי שֵׁשׁ צִנְהָ ה' אֲתִיהֲבִרְכָה חַיִּים עַד-הָעוֹלָם:

בראשית ויצא כח,יט: וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמֵי-הַמָּקוֹם הַהוּא בֵּית-אֵל וְאוּלָם לֹזוּ שְׁם-הָעִיר לְרֵאשֹׁנָה: [פסיקתא זוטרותא (לקח טוב)] (בר' ויצא כח,יט) וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמֵי-הַמָּקוֹם הַהוּא בֵּית-אֵל. על שם (בר' ויצא כח,יז) בֵּית אֱלֹהִים: וְאוּלָם לֹזוּ שְׁם-הָעִיר לְרֵאשֹׁנָה. וְאוּלָם לשון בירור. לֹזוּ שְׁם-הָעִיר, זאת העיר היתה קרובה למקום ששכב בו יעקב אבינו. ולמה הזכיר הכתוב את העיר, ללמדך כי משם לקח השמן שיצק על ראש האבן. ולמה נקרא שם העיר לֹזוּ, ר' אלעזר בש"ר פנחס אמר לזו שם אילן, כתיב הכא לֹזוּ, וכתיב (בר' ויצא ל,ל) לֶחַ לֹזוּ וְעָרְמוֹן, לזו היה עומד על פתח המערה והיה חלול הלזו, ונכנסין מן הלזו למערה ומן המערה לעיר: ד"א מה לזו עגול ואין לו פה, כך העיר סתומה ואין לה פתח: לֹזוּ שְׁם-הָעִיר לְרֵאשֹׁנָה. יושביה היו חסרין (טט: לא נוספו בה אנשים מן החוץ) כי לא היה לה יציאה וביאה כשאר הערים:

וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמֵי-הַמָּקוֹם הַהוּא – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, תביר מחלק וממעט מקבוצת פרטים זאת ואפשר שמלמד כי בחטא אדם הראשון איבד מקומו בגן-עדן, חיים נצחיים וקרבת א-לקים בלתי אמצעית ומאז מתקן התקשרותו לבורא באין-סוף מדריגות המרומז בתבנית הטעמים מרכא טפחא בתפקיד קבוצת פרטים העשויה להתרחב. ר"ת וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמֵי-הַמָּקוֹם הַהוּא ו-א-ש-ה-ה בסידור שונה של ר"ת ש-א-ה-ו-ה שהם גם אותיות הַהוּא – ר"ת של (בר' א,א) אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ: שם הקישור של שמים וארץ, שם קפיצת הדרך ועוד נושאים בפנימיות התורה. כדי לעיין במשמעות אחת של ר"ת ש-א-ה-ו-ה נקדים עם גימטריאות אחדות ממאוצר הגי' של הרב י"ר פאלוך זצ"ל, שְׁמֵי-הַמָּקוֹם עולה בגי' 525 עולה כשר"ה עולה שר"ה עולה תפיל"ה עולה אני"ו וה"ו הושיע"ה נ"א עולה אני"ו הושיע"ה נ"א עולה אני"ו הושיע"ה נ"א הפרש כשר"ה מגי' תקע"ו (המייצג גי' יסו"ד מלכו"ת והקדושה שיצאה מהם ומחיה את הבריאה) עולה נ"א זהו שער קדושה בתפילה עתיקה ב-[ירושלמי ברכות פ"ה,ה"א פרק אין עומדין] שאומרים במוצאי שבת. מקום לינת ותפילת יעקב המתגלה בארץ הוא שער הקדושה לתפיל"ה להתקשרות לבורא יתברך שמו באין סוף מדריגות עליה כאשר האות "שי"ן" משמעה מעט מהרבה מדרגות התקשרות א-ה-ו-ה.

וְאוּלָם לֹזוּ שְׁם-הָעִיר לְרֵאשֹׁנָה: כבריא העולם האדם היה אמור לחיות חיים נצחיים המרומזים בשם לֹזוּ ומקום העיר הזאת המרמז לגן-עדן. ע"י עבודת תיקון ההתקשרות לא-לקים זוכים לתחיית המתים [בראשית רבתי] (בר' ויצא ל,ל) [המתחיל בעמוד 117] ... ד"א מה (טט: עצם) הלזו הזה (שבשכרה) [שב(עמוד ה) שדרה] מצין ממנו לעתיד לבא (תחיית המת של האדם הפרטי), כך גזרות ישראל, עתידין ישראל להנצל ביום הדין ולחיות שנאמר (ישעיהו סג,טו) כִּי-אֲתָה אֲבִינֹו (היינו הקב"ה ויצחק ע"פ [בבלי שבת פט,ב]) פִּי אֲבָרְהָם לְאֵל וְיִשְׂרָאֵל לְאֵל וְיִבְרָנוּ אִתָּה ה' אֲבִינֵנוּ צִנְחָנוּ מְעוֹלָם שְׁמָד:

וְאוּלָם לֹזוּ שְׁם-הָעִיר לְרֵאשֹׁנָה: תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, תביר מחלק וממעט מקבוצת פרטים זאת. כדי להבין את משמעות הכתוב בסיפא של (כח,יט) נעיין בהשפעת סמיכות פסוק זה לפסוקים (כח,כ) ו-(כח,כא) הפותחים בתבנית טעמים העשויה ללמד על סמיכות וקבלת פרטי דברים מהפסוק המשפיע (כח,יט) אל הפסוקים המושפעים (כח,כ) (כח,כא) (כח,כב). (בר' ויצא כח,ט) וַיִּקְרָ יַעֲקֹב – (סלוק) מרכא טפחא, (בר' ויצא כח,כא) וְשָׁבְתִי בְּשָׁלוֹם – (סלוק) מרכא טפחא, כעין מידת דרישה סמוכים הנוטלים מ-(כח,יט) לֹזוּ שְׁם-הָעִיר לְרֵאשֹׁנָה נושא החיות הא-לקית האין-סופית וחיים הנצחיים ומעבירים ללימוד בכתוב (כח,כא,כב). [דבר מלכות, ע' נד, שיחות הקדוש ויצא י' כסלו התש"ט] וזהו ענין (בר' ויצא כח,ט) וְשָׁבְתִי בְּשָׁלוֹם אֶל-בֵּית אָבִי, דאביו של יעקב הוא יצחק שנקרא על שם (בר' וירא כ,א) צָחַק עֲשָׂה לִי אֱלֹהִים שהוא ענין הצחוק והתענוג דלמעלה שנעשה מצד בירור ההעלמות דשם אלקים, ומסיים בכתוב (בר' ויצא כח,כא) וְהָיָה ה' לִי לְאֱלֹהִים: גו' (בר' ויצא כח,כב) וְהָיָה בֵּית אֱלֹהִים, והיינו ש"ע"י העבודה (בר' ויצא כח,ט) וְנָתַן-לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וְנָדָר לִלְבֹּשׁ: שהוא ענין עבודת הצדיקים בהעלאה והמשכה (בר' ויצא כח,יח) וַיִּקָּח אֶת-הָאֲבָן הוּא העלאה, (בר' ויצא כח,יח) וַיִּצַק שָׁמֶן עַל-רֵאשֹׁה הוּא ההמשכה (טט: ע"פ הנאמר ב-[לקח טוב] כי משם לקח השמן שיצק על ראש האבן. טט: שמן מהעיר לזו מקום גן-עדן וחיים נצחיים בקרבת א-לקים) אזי נעשה הגלוי ד-(בר' ויצא כח,כא) וְהָיָה ה' לִי לְאֱלֹהִים, שהוא ענין הגלוי דשם הוי' כנ"ל.

אמנם ע"י העבודה ד-(בר' ויצא כח,כא) וְשָׁבְתִי בְּשָׁלוֹם אֶל-בֵּית אָבִי שהוא ענין המשכת המקיפים החדשים שלמעלה גם מסובב הכללי, והיינו שגלוי שם הוי' עם היותו למעלה מהעולמות בכחית סובב, מכל-מקום יש לו שיכות לעולמות, שלכן נקרא סובב, ויש בזה כמה מדריגות, מקיפים החדשים עד המקיף הכללי, אך כל זה שייך עדיין לעולמות, אמנם ע"י עבודת התשובה נעשה המשכת העצמות. לפי מאמר זה גם העולם הרוחני שואף להתרחב אל עצמות הא-לקות, והוא תלוי בכך בעבודת הצדיקים ובעלי התשובה כבריא המקיימים רצון ה' בקיום מצוותיו ובכך מעלים החיות הא-לקית העצומה, שהיא כבריא העולם הגלוי שבעולם הרוחני ובכך מרחיבים אותו אל עבר העצמות הא-לקית. אפשר שטעם תביר של וְאוּלָם מלמד על החיסרון שבינתיים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוות האמנוני – ההלים קי"ט, טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: אהנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טפחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קפי' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקח-בד"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו- סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול- מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I: זק-קטן – 2: זק-גדול – 3: רביע – 4: מונח רביע – לפחות 4: ... זק-קטן ... זק-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי: קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = הלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.9 בראשית ויצא כח,י: (התשע"ט) (בהשתתפות נחלת יעקב)

בראשית ויצא כח,כב: והאבן הזאת אשר-שמתו מצבה יהיה בית אלהים וכל אשר תתן-לי עשר אעשרנו לך:

בראשית ויצא כט,א: וישא יעקב רגליו ונגלף ארצה בני-קדם:

(בראשית רבה (וילנא) פרשת ויצא פרשה ע סימן ח (כט,א) וישא יעקב רגליו א"ר אחא (משלי יד,ל) בני בשרים לב מרפא, כיון

שנתבשר בשורה טובה טעין ליביה ית רגלוהי, הדא אמר הכריסא טענא רגליא,

אבן עזרא (משלי יד,ל) ... הלב הטוב והשמח שירפא הגוף בשמחתו:

(תורה שלמה ב) וישא יעקב רגליו אמרו רבותנו כל בני אדם רגליהם סובלות אותם, אבל יעקב הוא נושא את רגליו שנאמר וישא

יעקב רגליו [תנ"י ברי' ויצא ח,א] [תורה שלמה ג] וישא יעקב רגליו משם נשא את רגליו וכהרף עין בא לחרן שני וישא יעקב

רגליו ואומר (בר' ויצא כח,י) ויצא יעקב מבאר שבע [פרקי דר' אליעזר פל"ה]

(תורה שלמה הערה א) לקמן מאמר ב ותוב"ע וראה פירש"י כריסא טענא רגליא הכרס נושא את הרגלים אם כרסו מלא ונפשו רחבה

עליו קל הוא ברגליו (מת"כ מתנות כהונה?). ובלקח טוב וישא יעקב רגליו ללמדך שבשורה טובה נותנת כח לאדם, שכיון שנתבשר

יעקב אבינו נשא רגליו. ד"א ססעד ועמד והלך. וע' בשכ"ט ובמדרש אגדה וישא יעקב רגליו לעולם רגליו של אדם נושאים אותו

ויעקב נשא את רגליו אלא מלמד שנעשה קל מרוב השמחה שהיה לו מפני שאמר לו הקב"ה ארצה בני קדם, וצ"ע. [תורה שלמה

הערה ב] התחלת המאמר ויעקב אבינו אף הוא הקפיץ הקב"ה את הארץ לפניו שנאמר ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרגה אמרו

רבותינו כו' ועפ"ז נראה דהכונה לדרוש שהיה לו קפיצת הדרך כהדרש לפנינו וגו'.

(כט,א) וישא יעקב – (סלוק) מרכא טפחא אפשר שבתפקיד כעין מידת סמוכים, שהיא כעין פתוח מהמידות (כב) ו/או (כג) מל"ב מידות של

רבי אלעזר בריה"ג מידה (כב) מדבר שחבירו מוכיח עליו, מידה (כג) מדבר שהוא מוכיח על חבירו, רמז ללמוד מענין מסוים בחצי פסוק או

פסוק (א) אל פסוק (ב) ולפעמים ירמז ללמוד מ- (ב) ל- (א). כאן הבשורה הטובה שבסוף (בר' ויצא כח) עליה יעקב עושה נדר היא הגורם

לנשיאת רגלים קלה עד לקפיצת הדרך מארץ כנען לחרן.

נגלף ארצה בני-קדם: טפחא כשנוי ורבו, מרכא מקף סלוק

[רד"ק] (כט,א) נגלף ארצה בני-קדם: כי הארץ מזרחית לארץ ישראל, והעיר הסמוכה לספר ארץ כנען הוא חרן כמו שכתבנו, אלא

כלל ואמר ארצה בני קדם, שיצא מארץ כנען לארץ בני קדם, ובהיותו קרוב לחרן ראה באר אחד בשדה:

בני-קדם: - מקף כבורר בין איזורים שונים ממזרח לארץ כנען,

ארצה בני-קדם – מרכא סלוק, רבוי הגבלות שמכל האיזורים שממזרח לארץ כנען הגביל יעקב עצמו אל העיר חרן.

(כט,א) נגלף – טפחא כשנוי ורבו, אמנם הפירוש הבא מדבר על הרישא של הפסוק אבל אפשר סופו מעיד על שני בהליכת יעקב, שקודם

להבטחה הלך בריפון רגליים כאדם הבורח מבית אביו עצב וגו' [רדק] ואחרי ההבטחה הלך בוזריות. [ר' יוסף בכור שור] (כט,א) וישא

יעקב רגליו. מאחר שהבטיחו הקדוש ברוך הוא נראה לו כאילו פורח, ונושא רגליו, והלך בוזריות.

בראשית ויצא כט,ב: וירא והנה באר בשדה והנה-שם שלשה עדרי-צאן רבצים עליה פי מן-הבאר ההוא ישקו העדרים

והאבן גדלה על-פי הבאר: [ג] ונאספו-שמה כל-העדרים ונגללו את-האבן מעל-פי הבאר והשקו את-הצאן

והשיבו את-האבן על-פי הבאר למקמה:

וירא – גרשיים והנה באר בשדה - דרגא מונח רביע. תבנית טעמים העשויה להיות תבנית מורכבת של שלוש תבניות

(א) מונח רביע – כמרמזו ללמוד לפחות ארבעה לימודים וה-[בראשית רבה (וילנא) פרשת ויצא פרשה ע סימן ח] לומד כאן ששה

לימודים ולימוד שביעי מ-[בר' ויצא פרשה ע סימן ט]

(ב) דרגא מונח רביע – תיקון לחטא אדה"ר ויצר הרע

(ג) גרשיים מונח רביע, בתפקיד כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו או ללמד על הכלל כולו.

והנה-שם שלשה עדרי-צאן – גרשיים מהפך פשטא כעין יצא להקל ולא להחמיר

באר בשדה – מונח רביע בתפקיד לפחות ארבעה לימודים ואכן [בראשית רבה ויצא (ע ח)] מביא ששה דרושים ל-(כט,א,ב,ג),

... (כט,ב) וירא והנה באר בשדה, רבי חמא בר חנינא פתר ביה שית שיטיין (ט: רבי חמא דורש ששה דרושים ב-(כט,א,ב,ג),

(ט: דרוש א) (ובתוכו ששה דרושים) (ט: א) והנה באר בשדה זו הבאר, (ט: ב) והנה-שם שלשה עדרי-צאן, משה ואהרן ומרים, (ט: ג)

ג) פי מן-הבאר ההוא ישקו העדרים שמשם כל אחד ואחד מושך מים לדגלו ולשבטו ולמשפחתו, (ט: ד) והאבן גדלה על-פי

הבאר: א"ר חנינא כמלא פי כברה קטנה היה בה (ט: היה בה נקב לכלי שאיבה קטן שלא להשקיית העדרים), (ט: ה) (כט,א) ונאספו-שמה

כל-העדרים ונגללו, בשעת המחנות (ט: הניית השבטים במדבר), (ט: ו) והשיבו את-האבן על-פי הבאר למקמה: בשעת מסעות

היתה חזרת לאיתנה,

(ט: דרוש ב) (ובתוכו 7 דרושים) ד"א (כט,ב) והנה באר בשדה זו ציון, והנה-שם שלשה עדרי-צאן, אלו שלשה רגלים, פי מן-הבאר

ההוא ישקו, שמשם היו שואבים רוח הקודש, והאבן גדלה, זו שמחת בית השואבה, א"ר הושעיא למה היו קוראים אותו בית

השואבה שמשם היו שואבים רוח הקודש, (כט,ג) ונאספו-שמה כל-העדרים, באים מלבוא חמת ועד נחל מצרים, (כט,ג) ונגללו

את-האבן וגו', שמשם היו שואבים רוח הקודש, והשיבו את-האבן, מונח לרגל הבא,

(ט: דרוש ג) (ובתוכו 7 דרושים) ד"א (כט,ב) והנה באר בשדה, זו ציון, והנה-שם שלשה עדרי-צאן, אלו שלשה בתי דינים, דתן

שלשה בתי דינים היו שם אחד בהר הבית ואחד בפתח העזרה ואחד בלשכת הגזית, פי מן-הבאר ההוא וגו', שמשם היו שומעין את

הדין, והאבן גדלה, זה ב"ד הגדול שבלשכת הגזית, (כט,ג) ונאספו-שמה כל-העדרים אלו בתי דינים שבא"י, (כט,ג) ונגללו

את-האבן, שמשם היו שומעין את הדין, והשיבו את-האבן, שהיו נושאים ונותנים בדין עד שמעמידין אותו על כורו,

(ט: דרוש ד) (ובתוכו 7 דרושים) ד"א, והנה-שם שלשה עדרי-צאן, אלו שלשה

(ט: דרוש ד) (ובתוכו 7 דרושים) ד"א, והנה-שם שלשה עדרי-צאן, אלו שלשה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, טעמי המקרא והתורה בעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשקפה: אהנת, סלוק = סוף-פסוק (נקראים ספרים ותפקידים) – להבדיל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרְכָא = מאריך, רבוי; דְרָגָא – מוציא; תְּבִיר – מהלק, ממעט, לא ממש; טַפְקָא = טפיקא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מְרָכָא טַפְקָא – בקי ששעוריה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דְרָגָא תְּבִיר טַפְקָא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מְרָכָא תְּבִיר טַפְקָא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תְּבִיר מְרָכָא טַפְקָא – קבוצה שמממטעים חלק מפרטיה מענין מסוים; מְרָכָא – בדי"כ ברור לימוד אחד מרב אפשרויות; פִּסְקָא – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זְרָקָא סְגוּלָא – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְטָא – פשוט, 1; זְרָקָא קֶטְן – 2; זְרָקָא גְדוּלָא – 3; רְבִיעַ – 4; מוֹנַח רְבִיעַ – לפחות 4; ... זְרָקָא קֶטְן ... זְרָקָא קֶטְן בחצי פסוק – היקש; השלישי: קְדָמָא – סדר קדימות; אֲזֵילָא – גָרַשׁ – גְרִישִׁימָא – יוצא מהענין; קְדָמָא וְאֲזֵילָא – בסדר זה או הפוך, הגנת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט, תְּלִישָׁא קְטַנָּה = תורא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תְּלִישָׁא גְדוּלָּה = תְּלִישָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פִּרְזָא – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

מלכיות ראשונות, **בִּי מִן-הַבְּאָר הַהוּא יִשְׁקוּ הָעֵדְרִים**, שהעשירו מן ההקדשות הצפונות בלשכות, **וְהָאֲבָן גְּדֹלָה עַל-פִּי הַבְּאָר**, זו זכות אבות, **(כט, א) וְנֶאֱסַפּוּ-שָׁמָּה כָּל-הָעֵדְרִים**, זו מלכות רומי שהיא מכתבת טירוניא מכל אומות העולם, **(כט, א) וְנִלְלוּ אֶת-הָאֲבָן**, שהעשירו מן ההקדשות הצפונות בלשכות, **וְהִשִּׁיבוּ אֶת-הָאֲבָן עַל-פִּי הַבְּאָר לְמַקְמָהּ**: לעתיד לבא זכות אבות עומדת,

(טט: דרוש ה) (ובתוכו 7 דרושים) ד"א **(כט, א) וְהָנָה בְּשָׂדָה**, זו סנהדרין, **וְהָנָה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן**, אלו שלשה שורות של תלמידי חכמים שהם יושבים לפניהם, **בִּי מִן-הַבְּאָר הַהוּא יִשְׁקוּ הָעֵדְרִים**, שמשם היו שומעין את ההלכה, **וְהָאֲבָן גְּדֹלָה עַל-פִּי הַבְּאָר**: זה מופלא שבבית דין שהוא מסיים (ג"א מסרס) את ההלכה **(תו"ש הערה יב) [ירושלמי סנה' פ"א, ה"ב]** חותך בפלפול ומכריע את ההלכה וב-**[שכ"ט (שכל טוב)]** מוסיף שנושאים ונותנים בהלכות וספיקות ז' שבתות עד שמעמידים אותו על פרקו ואולי מרמז לזמן מושב זה בז' שבועות שבין פסח לעצרת שלא כל עולי הרגלים הרחוקים חזרו למקומם מיד. **(כט, א) וְנֶאֱסַפּוּ-שָׁמָּה כָּל-הָעֵדְרִים** אלו תלמידי חכמים שבארץ ישראל, **(כט, א) וְנִלְלוּ אֶת-הָאֲבָן**, שמשם היו שומעין את ההלכה, **וְהִשִּׁיבוּ אֶת-הָאֲבָן עַל-פִּי הַבְּאָר לְמַקְמָהּ**: שהיו נושאים ונותנים בהלכה עד שמעמידים אותה על בוריה,

(טט: דרוש ו) (ובתוכו 7 דרושים) ד"א **(כט, ב) וְנָרָא וְהָנָה בְּאָר בְּשָׂדָה**, זה בית הכנסת, **וְהָנָה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן**, אלו שלשה קרואים, **בִּי מִן-הַבְּאָר הַהוּא יִשְׁקוּ הָעֵדְרִים**, שמשם היו שומעים את התורה, **וְהָאֲבָן גְּדֹלָה**, זה יצר הרע, **(כט, א) וְנֶאֱסַפּוּ-שָׁמָּה כָּל-הָעֵדְרִים**, זה הצבור, **(כט, א) וְנִלְלוּ אֶת-הָאֲבָן**, שמשם היו שומעין את התורה, **וְהִשִּׁיבוּ אֶת-הָאֲבָן** וגו', שכיון שהם יוצאים להם יצר הרע חוזר למקומו.

(טט: דרוש ז) (ובתוכו 7 דרושים, שניים מהם בשמיעת עשרת הדברות) **(בראשית רבה (וילנא) פרשת ויצא פרשה ע סימן ט)** ר' יוחנן פתר לה כסיני (ובתוכו 7 דרושים) **(כט, ב) וְנָרָא וְהָנָה בְּאָר בְּשָׂדָה** זה סיני, **וְהָנָה-שָׁם שְׁלֹשָׁה** וגו', כהנים לויים וישראלים, **בִּי מִן-הַבְּאָר הַהוּא**, שמשם שמעו עשרת הדברות, **וְהָאֲבָן גְּדֹלָה** זו שכניה, **(כט, א) וְנֶאֱסַפּוּ-שָׁמָּה כָּל-הָעֵדְרִים**, ר' שמעון בן יהודה איש כפר עכו אמר משום ר' שמואל שאילו היו (שם) ישראל חסרים עוד אחד לא היו (כדיי (טט: ראויים)) מקבלים את התורה, **(כט, א) וְנִלְלוּ אֶת-הָאֲבָן**, שמשם היו שומעים את הקול ושמעו עשרת הדברות, **וְהִשִּׁיבוּ אֶת-הָאֲבָן (שמי' ית' כיט) אֲתָם רְאִימָם בִּי מִן-הַשָּׁמַיִם דְּבַרְתִּי עִמָּכֶם**: **(שמות יתרו כיט) וְהָאֲמַר ה' אֱלֹהֵימֶיךָ וְהָאֲמַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲתָם רְאִימָם בִּי מִן-הַשָּׁמַיִם דְּבַרְתִּי עִמָּכֶם**:

[רמב"ן] (בר' ויצא כט, ב) וְנָרָא וְהָנָה בְּאָר בְּשָׂדָה וְהָנָה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן רְבִיצִים עֲלֶיהָ - יאריך הכתוב בספור הזה להודיענו כי קווי ה' יחליפו כח, ויראתו תתן עוז, כי הנה יעקב אבינו בא מן הדרך והוא עיף, **(בר' ויצא כט, ב) וְנָגַל לְבַדּוֹ הָאֲבָן** אשר היו צריכים אליה כל הרועים, ושלשה עדרי צאן אשר להם רועים רבים ושומרים כלם רובצים עליה אינם יכולים להניעה כלל: **וְנָרָא וְהָנָה בְּאָר בְּשָׂדָה** – גרשיים מונח רביע, בתפקיד כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו כפי **[רמב"ן] (בר' ויצא כט, ב) שהפסוק מרמז** שיעקב הגיע בעת מיוחד שאיפשר לו לעשות מעשה מיוחד והיה לרמז שיצליח בדרך ויזכה לזרע הזוכה לרמזים שבפסוקים כדברי ה- **[רמב"ן] להלן**:

(המשך רמב"ן) ולרבותינו ב-**[בראשית רבה ויצא (ע ח)]** גם כזה להם סוד רמז לעתיד, כי נודמן לו ככה שנכנס בדרך הבאר, ולא נאספו כל העדרים רק שלשה מהם, ובא בזמן שהאבן על פי הבאר והעדרים שומרים לה, וכל הענין המסופר כאן, להודיעו שיצליח בדרך הזה ויצא ממנו זרע זוכה לרמז הזה, כי **הַבְּאָר** ירמוז לבית המקדש, ו **שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן** עולי שלשה רגלים, **בִּי מִן-הַבְּאָר הַהוּא יִשְׁקוּ הָעֵדְרִים**, שמשם היו שואבין רוח הקדש, או שירמוזו כי מציון תצא תורה (ישעיה ב ג) שנמשלה למים (ב"ק יז א), ודבר ה' מירושלם. **(כט, א) וְנֶאֱסַפּוּ-שָׁמָּה כָּל-הָעֵדְרִים**, באים מלבא חמת עד נחל מצרים (מ"א ח סה). **(כט, א) וְנִלְלוּ אֶת-הָאֲבָן ... וְהִשִּׁיבוּ אֶת-הָאֲבָן** שמשם היו שואבין רוח הקדש. **(כט, א) וְהִשִּׁיבוּ אֶת-הָאֲבָן**, מונח לרגל הבא. **סיכום [רמב"ן]** – חיבור בני ישראל בשלושה רגלים אל המקדש גולל את האבן (המייצגת את היצר הרע) ומביא להשפעת רוח הקדש.

(בר' ויצא כט, ב) וְהָנָה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן רְבִיצִים עֲלֶיהָ – מקף גרשיים מהפך פשטא מונח זקף-קטן זקף-קטן מרמז לשני לימודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלימודים יוצא מפשט הכתוב, אחד מהלימודים עשוי להיות בתבנית הטעמים גרשיים מהפך פשטא המרמזת על כעין יצא להקל ולא להחמיר. אפשר כי מתוך דרשות של **[בר' ויצא ע, ח]** הדרשות ג, ה מלמדות להתיר ספקות בהבנת התורה וההלכה ובכך להקל על מורי ההוראה.

(טט: דרוש ג) ד"א **(כט, א) וְהָנָה בְּאָר בְּשָׂדָה**, זו ציון, **וְהָנָה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן**, אלו שלשה בתי דינים, דתנן שלשה בתי דינים היו שם אחד בהר הבית ואחד בפתח העזרה ואחד בלשכת הגזית, **בִּי מִן-הַבְּאָר הַהוּא יִשְׁקוּ הָעֵדְרִים**, שמשם היו שומעין את הדין, **וְהָאֲבָן גְּדֹלָה**, זה ב"ד הגדול שבלשכת הגזית, **(כט, א) וְנֶאֱסַפּוּ-שָׁמָּה כָּל-הָעֵדְרִים** אלו בתי דינים שבא"י, **(כט, א) וְנִלְלוּ אֶת-הָאֲבָן**, שמשם היו שומעין את הדין, **וְהִשִּׁיבוּ אֶת-הָאֲבָן**, שהיו נושאים ונותנים בדין עד שמעמידין אותו על בוריו, **(טט: דרוש ה) ד"א (כט, א) וְהָנָה בְּאָר בְּשָׂדָה**, זו סנהדרין, **וְהָנָה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן**, אלו שלשה שורות של תלמידי חכמים שהם יושבים לפניהם, **בִּי מִן-הַבְּאָר הַהוּא יִשְׁקוּ הָעֵדְרִים**, שמשם היו שומעין את ההלכה, **וְהָאֲבָן גְּדֹלָה עַל-פִּי הַבְּאָר**: זה מופלא שבבית דין שהוא מסיים (ג"א מסרס) את ההלכה **(תו"ש הערה יב) ע"פ [ירושלמי סנה' פ"א, ה"ב]** חותך בפלפול ומכריע את ההלכה **[שכ"ט]** נושאים ונותנים בהלכות וספיקות ז' שבתות עד שמעמידים אותו על פרקו ואולי מרמז לזמן מושב זה בז' שבועות שבין פסח לעצרת שלא כל עולי הרגלים הרחוקים חזרו למקומם מיד. **(כט, א) וְנֶאֱסַפּוּ-שָׁמָּה כָּל-הָעֵדְרִים** אלו תלמידי חכמים שבארץ ישראל, **(כט, א) וְנִלְלוּ אֶת-הָאֲבָן**, שמשם היו שומעין את ההלכה, **וְהִשִּׁיבוּ אֶת-הָאֲבָן עַל-פִּי הַבְּאָר לְמַקְמָהּ**: שהיו נושאים ונותנים בהלכה עד שמעמידים אותה על בוריה,

(כט, ג) וְנָרָא - גרשיים **וְהָנָה בְּאָר בְּשָׂדָה** – דרגא מונח רביע, בתפקיד תיקון חטא אדה"ר והיצר הרע. הגעת יצר הרע לעולם מרומזת ב- **(בר' ג) וְכִי תֵאָדָה הוּא לְעֵינַיִם** – במופע הראשון של תבנית הטעמים דרגא מונח רביע, וכפי **[רמב"ן]** שם - שבו יתאווה ויתור אחר עיניו.... **[ב"ר ויצא פרשה ע סימן ח]** ... **(טט: דרוש ו)** (בתחילתו נאמר דבר טוב) ד"א **וְנָרָא וְהָנָה בְּאָר בְּשָׂדָה** זו בית הכנסת. **וְהָנָה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן** אלו ג' קרואים **בִּי מִן-הַבְּאָר** וגו' שמשם היו שומעין את התורה. (בסיומו נאמר) **וְהָאֲבָן גְּדֹלָה** זה היצר הרע וגו'

ב"ה טוב טעם ודעת למדני מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרְכָא = מאריך, רבוי; דְרָגָא – מצרף; תְּכִיר – מחלק, ממעט, לא ממש; טַפְקָא = טרְקָא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מְרַכָא טַפְקָא (ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מְרַכָא = מאריך, רבוי; דְרָגָא תְּכִיר טַפְקָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מְרַכָא תְּכִיר טַפְקָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תְּכִיר מְרַכָא טַפְקָא – קבוצה שמעמדים חלק – מפרטיה מננין מסוים; מְרַכָא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פְּסָק 1 – סדר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זְרַקָא סְגוּלָא – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פְּשֻטָא – פשוט, 1; זְרַקָא-קְטָן – 2; זְרַקָא-גְדוּלָא – 3; רְבִיעִי – 4; מונח רביעי – לפחות 4 ... זְרַקָא-קְטָן ... זְרַקָא-קְטָן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קְדַמָא – סדר קדימות; אֹלֵא = גְרִישַׁיִם – יוצא מהענין; קְדַמָא וְאֹלֵא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תְּלִישָׁא-קְטַנָּה = תּוֹרָא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שְׂכַחָה; תְּלִישָׁא-גְדוּלָה = תְּלִישָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שְׂכַחָה; פֹּר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

(כט,ג) וְהִשִּׁיבוּ אֶת-הָאֲבָן וגו' שכינון שהם יוצאים להם (מבית הכנסת שהוזכר בתחילה וקריאת תורה) יצר הרע חוזר למקומו. הדרושים הבאים הם תיקונים ליצר הרע.

(טט: דרוש ג) ד"א וְנִרְאָה וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂדֵה זו ציון, וְהִנֵּה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן ג' בתי דינים, דתנן ג' בתי דינים היו שם, אחד בהר הבית, ואחד בפתח העזרה, ואחד בלשכת הגזית וגו' שהיו נושאים ונותנים בדין עד שמעמידים אותו על בוריו. ... (טט: דרוש ה) ד"א וְנִרְאָה וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂדֵה זו סנהדרין, וְהִנֵּה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן אלו ג' שורות של תלמידי חכמים שהם יושבים לפניהם. ... שמשם שומעין את ההלכה וגו' שהיו נושאים ונותנים בהלכה עד שמעמידים אותה על בוריה.

(טט: דרוש ז) (ב"ר יוצא פרשה ע סימן ט) (כט,ב) ר' יוחנן פתר ... וְנִרְאָה וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂדֵה זה סיני, וְהִנֵּה-שָׁם שְׁלֹשָׁה וגו', כהנים לויים וישראלים, כִּי מִן הַבְּאֵר תִּהְיֶה, שמשם שמעו עשרת הדברות, וְהִנֵּה וְהִנֵּה גְדֻלָּה זו שכינה (כנגד יצר הרע הנדרש מאותו תוכן שבדרוש 1), (כט,ג) וְנִאֲסַפּוּ-שְׁמָה כָּל-הָעֲדָרִים, ר' שמעון בן יהודה איש כפר עכו אמר משום ר' שמואל שאילו היו (שם) ישראל חסרים עוד אחד לא היו (כדיי (טט: ראויים)) מקבלים את התורה, (כט,ג) וְנִלְלוּ אֶת-הָאֲבָן, שמשם היו שומעים את הקול ושמעו עשרת הדברות, תיקון מלא לחטא אדה"ר וליצר הרע כנאמר ע"ר ר' יוחנן ב- [בבלי יבמות קג, ב] שהוא בעל המאמר ב- (דרוש ז שמקורו ב- [ב"ר] דא"ר יוחנן: בשעה שבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא, ישראל שעמדו על הר סיני - פסקה זוהמתן, וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂדֵה - דרגא מונח רביעי, התבנית מרמזת על יצר הרע ותיקונו ע"י מתן תורה, בתי דינים להעמדת הדין וההלכה על בורים ובית הכנסת לחזוק בקריאת ולימוד תורה נגד יצר הרע.

וְהִנֵּה וְהִנֵּה גְדֻלָּה אנשי המקום רואים את הקושי בבאר ובאבן הגדולה הוא היצר הרע, בעקבות שבעה חטאי האנושות השכינה הסתלקה עד לרקיע השביעי, אברהם ושרה החזירו אותה לרקיע הששי, יצחק ורבקה לרקיע החמישי, יעקב מחזיר לרקיע הרביעי

נִרְאָה וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂדֵה	הבאר	ציון	ציון	ציון	סנהדרין	בית הכנסת	סיני
וְהִנֵּה-שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי-צֹאן	משה ואהרן וזמרים	שלשה רגלים	אלו שלשה בתי דינים בהר הבית	שלשה מלכות ראשונות	שלשה שורות של תלמידי חכמים יושבים לפניהם	שלשה קרואים	כהנים לויים וישראלים
רַבְצִים עֲלֶיהָ							
כִּי מִן הַבְּאֵר תִּהְיֶה הַהוּא	מושיבים מים לשבט	שואבים רוח הקודש	שמשם היו שומעין את הדין	שהעשירו מן ההקדשות הצפונות בלשכות	שמשם היו שומעין את ההלכה	שמשם היו שומעים את התורה	משם שמעו עשרת הדברות
יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים							
וְהִנֵּה וְהִנֵּה גְדֻלָּה	שמחת בית השואבה	שמחת בית השואבה	ב"ד הגדול שבלשכת הגזית	זכות אבות	זה מופלא שבבית דין שהוא מסיים (ג"א מסרס) את ההלכה	יצר הרע	שכינה
עַל-פִּי הַבְּאֵר							
(כט,ג) וְנִאֲסַפּוּ-שְׁמָה כָּל-הָעֲדָרִים וְנִלְלוּ אֶת-הָאֲבָן	בשעת המחנות	עולי רגלים	בתי דינים שבא"י	מלכות רומי שהיא מכתבת טירוניא מכל אומות העולם	אלו תלמידי חכמים שבארץ ישראל	הצבור	לא היו חסרים במתן תורה
וְנִלְלוּ אֶת-הָאֲבָן	שואבים רוח הקודש	שואבים רוח הקודש	שמשם היו שומעין את הדין	שהעשירו מן ההקדשות הצפונות בלשכות	שמשם היו שומעין את ההלכה	היו שומעין את התורה	שמעו הקול ועשרת הדברות
וְהִשִּׁיבוּ אֶת-הָאֲבָן עַל-פִּי הַבְּאֵר לְמַקְמָהּ	בשעת מסעות הבא	מונח לרגל הבא	נושאים ונותנים בדין עד שמעמידין אותו על בוריו	לעתיד לבא זכות אבות עומדת	שהיו נושאים ונותנים בהלכה עד שמעמידים אותה על בוריה	שכינון שהם יוצאים להם יצר הרע חוזר למקומו	ראו שמן השמיים דבר ה' עמם

(בר' יוצא כט,ב) הַהוּא יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים וְהִנֵּה וְהִנֵּה גְדֻלָּה (צירוף חדש טבת), הַהוּא – שם א-ה-ו-ה (בר' יוצא כט,ג) הָעֲדָרִים וְנִלְלוּ אֶת-הָאֲבָן – ר"ת ה-ו-א-ה וכולל ו-א-ה, שם המיוחד א-ה-ו-ה וכולל עמו שם א-ו-ה הַבְּאֵר וְהִשְׁקוּ אֶת-הַצֹּאן – ה-ו-א-ה וכולל ו-א-ה, הַצֹּאן וְהִשִּׁיבוּ אֶת-הָאֲבָן – ר"ת ה-ו-א-ה וְנִלְלוּ אֶת-הָאֲבָן מַעַל מהפך פשטא פשטא – יצא מפשוטו שתהיה אבן כל כך כבדה והרגילות כי יצטרכו את כל הרועים לגלולה, דבר המעיד על רגילות של חוסר אמון בין תושבי המקום. ראה מקבילה הפוכה (בר' יוצא כט,ג) וְנִגַּל אֶת-הָאֲבָן מַעַל פִּי הַבְּאֵר

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כ"ז במצוות האמנותי – תהלים קי"ט, טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית העשירי: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממשט, לא ממש; טפקא = טפקא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב"ל שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעותים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו- סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זק-קטן – 2; זק-גדול – 3; רביעי – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זק-קטן ... זק-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אזילא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואזילא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תורא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

ומזה מתפשט לענין כמה כסאות יש לו לקב"ה, במדרש המוצא כאן נגמנים י"א כסאות. ובמדרש הבא מתואר גודל כסא רם ונישא. **אוצר מדרשים (איזנשטיין) היכלות] פרק ראשון:**

כמה כסאות יש לו לקב"ה, יש לו כסא נכון שנאמר נכון כסאך מאז, יש לו כסא צדק ומשפט שנאמר צדק ומשפט מכוון כסאך, יש לו כסא חסד שנאמר והוכן בחסד כסא, יש לו כסא יה שנאמר כי די על כס יה, יש לו כסא כבוד שנאמר כסא כבוד מרום מראשון, יש לו כסא אמת שנאמר והוכן בחסד כסא וישב עליו באמת, יש לו כסא קדוש שנאמר אלהים ישב על כסא קדשו, יש לו כסא עולם שנאמר כסאך אלהים עולם ועד, יש לו כסא רחמים שנאמר לה' אלהינו הרחמים והסליחות, יש לו כסא מלוכה שנאמר והיתה לה' המלוכה, יש לו כסא רם ונישא שנאמר ואראה את ה' וישב על כסא רם ונישא. יבא רם ונישא וישב על כסא רם ונישא ויתעלה ויתרומם על כל ברכה ותהלה.

פרק שני: כסא רם ונישא ארכו ת"ת אלפים רבבות פרסאות, ורחבו חמש מאות אלפים רבבות פרסאות, ועביו שלש מאות אלפים רבבות פרסאות. וחשבונות הללו בפרסאות של הקדוש ברוך הוא ית' שמו וישתבח זכרו, וכל פרסה ופרסה שלו אלפים באמה והאמה שלו ד' ורתות וורת שלו מסוף העולם ועד סופו שנאמר מי מדד בשעלו מים ושמים בזרת חכן. **שבועים כסאות של מלכות יש לו להקב"ה (יחזקאל א,כו) וממעל לרקיע אשר עלהאשם כמראה אבן-ספיר דמות כסא וצל דמות הפפא דמות כמראה אבן עזרי מלמעלה:**

כהמשך למנין האבנים לעיל מצאנו כאן (ח) כסא הכבוד מאבן ספיריגון. (ט) י"א כסאות לקב"ה (י) שבועים כסאות של מלכות יש לו להקב"ה אשר נאמר עליהם בנבואת יחזקאל (יחזקאל א,כו) כמראה אבן-ספיר דמות כסא.

בכתוב הבא יש שתי תבניות טעמים המייצגות שני ענינים.

(בר' ויצא כט,א) והשיבו את-האבן על-פי הפאר – דרגא תביר מרכא טפקא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, ושעל כל פרט חלה אותה הלכה או ענין.

(ת"ש הערה יב) ע"פ [ירושלמי סנה' פ"א,ה"ב] חותך בפלפולו ומכריע את ההלכה **[שכ"ט]** נושאים ונותנים בהלכות וספיקות ז' שבתות עד שמעמידים אותו על פרקו ואולי מרמז לזמן מושב זה בו' שבעות שבין פסח לעצרת שלא כל עולי הרגלים הרחוקים חזרו למקומם מיד.), **(כט,א) ונאספו-שמה כל-העדרים** אלו תלמידי חכמים שבארץ ישראל, **(כט,א) ונללו את-האבן**, שמשם היו שומעין את ההלכה, **והשיבו את-האבן על-פי הפאר למקמה:** שהיו נושאים ונותנים בהלכה עד שמעמידים אותה על בוריה,

(בר' ויצא כט,א) את-האבן על-פי הפאר – תביר מרכא טפקא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, ושעל חלק מהפרטים לא חלה הלכה מסוימת או ענין מסוים. כאן בזמן שעוסקים בתורה אין יצר הרע, פוסקים מלימוד תורה מתעורר ליצר הרע.

"ב' ויצא פרשה ע סימן ח] ... (שט: דרוש ו) (בתחילתו נאמר דבר טוב) ד"א נ"רא ונהנה כאר פש"ה זו בית הכנסת. ונהנה-שם שלשה עדר-צאן אלו ג' קרואים **פי מן-הפאר** וגו' שמשם היו שומעין את התורה. (בסיומו נאמר) **והאבן גדלה** זה היצר הרע וגו' **(כט,א) והשיבו את-האבן** וגו' שכיון שהם יוצאים להם (מבית הכנסת שהוזכר בתחילה וקריאת תורה) יצר הרע חוזר למקומו. הדרושים הבאים הם תיקונים ליצר הרע.

למקמה: – סלוק, כמגביל את הפתיחות לקבלת התורה בסיני כל זמן ששהו בהר סיני. כהביא **[תורה שלמה** בהסבר **יד]** כיון שנסעו מהר סיני נעשה לבם קשה כאבן. דתניא **(במ' בעמ' יג)** **ויסעו מקר ה'** אותו היום סרו מאחרי ה'. ועי' מענין דרשות הנ"ל בזהר ח"א קנא, א; קנב, א; זח"ב יג, א; רל, א; זח"ג סב, א; רלט, א; שב, ב; ובספר הרקאנטי מביא מדרש ילמדנו **(כט,א) והשיבו את-האבן** זו אבן של יעקב וצ"ע. וראה בתוס' כתובות ד, ב; סנהדרין מז, ב ד"ה עד שיסתום הגולל, שהביאו ראיה מקרא **(בר' ויצא כט,א) ונללו את-האבן** ור"ת מפרש גדולל היינו מצבה שהיא אבן גדולה ולשון גולל שייך על האבן כדכתיב **ונללו את-האבן**.

(בר' ויצא כט,א) ונללו את-האבן מעל-פי הפאר – מהפך פשטא פשטא מונח זק-קטן. ר"ת השתמש ב-**(בר' ויצא כט,א) ונללו את-האבן** להסביר שמצבה היא אבן גדולה ומפני גדולה שייך בה ענין הגלילה ולכן קוראים למצבת קבר "גולל". אפשר שטעם **הפאר** – זק-קטן בתפקיד של שני לימודים מרמז ללימוד שני, בנוסף ללימוד שלמדנו לעיל (כי **האבן** מלמדת על השכינה ועוד אבנים כגון אבני החושן) והלימוד השני **ונללו את-האבן** – מהפך פשטא, מוציא הכתוב ממשוטו ומעביר אותו כהסבר לאבן גולל היא מצבה על קבר. **(בר' ויצא כט,א) ונללו את-האבן** – מקף כבורר בין משמעות אבן על פי באר ובין משמעות אבן כדרשות על השכינה ועוד אבנים כגון אבני החושן ובין משמעות של אבן מצבה.

בראשית ויצא כט,ד: ויאמר להם יעקב אתי מאין אתם וניאמרו מחרן אנחנו:

(כט,ד - ו) ויאמר להם יעקב – מהפך פשט זק-קטן, זק-קטן מרמז לשני לימודים. מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד משני הלימודים יוצא מפשט הכתוב. הפשט עוסק ביציאת יעקב לגלות בחרן. אפשר כי לימוד היוצא מהפשט הוא מעשה אבות סימן לבנים כנדרש ב-**בראשית רבה (וילנא) ויצא פרשה ע,י] (כט,ד - ו) ויאמר להם יעקב וגו', ר' יוסי בר חנינא פתר קריא (המקרא מרמז לעת יציאה) בגלות. ויאמר להם יעקב וגו', מחרן אנחנו, מחרונו של הקדוש ברוך הוא אנו בורחים, (כט,ה) ויאמר להם הידעתם את-לבן בן-נתנור, הידעתם את מי שהוא עתיד ללבן עונותיכם כשלג, (כט,ו) ויאמר להם השלום לו ויאמרו שלום, באיזו זכות, והנה רתל ברו' באה עם-הצאן, הה"ד (ירמיה לא,יד) פהו אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בפי תמרורים רתל מכבה עלי-בגיה מאנה להנתם על-בגיה פי איגנו: ס (ירמיה לא,טו) פהו אמר ה' מגיעי קולך מפכי ועיניך מדמעה פי יש שגר לפעלמה נאסה' ושבו מארץ אויב: (ירמיה לא,טז) ונישמתנה לאחריה נאסה' ושבו בגים לגבולם: ס.**

ועי' יוסף] מחרונו של הקב"ה וכו'. היינו שעל היותם נודדים מגוי אל גוי שואל **מאין אתם** כלומר איזו מקומכם שאין לכם מנוחה במקום אחד. והתשובה כי אנו נודדים מפני חרונו שהוא עלינו. **(כט,ה) הידעתם את מי** וכו'. כלומר האם אתם מצפים לישועה בטרדת צרתכם. והתשובה שיש להם תקות שלום (יפ"ת). קול ברמה נשמע וכו'. כשעברו בגלות בדרך אפרת שרחל קבורה שם בקשה עליהם רחמים ובזכותה נדר ה' להושיעם וכדלקמן בפרשה פ"ב.

[אמרי אמת בראשית פרשת ויצא] פתר קריא בגלות וכו' מחרן אנחנו מחרונו של הקדוש ברוך הוא אנו בורחים **(כט,ה) ויאמר להם הידעתם את-לבן בן-נתנור, (כט,ה) הידעתם את מי** שהוא עתיד ללבן עונותיכם כשלג, בגלות יש הסתר וצריכים לדעת שכל היסורים וההסתרות הם בירוים לברר וללבן ולנקות הנפש, צריכים לדעת שכל היסורים הם בהשגחה פרטית למרק העוונות ולא לתלות אותם במקרה, ... היינו בכל ההסתרות, יעקב אבינו לא הסית דעתו, הדעת הלכה אתו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוות האמנוי – תהלים קי"ט, שם: המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: תמצית ההשקפה: אנתון, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להבדיל: מונח – רבוי; מהפך פשוט – מרמז = מרמז; רבוי; דרמט – מרמז; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפא = טפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשוט; מרמז טפא קב – ששעור לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרמט תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרמז תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרמז טפא – קבוצה שממעותם חלק מפרטיה מענין מסוים; מקב – בד"ב בורר ליגור אחד מרב אפשרויות; פסק – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוט – פשוט, 1; זק-קטן – 2; זק-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זק-קטן ... זק-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא וואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תורא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגנה = שכחה; תלישא-גדולה = הלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגנה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים/בתושבע"פ.

1.12 בראשית ויצא כח"י: (התשפ"ב)

בראשית ויצא כח"י: ויהי כאשר ראה יעקב את רחל בת-לבן אתי אמו ואת-צאן לבן אתי אמו ויגש יעקב ונגל את-האבן מעל פי הבאר וישק את-צאן לבן אתי אמו:

בראשית ויצא כח"י: וישק יעקב לרחל וישא את-קלו ויגב:

(בר' ויצא כח"י) וישק יעקב לרחל וישא את-צאן לבן אתי אמו: יעקב מעלה ברכה מעולם האצילות אל עולם אדם קדמון (הנמשל ללבן כקרח הנרמז בשם לבן) אותו איות שנוי בניקוד וישק וישק. יעקב משפיע מזעיר אפין דאצילות לרחל מלכות

דאצילות. [ריקאנטי] (בר' ויצא כח"י) וישק יעקב לרחל וישא את-קלו ויגב: סוד הנשיקה הוא רמזו מכלל דברינן, הרומו לחיבור הקדוש ברוך הוא עם שכינת עוזו. (ט: במשמעות המצומצמת של חיבור זעיר אנפין, שהוא שש מידות חסד, גבורה, תפארת, נצה, הוד, יסוד עם מלכות). כתיב הכא (טו) וישם הקטנה רחל: וכתיב התם (שה"ש ח,ה) אהות לנגד קטנה:

ט: [שיר השירים] בפנימיות התורה הוא חיבור קב"ה עם המלכות. אחרי כעין הקש קטנה קטנה, לוקחים את רחל הכתובה עם הקטנה שבראשית ולומדים שהיא ה-אהות שבשה"ש, ובשה"ש הכוונה למלכות דאצילות. וכך רחל מייצגת את המלכות.

(בר' ויצא כח"י) וישק יעקב – (סלוק) מרכא טפחא בתפקיד כעין מדה כ"ג מל"ב מדות כתוב המלמד על חיבורו (כאן שלפניו) וגם מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב. משני התפקידים מתקבל בפנימיות התורה עולם התיקון מרחיב תיקון לתוך עולם התווה. (בר' ויצא כח"י) וישק יעקב – (סלוק) מרכא טפחא בתפקיד כעין מדה כ"ג מל"ב מדות כתוב המלמד על חיבורו (כאן שאחרי) בפנימיות התורה יעקב משפיע מזעיר אפין דאצילות לרחל מלכות דאצילות

[שכל טוב (בבור)] (בר' ויצא כח"י) וישק. אומר אני כי עיקר המלה שק לבד ומדביר אני את הנשיקה קרוב אל אופן תשוה. (בר' ג, טו) ואל-אישף משוקמה, ואף על פי שדרשנו בסדר בראשית בענין אחר. כל נשיקה היא לתפלות חוץ מן ג' ואלו הן של גדולה, ושל פרקים, ושל פרישות, לגדולה דכתיב (שמות ד, כז) ונגלד ויפגשוהו בתר האלהים וישקלו: לפרקים (ש"א י א) ויגש שמואל את-פד שמואל וישק

על-האישו וישקהו. לפרישות (רות א יד) ותשק ערפה לקמומה, ר' נתחומא מוסיף אף של קריבות, שנא' (בר' ויצא כח"י) וישק יעקב לרחל, שהיא בת דודו: (בר' ויצא כח"י) וישא את-קלו ויגב: למה בכה שראה בני אדם שם מתלחשים זה עם זה ואומרים בא זה

לחדש עלינו את הערוה, שמשעה שלקה העולם גדרו עצמן מן הערוה, ואנשי מזרח גדורים מן הכל, שהרי ריבה אחת מהלכת עם כמה רועים ולא נגעו בה, ולכן בכה על שחשדוהו חנם על הנשיקה:

[פסיקתא זוטרטא (לקח טוב)] (בר' ויצא כח"י) וישא את-קלו ויגב: למה בכה, אמר בלבו אליעזר הלך להשיא את רבקה אמי, ולקח עמו (בר' ח"י כד, ע) עשרה גמלים מגמלי אדניו וילך ויכליטוב אדניו בגדו, ואני אין עמי לא נזם ולא צמיד: ד"א ראה אותם מלחשים זה עם זה, לומר בא זה עלינו לחדש העריות, שגדרו עליהם האומות להיות פורשים מן העריות מימות המבול, הלא תראה שריבה אחת היתה מהלכת עם עדרי צאן ולא נגעו בה, לכך בכה שחשדוהו בחנם: ד"א למה בכה, ראה שאינה נכנסת עמו בקבורה, וגם היא בוכה ומבכה, שנאמר (ירמיה לא, יד) רחל מבכה על-בנינה. לפי שנביאה היתה:

[תורה שלמה לדן] [משנת רבי אליעזר פ"ז] ... בכה להודיע שאינה נשיקה של תפלות אלא של קריבות. ובהערה כתב: ... [מדרש חפץ] בכה הצדיק והודיעם שהיא קרובתו שנאמר (כט, יב) ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא

[זהר ח"ב קכד:] רבי יהודה אמר וישק יעקב לרחל וישא את-קלו ויגב: אמאי קא בכה, אלא באתדבקותא דרוחא לא יכיל לבא למסבל ובכה. (ט: לא יכל לבו לסבול את עצמת ההדבקות הרוחנית ובכה. ראה להלן פי' [הכתב והקבלה])

(המשך תו"ש לד) ... וב-וילקוט תימני כתי' אלביחאנו. וישק יעקב לרחל זו נשיקה של שלום ד"א וישק ... לרחל, לרוח אל, וישא את-קלו, מיכאל, ויגב זה גבריאל ולמה גבריאל על שניטל חילו. וב-[אבן עזרא] (שיר השירים א, ב) כל נשיקה שהיא בלא למד הוא בפה כמו וישקהו, ועם הלמ"ד ביד או בכתף או בלחי על פי מנהג המדינות כמו ושקה לי וישק לו וכן וישק יעקב לרחל.

[התורה"מ] (ויקרא ה, כב) שה (אות) למד מורה החלוקה, ומלת על מורה הצירוף. מתאים לפי [ראב"ע] לנשיקה ביד או בכתף או בלחי. [רד"ק] (בר' ויצא כח"י) וישק – כיון שראתה שעשה כל זה (הנאמר ב-כט, י) בעבורה, קבלה נשיקתו:

(בר' ויצא כח"י) וישק יעקב – (סלוק) מרכא טפחא בתפקיד כעין מדה כ"ג מל"ב מדות כתוב המלמד על חיבורו (כאן שלפניו) רחל קבלה נשיקתו כי עשה בעבורה.

[אלשיך] (בר' ויצא כח"י) אפשר היה מעין עובדא דרבי עקיבא באשת טורנוסורפוס, שרק ובכה ושחק (עבודה זרה כ א). רק על שהיא גויה. ובכה על ההוא שופרא דבלי בארעא. (ט: שהיופי יבלה בקבר). ושחק על שהיתה עתידה לינשא לו. ... (כט, יא) וישק לה מרוב שמחתו כי בת וזגו היתה ותנשא לו והוא חיבור הנפשות בנשיקה כנודע. ועל אשר בכה רבי עקיבא בכה יעקב כי רחל היתה יפת תואר ויפת מראה: (ט: בכה על שהיופי יבלה בקבר)

[רבינו בחיי] (בר' ויצא כח"י) ... ובמדרש: [ב"ר עיב] למה בכה, אמר יעקב, אליעזר עבד אבא הביא בידו נזמים וצמידים, ואני אין בידי כלום, לפי שדרך אליפז בן עשו אחריו במצות אביו להרגו והשיגו, ולפי שגדל אליפז בן עשו בחיקו של יצחק משך ידו, אמר לו: מה אעשה לצויו של אבא, אמר לו יעקב: טול מה שבידי, והעני חשוב כמת.

[גור אריה] (בר' ויצא כח"י) והעני חשוב כמת. לפי שאין לו חיות מצד עצמו, שכל החיים יש להם קיום מצד עצמם בלבד ואינם צריכים לזולתם, והעני אין לו חיות מצד עצמו רק מצד אחרים, לכך מצד עצמו הוא חשוב כמת. ולפיכך כתיב (וי' בהר כה, לו) ותי אציה עמך: שאחרים מחיים אותו. וזהו שאמר (משלי טו, כב) ושווא ממת יתנה: כי אחר שהוא שונא להיות חי מאחרים – אם כן יש לו חיות מעצמו, לפי שאינו מקבל החיות מאחרים.

(בר' ויצא כח"י) וישק יעקב – (סלוק) מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב. שמחה פורצת ומרחיבה דעת. (כט, יא) לרחל – אתנה כמגביל משמעות נשיקה לפי ראב"ע ביד או בכתף או בלחי על פי מנהג המדינות. ולפי פי' [הכתב והקבלה]

להתחברות במחשבה בלבד, ... נראה לפרש נשיקה דכאן, התחברות מחשבי והתדבקות רצוני כענין צדק ושלוש נשקו (תהלים פ"ה) שטעמו ע"ד מליצה דבקות מחשבי, שהצדק יהיה מדובק ומתאחד עם השלום ולא יפרדו. וטעם וישק יעקב לרחל שהתחבר עמה במחשבתו ורצונו, כדאמרין [מגילה יג ב] אמר לה יעקב מינסבת לי אמרה לו אין,

(כט, יא) את-קלו – מלת "את" תרבה את רחל לבכי כפי' [לקח טוב] וגם היא בוכה ומבכה, שנאמר (ירמיה לא, יד) רחל מבכה על-בנינה. (כט, יא) את-קלו – מקף כבורר בין קול בכי ובין קול שמחה. ולכל אפשרות יש הסבר במדרשים ובפירושים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) – כי במצוות האמתיות, תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"ג: תמצית ההשקפה: אנתון, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקח-בד"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סודר שנהלק, השלם וההלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביעי – 4: מונח רביעי – לפחות 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש – גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

(כט,יא) וינשא את־דקליו – מרכא טפקא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, רבוי בכי של שמחה על פגישת רחל, רבוי בכי של צער על שהגיע עני לעומת עבד אברהם שהגיע עם כל טוב אדוניו. והעני חשוב כמת ויצטרך להיעזר בלבן להחיותו ולישא את בתו מהחיות שיעניק לו לבן. רבוי בכי על שרחל לא תקבר עמו.
[רד"ק] (כט,יא) ויבך – זו היא בכיה של שמחה ומרוב אהבה המית הלב: **(כט,יא) ויבך** – סלוק מגביל, אמנם **[לקח טוב]** פירש כי ראה שאינה נכנסת עמו בקבורה, אבל מוצע לומר שהבכי הוא על מגבלת היופי גם בזקנה וגם בבליה בקבר.

בראשית ויצא כט,יב: ויגדר יעקב לרחל כי אחי אביה הוא וכי בן־רבקה הוא ונתרץ ונתגד לאַבְיָה:
(בר' ויצא כט,יב) ויגדר יעקב – קדמא ואולא בתפקיד כעין כלל השיחה שהייתה בין יעקב ורחל, וע"פ **[מסכת כלה רבתי פ"ג,ה"ד]** הנושא הכללי הוא **העבר רצונך מפני רצון חברך**, שכך עשתה רחל ללאה **לרחל** – רביעי מרמז לארבעה פרטים בכלל, **כי** – מונח בתפקיד רבוי למודים בתבנית הטעמים בכתוב שאחריו **(למוד א בתבנית) אחי אביה הוא** – מהפך פשטא זקף-קטן, שני למודים שלפחות אחד מהם יוצא מפשט הכתוב **(למוד א)** אם לבן רמאי יעקב אחיו ברמאות **(ב)** אם לבן צדיק יעקב אחיו בצדיקות. **(למוד ב בתבנית)** ע"פ **[אור החיים] (א)** לא ירמהו בדרך רשע אלא **(ב)** יתחכם עליו בדרך צדק ומשפט. ויש עוד לימוד בדרך הסוד איך יעקב אח ללבן.
(בר' ויצא כט,יב) וכי בן־רבקה – מרכא טפקא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כל מעשי יעקב הן לכבוד אמו מורתו רבקה ובשליחותה, **(כט,יב) הוא** – אתנה מגביל. אפשר שמרמז כי יראת הרוממות של ה' בהיותו בן יצחק ורבקה מחייבת שלא יהיה רמאי כלבן. **ארבעה פרטים בכלל השיחה שהייתה בין יעקב ורחל.**
[תורה שלמה לח] כי אחי אביה הוא, וכי אחי אביה הוא והלא בן אחות אביה הוא אלא אמר לה **(למוד א)** מינסבת לי אמרה ליה אין, מיהו אבא רמאה הוא **(למוד ב)** ואמר לא יכלת ליה לה אחיו אנא ברמאות. **(למוד ג)** אמרה ליה ומי שרי לצדיקי לסגויי ברמיותא, אמר לה אין **(תה' יח,כו) עמי־נבך תתבגר ועם־עלש תתפגל: (מגלה יג): (למוד ד) [לט] כי אחי אביה הוא**, והלא בן אחות אביה הוא אלא בני אחים הרי הן כאחים **(מדרה"ג) [מ] כי אחי אביה הוא וכי בן־רבקה הוא**, אם לרמאות **כי אחי אביה הוא**, ואם לצדק כי בן רבקה הוא **[ב"ר ע.]**. וב-**[מדרש אגדה (בובר)]** (נאמר גם) כמו כן אמרה לו מכל מקום כן לא יכלית ליה, מיד מסר לה סימנין:

(בר' ויצא כט,יב) ויגדר יעקב – קדמא ואולא בתפקיד כעין כלל **העבר רצונך מפני רצון חברך**, ובו **לרחל** – רביעי מרמז לארבעה פרטים **[מסכתות קטנות מסכת כלה רבתי פ"ג,ה"ד]** **העבר רצונך מפני רצון חברך**, שכך עשתה רחל ללאה ודוד לשאול.
רחל ללאה, (מכאן גם ב-**[בבלי בבא בתרא קכ"ג]**) דכתיב **(בר' ויצא כט,יב) ויגדר יעקב לרחל כי אחי אביה הוא וכי בן־רבקה הוא**; ו-**כי אחי אביה הוא**, והלא בן אחות אביה הוא, אלא כיון דאמר לה **כי בן־רבקה הוא**, **(למוד א)** אמר לה מינסבת לי, אמרה ליה הן נסובה מינסבא לך, **(למוד ב)** אלא אבא רמאה הוא, ולא יכלת ליה, אמר לה אחיו אנא ברמאותא, **(למוד ג)** ומי שרי לצדיקי למעבד רמאותא, אמר לה הן, דכתיב **(תה' יח,כו) עמי־נבך תתבגר ועם־עלש תתפגל: (כו) עמי־נבך תתבגר ועם־עלש תתפגל: (למוד ד)** ומה רמאותא אית ליה, אמרה ליה, אית ליה אחתי דקשישא מינאי, ומעיל ליה נהליך (מכניס אותה לך בנישואין), מסר (יעקב) לה (לרחל) סימנין, (בליל הנישואין) כי לקא מעיל (מכניס לחופה) לה ללאה, סברה (רחל) שהתא מיכספא (עתה תחביש) אחתי (יעקב) יגלה שזאת אינה (רחל), (מסרה (רחל) לה (ללאה) סימנין, היינו דכתיב **(בר' ויצא כט,יב) ויגדי בפקר והנהיהוא לאה**, מכלל דעד האידינא לא הוה (יעקב) ידע דלאה היא, דמתוך סימנין שמסר יעקב לרחל, ורחל מסרה ללאה לא הוה ידע. (עד כאן גם ב-**[בבלי בבא בתרא קכ"ג]**) ודוד לשאול, גמיייר (כעין הלכה מסיני), כל הנמשח מן הפך מלכותו פוסקת, וכל הנמשח מן הקרן מלכותו קיימת, והוא ידע דסופיה למימלך, אלא אמר לא אמר, לידחיה. (טט: רחל בטלה רצונה מפני רצון לאה, דוד בן יהודה בן לאה בטל רצונו מפני שאול בן בנימין בן רחל) **[פסיקתא זוטרתא (לקח טוב)] (בר' ויצא כט,יב) ונתרץ ונתגד לאַבְיָה**. מלמד שלא היה לה אם **([שכל טוב (בובר)])** שהרי ברבקה כתיב **(בר' ח"ש כד,כח) ונתרץ ונתגד לגיית אמה פדכרים האלה:**,) שכך דרך הנערה כל מה שיש בלבה מגדת לאמה וכאן לאביה, מלמד שמתה אמה:

(בר' ח"ש כד,כח) פדכרים – טפקא בתפקיד שנוי **האֵלֶה**: - סלוק כמגביל. מוצע לומר שרבקה הגבילה במה שהגידה. והגידה בשנוי מהסדר שעבד אברהם עשה ואמרה כמו שהעבד אמר בסעודה שקודם שאל לשמה ומשפחה ואח"כ שם הקישוטים עליה.
שאם הייתה מספרת כסדר הדברים המשפחה הייתה סותרת את דברי עבד אברהם בסעודה.
(בר' ויצא כט,יב) ונתרץ – טפקא בתפקיד שנוי **וַתִּגְדַּל לְאָבִיָּה**. – מרכא מרבה סלוק כמגביל. בסה"כ רבוי הגבלות. מוצע לומר שרחל הגבילה במה שהגידה. והגידה בשנוי שלא אמרה שנשק לה ולא אמרה שהסכימה להינשא ליעקב, ולא שהזהירה את יעקב על רמאות לבן אביה, ולא הגידה שמסר לה סימנין שעל פיהם יעקב ידע האם לבן מרמה אותו בשעת הנישואין.

בראשית ויצא כט,טז: וילבן שתי בנות שם הנדלה לאה ושם הקטנה רחל:
בראשית ויצא כט,יז: ועיני לאה רכות ורחל היתה יפת־האר ויפת־מראה:
(בר' ויצא כט,יז) ועיני לאה – (סלוק) מרכא טפקא, בתפקיד כעין מידת דרישה סמיכות כעין מדה כ"ב מל"ב מדות מחבירו (כאן הפסוק שלפניו) מלמד עליו. הפסוק הקודם וזה כפ' **[רש"י]** (ע"פ **[בבלי בבא בתרא קכ"ג]**) **(בר' ויצא כט,יז) ועיני לאה רכות** – שהיתה סבורה לעלות בגורלו של עשירי ובוכה שהיו הכל אומרים שהיתה שומעת (בהתמדה) שני בנים לרבקה ושתי בנות ללבן, (טט: וב-**[בר' ויצא כט,טז]**) נאמר כי לאה (הגדולה (טט:ולכן תנשא) לגדול (עשו הלסטים) ו(טט: רחל) הקטנה (טט:ולכן תנשא) לקטן (יעקב הצדיק):
אבל בזכות שהרבחה בכיה עיניה נעשו **רְכוּת** וטעם אתנה בתפקיד הגבלה מלמד שהסיבה לרכות רבוי בכיה לעורר רחמים עליה ולא שהייתה חולנית בנטיפת דמעות. ולבן שסבר לרמות את יעקב היה השליח להצילה מעשו ולהנשא ליעקב.
(בר' ויצא כט,יז) יפת־האר – מקף כבורר במשמע "יפת-תאר" כאן (א) בעלת תכונות ומעשים טובים (ב) יופי פנים הגורם לברוך ברוך ששכח לו בעולמו. רחל אמנו הייתה צנועה ולא גאה ב- **יפת־האר ויפת־מראה**
שרה אמנו הייתה **(בר' לך יב,יא) יפת־מראה** – מקף כבורר במשמע "יפת-מראה" כאן (א) בעלת תכונות ומעשים טובים (ב) יופי פנים הגורם לברוך ברוך ששכח לו בעולמו. שרה אמנו הייתה צנועה ואילו אבשלום התגאה ביופיו.
(בר' לך יב,יא) יפת־מראה – מקף כבורר במשמע "יפת-מראה" (א) בעלת תכונות ומעשים טובים (ב) יופי פנים וגוף הגורם לברוך ברוך ששכח לו בעולמו. (ג) יופי גוף המביא את בעל הגוף להתגאות בו. ע"פ **[אלשיך] (שמ"ב יד,כז) (שמ"ב יד,כח) איש־יפה** אבשלום התגאה ביופי גופו ושערו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) ל"ב כי במצוותך האמנתי - תהלים ק"ט, ט. טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א - התשפ"ג: תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להבדיל: מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרשא = מאריך, רבוי; דרשא - מוציא; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפשא = טרשא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרשא טפשא - קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרשא תביר טפשא - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרשא תביר טפשא - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרשא טפשא - קבוצה שממעותים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקח-בד"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו - סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביעי - 4; מונח רביעי - לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא וואלא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרשא - דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא - דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים/בתושבע"פ.

1.13 בראשית ויצא כח,י: (התשפ"ג) (בהשתתפות נחלת יעקב)

בראשית ויצא כח,כ: וַיֵּדֶר יַעֲקֹב נֶדֶר לְאֵמֶר

אֲסִיְהֶיָה אֱלֹהִים עִמָּדִי וְשָׁמְרֵנִי בַּהֲרֹךְ הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי הוֹלֵךְ וְנִתְּנָה לִי לַחֵם לְאֹכַל וּבְגָד לְלַבֵּשׁ:

[הדר זקנים] (בר ויצא כח,כ) וַיֵּדֶר יַעֲקֹב נֶדֶר לְאֵמֶר. מהו לְאֵמֶר. לאמר לדורות שיהיו נודרין בעת צרתם דא"ג דכתיב (קהלת ה,ד) טוֹב אֲשֶׁר לֹא-תִדְר מִשְׁתַּדֵּר וְלֹא תִשְׁלֹם. בעת צרה מיהא יכול לידור ולשלם נדרו לאחר זמן וכן מציינו שנדרו ישראל בעת צרתם שנאמר (במ' קת כ"א) וַיֵּדֶר יִשְׂרָאֵל נֶדֶר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אֲסִיְהֶיָה עִמָּדִי וְשָׁמְרֵנִי בַּהֲרֹךְ הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי הוֹלֵךְ וְנִתְּנָה לִי לַחֵם לְאֹכַל וּבְגָד לְלַבֵּשׁ: וכן מציינו בדוד מלך ישראל שנדר בעת צרה שנאמר (תה' טו,יא) הִבְאֵתָנוּ בַּמִּצִּיחַ שְׁמֵת מוֹעֲקֵהָ בְּמַתְנֵינוּ: (תה' טו,טו) עֲלֹתָ מִתִּים אֶעֱלֶה-גָּד וכו'. ומכאן שמכו נלדור בשביל החולים: (בר ויצא כח,כ) אֲסִיְהֶיָה אֱלֹהִים עִמָּדִי. הפשט כך הוא אין זה תנאי אלא שבועה והכי הוא אומר כן (בר ויצא כח,כ) וַיֵּלֶךְ אֱלֹהִים עִמָּדִי וַיִּשְׁמְרֵנִי כִּי כֹאשֶׁר אֲשׁוּב אֵעֲשֶׂה (בר' ויצא כח,כ) וְהָאָדָם הַזֶּה אֲשֶׁר-שָׁמְרֵתִי מִצָּבָה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים וְכָל אֲשֶׁר תִּתְּנֵנִי לִי עֲשֶׂה אֶעֱשֶׂה וְלָךְ: ולעולם לא על תנאי נדר.

(בר ויצא כח,כ) וַיֵּדֶר יַעֲקֹב - מרשא טפשא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן למוד מנדר יעקב בעת צרה, התר לישראל לנדר בעת צרה. (בר ויצא כח,כ) אֲסִיְהֶיָה - מקף כבורר ע"פ [הדר זקנים] בין משמע שהכתוב הוא תנאי ובין משמע שהכתוב הוא שבועה - נדר, כאן הוא נדר.

בראשית ויצא כט,יג: וַיְהִי כְשָׁמַע לָבָן אֶת-שְׁמֵעוֹ יַעֲקֹב בֶּן-אָחָתוֹ וַיֵּרָץ לְקָרְאָתוֹ וַיַּחֲבֹק-לוֹ וַיִּנְשָׁק-לוֹ וַיְבִיאָהוּ אֶל-בֵּיתוֹ וַיִּסְפַּר לְלָבָן אֶת-כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה:

[מדרש הגדול] (בר' ויצא כט,יג) וַיְהִי כְשָׁמַע לָבָן אֶת-שְׁמֵעוֹ יַעֲקֹב. אמר בלבו אליעזר פיסול הבית היה וכתיב ביה (בר' ח"ש כד,י) וַיִּקַּח הָעֶבֶד עֲשָׂרָה גַמְלִים, זה שהוא אהובו שלבית על אחת כמה וכמה, מיד וַיֵּרָץ לְקָרְאָתוֹ. וכיון דלא חמא עמיה כלום אמר דלמא דינרין אית ליה ואינון קטירין בהרציה, מיד וַיַּחֲבֹק-לוֹ. וכיון דלא אשכח כלום וַיִּנְשָׁק-לוֹ. אמר דלמא מרגולייין עמיה ואינון בפומיה, אמר ליה מא את סביר ממון אתית טעין לא אתית טעין אלא מלין, וַיִּסְפַּר לְלָבָן אֶת-כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וכי תעלה על דעתך ששילחו אביו ריקם אלא שקדמו אליפז בדרך וביקש להרגו ולטיול כל ממונו. כיון שבא להרגו אמר לו הוי יודע שיש עלינו שטר חוב, (בר' לך טו,יג) וַיֵּלֶךְ מִדָּעַ כִּי־יָגֵדוּ וַיִּהְיֶה וַיִּרְעָה, אם אתה הורגיני אתם פורעין את השטר, אלא מוטב שטיול כל ממוני ותניחני ואני אפרע את השטר. וקיבל עליו ונטל כל ממונו ושילחו ריקם. לכך נאמר (בר' וישלח לבי,א) כִּי בְּמִקְלֵי עֵבְרָתִי אֶתִּירְצֶנּוּ הַיּוֹם. (בר' ויצא כט,יג) וַיִּהְיֶה - תרשא בתפקיד שיעור, אומדנת לבן ממה שעבד אברהם הביא, שיעקב מביא עמו עושר גדול. [בראשית רבה (וילנא) ויצא פרשה ע סימן יג] ויהי כשמוע לבן וגו', אמר אליעזר פסול הבית היה דכתיב ויקח העבד עשרה גמלים, זה שהוא אהובו של בית עאכ"ו,

מבוא להסבר הבא. [אילת השחר (הרב א"ל שטיינמן זצ"ל) ציטט את [תיב"ע] על גבורתו וחסידותו של יעקב והמשך תיב"ע מפרט זאת. [אגרא דכלה] כתב כי כְשָׁמַע לָבָן. גבורותיה וחסידותיה (של יעקב ללא ציון שהמקור בתיב"ע), כל הדברים ששמע ישנם בכלל זה. צרוף שלוש המקורות מתאים להשערה שאחד מתפקידי תבנית הטעמים קדמא ואולא הוא לרמז על כלל כלשהו וכאן הוא כעין כלל ופרט. [תרגום המיוחס ליונתן - תורה בראשית (פרשת ויצא) פרק כט פסוק יג - טז]

(יג) וַיִּהְיֶה כְשָׁמַע לָבָן אֶת שְׁמֵעוֹ גְבוּרְתִּיהָ וְחַסִּידוּתִיהָ דְיַעֲקֹב בֶּר אֶחָתִּיהָ הִיךְ נָסִיב נֶת בְּכִירוּתָהּ וְנֶת סֹדֶר בְּרַכְתָּא מִן יָד אָחִיו וַיְהִי אֶתְגַּלְיָ לִיהּ וַיִּבְתֵּי אֶל וַיְהִי גִדְר וַיִּתְּ אֶבְנָא וַיְהִי טַפְת פִּירָא וְסָלִיקַת לְאֶנְפֵי וַרְהַט לְקַדְמוּתִיהָ וְגַפְרִי לִיהּ וַיִּנְשָׁק לִיהּ וַאֲעֲלִיָּה לְבִיתִיהָ וְתַנִּי לְלָבָן נֶת פֶּל פִּתְגָמָא הַאֲלִיּוֹן: [כתר יונתן בראשית (פרשת ויצא) פרק כט פסוק יג - יז]

(יג) ויהי כשמוע לבן את שמע גבורותיו וחסידותו של יעקב בן אחותו איך לקח את הבכורה ואת סדר הברכות מיד אחיו ואיך התגלה לו יי בבית אל ואיך הוריד את האבן ואיך שפעה (צפה) הבאר ועלתה לפניו וירץ לקראתו וימשש לו וינשק לו ויביאהו לביתו ויספר ללבן את כל הדברים האלה:

[אילת השחר] (בר' ויצא כט,יג - טו) וַיְהִי כְשָׁמַע לָבָן וגו' וַיֵּרָץ לְקָרְאָתוֹ. ב-[תרגום יב"ע] מפרש מש"כ וַיְהִי כְשָׁמַע, ששמע גְבוּרְתִּיהָ וְחַסִּידוּתִיהָ את גבורתו וחסידותו של יעקב, וּמְפָרֵט את כל הדברים שעבר על יעקב שלקח את הבכורה וכו', ומשמע הדהפועל קצת מיעקב, ובאמת מהיכן לבן שמע דיעקב קנה את הבכורה ולקח את הברכות ושה' נגלה עליו (וב-[דעת זקנים] להלן פסוק כ"ה משמע שגם לאה ידעה מענין מכירת הבכורה, וכנראה זה התפרסם), ולפירושו יתכן ששמע גם דאליפז נטל מיעקב את כל ממונו, וא"כ לא יצא לקראתו מהטעם דפרש"י שמא יש ממון בידו: ב-[ספר חסידים (אות תתשנ"ז)] כתב אין ליכנס בבית כותים וכו' ומה שהי' יעקב בבית לבן לא הי' נכנס באהלו עכ"ד, והנה בפסוק זה כתוב מפורש שנכנס לביתו, וצ"ל דחוף מפעם זו הוא לא נכנס לביתו, ומש"כ להלן (בר' ויצא לא,מא) וְהִלְצִי עֲשָׂרִים שָׁנָה בְּבֵיתְךָ, צריך לפרש הכונה שהי' סמוך לו, וגם זה נקרא בביתך:

[אגרא דכלה בראשית פרשת ויצא] אֶת-שְׁמֵעוֹ יַעֲקֹב בֶּן-אָחָתוֹ (משלי לא,כו) פִּיהָ פִּתְחָהּ בְּחֻכְמָהּ וְתוֹרַת-חָסֶד עַל־לְשׁוֹנָה: (ישעיהו כו,ד) בְּטוֹחוֹ בָּהּ עֲדִייעָד כִּי בִּיָּהּ הו' צוֹר עוֹלָמִים: הסבר דבר [אגרא דכלה שם] בעזרת הרב א"מ אייזן הי"ו, מְבֹאָ שם ניקוד והספירה שהניקוד מרמז אליה. קמץ כתר, פתח חכמה, צירי בינה, סגול חסד, שוא גבורה, חולם תפארת, חיריק נצה, קובוץ הוד, שורוק יסוד, (אין ניקוד מתאים נקוד צְבָאוֹת בשנוי סדר בשם הוי"ה) מלכות בפסוק (בר' ויצא כט,יג) וַיְהִי כְשָׁמַע לָבָן. גבורותיה וחסידותיה וכו' (מקור בתיב"ע). כל הדברים ששמע ישנם בכלל זה גבורה וחסידות, היינו שהוא איש תם וישב אהלים כלול מאהל אברהם ואהל יצחק חסד וגבורה דייק לה באפשר מדכתב (בר' ויצא כט,יג) שְׁמַע בצירי ופתח, (להסבר בד"כ פותחים בקו ימין שמתחיל בספירת חכמה וזה שניקוד פתח בשמאל אינו מעכב) ניקוד החכמה פתח קו ימין, ומקבל ממנה החסד (משלי לא,כו) פִּיהָ פִּתְחָהּ (מכיל מלת פִּתְחָהּ כמו שם הניקוד פתח) בְּחֻכְמָהּ וְתוֹרַת-חָסֶד (המשך קו ימין מחכמה אל חָסֶד ניקוד סגול) עַל־לְשׁוֹנָה: צירי ניקוד הבינה (ישעיהו כו,ד) צוֹר עוֹלָמִים. (בינה עובר לגבורה מרומז באותיות בְּ (קו שמאל גבורה ניקוד שוא) יָהּ (שתי אותיות ראשונות משם הוי"ה שהם מייצגות)) ודינין (=גבורה) מתעריץ (מעוררים - יוצאים) מינה (מבינה) ומקבל ממנה מדת הגבורה קו שמאל. היך נסיב (תפס) ית בכורתא וכו'. נכתב פסיק בין שְׁמַעו, ובין יַעֲקֹב בֶּן-אָחָתוֹ, להורות מה הן השמועות ששמע (קודם להגעת יעקב אל לבן), הוא יעקב על שם (בר' תול' כז,לו) וַיַּעֲקֹבֵנִי יְהוָה פְּעַמִּים, בכורה (בר' תול' כז,לו) אֶת-בְּכֹרְתִי וְגַם שָׁמַע שֶׁהוּא בֶּן-אָחָתוֹ

ב"ה טוב טעם ודעת לדבני (ט"ו) כי במצוותך האמנוני – תהלים קי"ט: שפ: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"ג: תמצית ההשקפה: אהנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא ממשט; מרכא = מאריך, רבוי; דוגא – מוציא; תביר – מחלק, ממשט, לא ממש; טפא = טפא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפא – קבוצה שממעותם חלק מפרטיה מענין מסוים; מקה-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זוקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1: זקה-קטן – 2: זקה-גדול – 3: רביעי – 4: מונח רביעי – לפחות 4; ... זקה-קטן ... זקה-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אזלא – גרש – גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מידות מ"ג מידות דר' ישמעאל ול"ב מידות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים/בתושבע"פ.

שנתגלה אליו י"י כמו אחותו דנאמר אצלה (בר' תול' כה, כג) [באמר ה' ליה, וכמו שעלו המים לקראתה [בר' פ"ס ה'] כן עלו לקראתו. אַת־שָׁמְעוּ – מלת "את" משמעותה רבוי. מקף בורר בין מסלול למוד שמיעה של שמועות על יעקב ובין מסלול למוד על קוי ימין ושמאל בספירות. רש"י פירש "בא אחיך בערמה" לקח הברכות בחכמה. אפשר כי הרבוי ממלת "את" מרמז שגם על תפיסת הבכורה בנוזיד עדשים אפשר לומר שעשה בערמה שהיא חכמה. מלת "את" גם עשויה לרמז לריחוק כלשהו, כאן על ריחוק זמן מהאירועים הללו עד הופעת יעקב אצל לבן ועדיין עשו שונאו. מלת שָׁמְעוּ מרמזת לחכמה של יעקב, לבינה של רבקה וגבורה של רבקה שקבלה על עצמה הקלות אם תהינה (בר' תול' כז, יג) וַתֵּאמֶר לוֹ אִמּוֹ עָלַי קָלָתְךָ בְּנִי אֲךָ שָׁמַע בְּקוֹלִי וְגַדְלָהּ קַחְדָּלִי: גבורת יעקב בתפיסת הבכורה והברכות

(בר' תול' כז, יג) שָׁמַע – פתח בשמאל המלה הוא חכמה מקו ימין, הוא מימין הוא גבורה מקו שמאל שני לבינה שבראש קו שמאל. כן מצינו (תה' לד, ז) זָה עֵנִי קָרָא נְהִי שָׁמַע וּמְכַל־צְרוּתֵי הוֹשִׁיעֵנוּ: עֵנִי זֶה יַעֲקֹב, וְנְהִי ה' ובית דינו, שָׁמַע – קמץ כתר, צירי בינה, פתח חכמה. (תה' לד, יח) צָעֲקוּ נְהִי שָׁמַע וּמְכַל־צְרוּתֵם הַצִּילֵם: צָעֲקוּ צדיקים, וְנְהִי ה' ובית דינו, שָׁמַע – קמץ כתר, צירי בינה, פתח חכמה

אַת־שָׁמְעוּ יַעֲקֹב בֶּן-אָחָתוֹ - [הרב כיטוב ספר הפרשיות] מביא מדרש על הפסק שהיו הרבה משמיעים ללבן על גבורת יעקב ועל שפע המים שהחל במקום עם בואו, אבל התעלם מכך עד שהודיעוהו ש- יַעֲקֹב הוא בֶּן-אָחָתוֹ, שאז אמר שהכל יכבדוהו (ללבן) כי בזכותו בן-אחותו הגיע.

אַת־שָׁמְעוּ יַעֲקֹב בֶּן-אָחָתוֹ - מונח לגרמיה (מונח פסק) מונח רביעי, הפסק כאן בתפקיד של כעין כתוב סדור שנחלק, מידה י"א דרבי אלעזר בריה"ג,

קריאה עם פסק משמעותה התעלמות לבן מאיש בשם יעקב, קריאה ללא פסק משמעותה התכבדות לבן ביעקב בן-אחותו כי כביכול בזכות לבן הגיע למקום. ורק אז נִגְרַץ לִקְרָאתוֹ.

(בר' ויצא כט, יג) וַיְהִי – תרסא בתפקיד שיעור, אומדנת לבן של גבורתו וחסידותו של יעקב, מהשמועות ששמע קודם לכן. (בר' ויצא כט, יג) וַיְהִי – תרסא בתפקיד מחיצה שלא להכנס לבית כותים כנראה זה שיש בו עבודה זרה (בר' ויצא כט, יג) וַיְהִי כְשָׁמַע – קדמא בתפקיד ידיעה קודם להגעת יעקב, "ויהי" שהתברר שמה שמע על יעקב אכן אמת. (בר' ויצא כט, יג) וַיְהִי כְשָׁמַע לָבֵן – קדמא ואזלא כרומזת לכלל ופרטיו אחריו. מסקנה המתקבלת מחיבור פירוש [אגרא דכלה] ו- [אילת השחר]

(בר' ויצא כט, יג) כְּשָׁמַע לָבֵן – קדמא ואזלא כרומזת לכלל הדברים שע"פ תיב"ע לבן שמע קודם להגעת יעקב על יעקב גְבוּרָתוֹ וְחַסִּידוּתוֹ: את גבורתו וחסידותו של יעקב, ו- [אגרא דכלה] כתב כל הדברים ששמע ישנם בכלל זה (של) גבורה וחסידות, והפרטים של הכלל כְּשָׁמַע לָבֵן לפי תיב"ע נודעו ללבן לפני הגעת יעקב והם: איך לקח את הבכורה ואת סדר הברכות מיד אחיו ואיך התגלה לו יי בבית אל ואיך הוריד את האבן ואיך שפעה (צפה) הבאר ועלתה לפניו

(בר' ויצא כט, יג) וַיְבִיאֵהוּ אֶל-בֵּיתוֹ - טפחא בתפקיד שנוי, ע"פ [באר מים חיים] לבן שינה מקבלת עבד אברהם ששם תכשיטים על רבקה, לכן כיבדו לאורחים, פנוי הבית מע"ז, מקום ללין, רחצה, סעודה, מקום ואוכל לגמלים. ואילו ביעקב שהגיע ללא רכוש טיפל ללא שום כבוד וגם סעודה לא הגיש לו.

(בר' ויצא כט, יג) וַיְבִיאֵהוּ אֶל-בֵּיתוֹ - אל-ביתו מקף כבורר בין פנים הבית ובו ע"ז ובין חיצוניות הבית שאין בו ע"ז, אתנח בתפקיד הגבלה שיעקב הגביל כניסתו לחלק הבית ללא ע"ז, או שלבן הגביל עצמו מלקבל אורח בכבוד.

[באר מים חיים בראשית פרשת ויצא] ... וגם כי כבר אמרו שני בנים ליצחק ושתי בנות ללבן הגדולה לגדול וכו' (בבא בתרא קנ"ג א) ועל כן עתה כשבאתה רחל וסיפירה לו כדברים האלה אז ודאי ידע כי יעקב הוא, לפי שנודמן לו זיווגו על הבאר ונודמן לו הקטנה, בודאי הוא לקטן והוא יעקב. וזהו שאמר הכתוב וַיְהִי כְשָׁמַע לָבֵן מִכְּבָר אֶת-אֶת־שָׁמְעוּ יַעֲקֹב בֶּן-אָחָתוֹ וידע שרצונו ברחל, ורחל נודמנה לו עתה על הבאר בודאי הוא. על כן נִגְרַץ לִקְרָאתוֹ וַיַּחֲבֹק לוֹ וגו' כמאמר חז"ל [בראשית רבה ע, י"ג] עבד שבא לכאן וכו' ושמה זהובים או מרגליות וכו'. הגם שבקרא נאמר וַיַּחֲבֹק לוֹ וַיִּנְשָׁק לוֹ משמע שחיבק ונישק לו בעצמו ולא לשם דבר אחר. מכל מקום למדוהו מכפל לו שנאמר, והיה די לומר ויחבק וינשק לו ומדאמר שני פעמים נשמע שלכל אחד היה כוונה אחרת וחיבקו עבור מרגליות כי לבן הארמי שמו.

(בר' ויצא כט, יג) וַיַּחֲבֹק לוֹ וַיִּנְשָׁק לוֹ - מקף מקף כל אחד בתפקיד בורר בין כיבוד ובין חיפוש ממון על גופו של יעקב. [בראשית רבה (וילנא) ויצא פ"ד ע, ס' יג] וַיַּחֲבֹק לוֹ, אמר דינרים אינן ואינן בחרציה (בחגורה) וכיון דלא אשכח כלום, וַיִּנְשָׁק לוֹ, אמר דלמא מרגליות אינן ואינן בפומיה (בתוך פי יעקב) וכיון דלא חמא כלום, א"ל יעקב מה את סבור ממון אתית טעין (מביא טעון) לא אתית טעין אלא מילין וַיִּנְשָׁק לוֹ - מונח זקה-קטן שני למודים. ע"פ [ר' עובדיה מברטנורא] (א) שבא מתוך אונס אחיו (ב) שקנה חייו במסירת ממון לאליפז בן עשו. טעם מונח מרבה עוד זוג למודים (א) שעשה בכבוד צווי אמו רבקה (ב) בא לשאת אשה בצווי אמו (בר' ויצא כט, יג) אֶת כָּל-הַדְּבָרִים – מקף מרמז שיעקב בורר בסיפורו מה לא לספר ללבן, כגון שאמר לרחל כי אחי אביה הוא ברמאות. הבורר בדבריו נתמך בטעם סלוק של הַאֲלֵה בתפקיד הגבלת דבריו לרמת התנהגות של לבן. כפירש

[באר מים חיים בראשית פרשת ויצא] לא שאל אותו כלל, ולא דיבר עמו מאיזה סיבה בא הנה ומה רצונו כי אם יעקב התחיל (בר' ויצא כט, יג) וַיִּנְשָׁק לוֹ אֶת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: כדרך כל אלו שאין רצונם באורח הבא לביתם, הולך בביתו כאלם סר וזעף ואינו מדבר עם האורח כלל שום דיבור ואינו שואלו מי הוא ומאין בא ואנה ילך עד שמוכרח האורח להתחיל לדבר אליו ולספר לו כל ענינו, וכל זה כי מעולם לא עשה לשם שמים רק חומד ממון היה והכניס בשמחה עבד אבי אביו לפי שהיה טעון, ואותו הכניס בצרות עין ובמר נפש לפי שמצאחו ריקם כאמור.

(בר' ויצא כט, יג) אֶת כָּל-הַדְּבָרִים – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, ו- [אילת השחר] מרחיב מ- [דעת זקנים] להלן פסוק כ"ה משמע שגם לאה ידעה מענין מכירת הבכורה, וכנראה זה התפרסם), ולפירושו יתכן ששמע גם דאליפז נטל מיעקב את כל ממון, וא"כ לא יצא לקראתו מהטעם דפרש"י שמא יש ממון בידו: וכאשר יעקב מגיע, הוא מאשר את הפרטים. (בר' ויצא כט, יג) אֶת כָּל-הַדְּבָרִים – מתוך התפקיד של מרכא טפחא כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, אפשר שכאן שיעקב הרחיב בסיפור ענינו מעין הפרטים שב- [תיב"ע] וזה מהווה כעין כלל סוגר ומתקבלת תבנית מידת כלל ופרט וכלל בפסוק.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוות האמנה – התלים ק"ט, ט"ט: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: אנתון, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להבדיל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעותים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק-ו – סודר ענהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביעי – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי: קדמא – סדר קדימות; אזילא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואזילא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תורא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים/בתושבע"פ.

1.14 בראשית ויצא כח"י: (התשפ"ד)

בראשית ויצא כח"י: וַיֵּאמֶר לוֹ לְבָן אֶךְ עֲצָמֵי וּבִשְׂרֵי אִתָּהּ וַיֵּשֶׁב עִמּוֹ חֲדָשׁ יָמִים:
[בראשית רבה (וילנא) (פרשת ויצא) פרשה ע סימן יד]

(בר' ויצא כח"י) וַיֵּאמֶר לוֹ לְבָן אֶךְ עֲצָמֵי וּבִשְׂרֵי אִתָּהּ וגו', א"ל מלך הייתי סבור לעשותך עלי וכדין דלית גבך כלום אֶךְ עֲצָמֵי וּבִשְׂרֵי אִתָּה כהדין גרמא אנא מחליק לך (ט: אף על פי שהגעת ריק, אבל אתה קרובי, אז כביכול מדרך ארץ אארה אותך זמן מה), וַיֵּשֶׁב עִמּוֹ חֲדָשׁ יָמִים. (א"ר יוסי) (ג"א) א"ר אמי למדתך תורה דרך ארץ עד היכן צריך אדם להטפל בקרוביו עד חדש ימים, (ג"א) ולא יותר.

[רש"י] (בר' ויצא כח"י) אֶךְ עֲצָמֵי וּבִשְׂרֵי – מעתה אין לי לאספך הביתה הואיל ואין בידך כלום, אלא מפני קורבה אטפל כך חדש ימים, וכן עשה ואף זו לא לחנם שהיה רועה צאנו:

[ריב"א] (בר' ויצא כח"י) אֶךְ עֲצָמֵי וּבִשְׂרֵי אִתָּהּ. פרש"י אין לי לאספך הביתה הואיל ואין בידך כלום וכו'. י"מ דמיתורא ד-אֶךְ קא דריש כן דכל אכין ורקין מיעוטיין הן כ"ש ומ"ש:

(בר' ויצא כח"י) אֶךְ עֲצָמֵי וּבִשְׂרֵי – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב ושעל חלק מהפרטים לא חל ענין או הלכה מסוימת. זמן טיפול בקרובים עשוי להתארך (רבוי ממרכא טפחא) ומדרך ארץ יש להטפל בקרובי משפחה עד חדש ימים (הגבלה מתביר). אִתָּה – אתנה כמגביל, ע"פ פ' [רש"י] אמר חודש אירוח חגיגי ועשה מעט שהגביל זאת לכך שיעקב ירעה צאן לבן.

(בר' ויצא כח"י) וַיֵּאמֶר לוֹ לְבָן – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן מרמז לשני למודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלמודים יוצא מפשטו (למוד א) לבן החמיא במרמה ליעקב וכוונתו הייתה להטעותו

[מקור א] [רבי אברהם בן הרמב"ם] (בר' ויצא כח"י) עֲצָמֵי וּבִשְׂרֵי וגו'. כלומר לך אצלי אהבה וחמלה כמו לאברי גופי לפי שאתה קרובי ושאר בשרי:

[מקור ב] [ר' חיים פלטיאל] (בר' ויצא כח"י) אֶךְ עֲצָמֵי וּבִשְׂרֵי אִתָּהּ. ויפה כיוונת לבא אצלי, כך אמר לבן בלבו יעקב יהיה עצמי כאשר אוכל בשרי שתהיה בידי ואגרום העצם כך אני אוכל את יעקב וכל אשר לו.

[למוד ב] ע"פ [חזקוני] לבן הרמאי הציג עצמו כמסייע ליעקב, שבגלל שלהבנתו רימה את אחיו פעמיים, ולכן קרוביו מתרחקים ממנו,

(בר' ויצא כח"י) אֶךְ עֲצָמֵי וּבִשְׂרֵי אִתָּה מן הדין היה לי להרחיקך מעלי כמו שהתרחקת משאר קרוביך מאחר שרמית את אחיך פעמיים. אֶךְ עֲצָמֵי וּבִשְׂרֵי אִתָּה ולא ארחיקך מעלי. וַיֵּשֶׁב עִמּוֹ חֲדָשׁ יָמִים למדך תורה דרך ארץ עד אימת צריך אדם ליטפל בקרוביו,

אבל אפשר שע"פ [חזקוני] יש שני למודים היוצאים מפשטו (למוד א) הוא (למוד ב) לעיל ו-(למוד ב) ע"פ [חזקוני] ד"א לבן שמע מה עשה יעקב לעשו ונתירא להשכירו עד שניסהו מה הוא עסקו. [חדש ימים חדש שלם מימים].

[ר' חיים פלטיאל] (בר' ויצא כח"י) וַיֵּשֶׁב עִמּוֹ חֲדָשׁ יָמִים. קצת תימה היאך נכנס יעקב בבית לבן והתרפים בביתו הלא גמלים של אברהם לא רצו ליכנס עד שפינה הבית, ויש לומר, שיעקב רצה לבדוק אם רחל ולא עובדות להם ומה מעשיהן ובחדש אחד ראה ופירש ממנו שנאמר וַיֵּשֶׁב עִמּוֹ חֲדָשׁ יָמִים.

(בר' ויצא כח"י) וַיֵּשֶׁב עִמּוֹ – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, ע"פ [בראשית רבה ויצא] ע"י יעקב מגיע ללבן בגין תרתין טלייתא (עבור שתי כבשות, רמז לו לשאת 2 בנותיו). ע"פ [ר' חיים פלטיאל] יעקב בודק את אמונת ומעשי רחל ולא. לבן בודק את כישורי יעקב לרעות צאנו, ואת מהימנותו, ואת האפשרות שיעקב ישתלב בחבורת לבן ולבן יעשקו.

(בר' ויצא כח"י) חֲדָשׁ יָמִים – מרכא מרבה סלוק מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות. יעקב ניצל את חודש המגורים אצל לבן לברר שלא רחל מגבילות עצמן מעבודה הזרה שבבית ומגבילות עצמן למידות טובות ולמעשים טובים. ויעקב הגביל עצמו שלא יהיה לו שייכות ללבן פרט לעבודה בצאן לבן.

בראשית ויצא כח"י: טו: וַיֵּאמֶר לְבָן לְיַעֲקֹב הֲכִי־אֲתִי אִתָּהּ וְעַבְדְּתַנִּי חֲנָם הֲיִדְּהָ לִּי מִהַ־מְשַׁכְּרֵתְךָ:

[בראשית רבה (וילנא) (פרשת ויצא) פרשה ע סימן יד] ... (בר' ויצא כח"י) וַיֵּאמֶר לְבָן לְיַעֲקֹב הֲכִי־אֲתִי אִתָּהּ וְעַבְדְּתַנִּי חֲנָם, אפשר כן אלא אין הות פועלא בעשרה פולרין הוה יהיב ליה חמשה פולרין ואם הות מובילותיה בו' פולרין הוה יהיב ליה בג' פולרין (ט: אמר לבן אם היית פועל ששכרו 10 מטבעות שכר אצלי היה 5 מטבעות, ואם היית במקצוע ששכרו 6 מטבעות שכר אצלי 3 מטבעות) אמר לו (יעקב) מה את סבור ממון אתית בעי מינך (שבאתי לבקש ממנו) לא אתית אלא בגין תרתין טלייתא (לא באתי אלא עבור שתי כבשות, שבא לשאת אשה מנות לבן. ראה בירור להלן).

(בר' ויצא כח"י) וַיֵּאמֶר לְבָן לְיַעֲקֹב – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן מרמז לשני למודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלמודים יוצא מפשטו (למוד א) [שכל טוב (בובר)] [מסביר את [בראשית רבה] שלעיל) מכיון שאחי אתה ראוי לך לעבדני חנם ו' שבראש התיבה וְעַבְדְּתַנִּי משמעת המלה להבא, (כאן מוציא מהפשט חנם ומעביר לעושהו ממחצית השכר הראוי, ולפי [חזקוני] (כח"י) שרצה לבדוק את כישוריו) ולא חנם ממש אלא אם אדם נשכר בעשרה עובדני בחמשה, א"ל (יעקב) איני צריך ממון (כאמור ב-[בראשית רבה] (כח"י) באתי לשאת אשה מנותיך), (למוד ב) א"ל (לבן, ברמאות) א"כ: הֲיִדְּהָ לִּי מִהַ־מְשַׁכְּרֵתְךָ. שכר הוא שפוסק עמו ג' או ד',

או כך ממון ליום, או כך לשבוע או לשנה, אבל משכורת הוא כעין הענקה מנכסין: טט: הרמאות היא בהבנת מלת משכורת. אם אינו כסף בסכום ידוע אלא נכס אז זה תלוי באומדן שווי, שאפשר להתווכח עליו. כמו כן תשלום חצי שכר ראוי מאריך את תקופת צבירת המוהר עבור בת לבן.

בסיום [בראשית רבה ויצא ע"י] ... נאמר אמר לו (יעקב) מה את סבור ממון אתית בעי מינך (שבאתי לבקש ממנו) לא אתית אלא בגין תרתין טלייתא (לא באתי אלא עבור שתי כבשות, שבא לשאת אשה ולא לצבור ממון). המדרש אומר שבא בגין שתי כבשות. כאן עולה השאלה האם כוונתו אחת או לשתיים). לפי המדרשים הבאים, יעקב אמר להיות מודע לנשיאת הבת הקטנה רחל.

[בראשית רבה ויצא ע"י] ... שהיו אומרים כך היו התנאים (בין משפחת יצחק ומשפחת לבן) הגדולה לגדול והקטנה לקטן והיתה בוכה ואומרת יהי רצון שלא אפול בגורלו של רשע, א"י הונא קשה היא התפלה שבטלה את הגזירה ולא עוד אלא שקדמה לאחותה פ' [רש"י] [בבלי בבא בתרא ככגא], (בר' ויצא כח"י) וְשִׁינִי לְאֵה רַבּוֹת – שהיתה סבורה לעלות בגורלו של עשוי ובוכה שהיו הכל אומרים שהיתה שומעת (בהתמדה) שני בניו לרבקה ושתי בנות ללבן, (ט: וב-[בר' ויצא כח"י] נאמר כי לאה) הגדולה (ט: ולכן תנשא) לגדול (עשו ולסטים) ו(ט: רחל) הקטנה (ט: ולכן תנשא) לקטן (יעקב הצדיק):

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה בעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: אנתון, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מוציא; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שמממעים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביעי – 4: מונח רביעי – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי'ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטיי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תורא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = הלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים/בתושבע"פ.

בר' ויצא כטי,יח) וַיֵּאָהֱב יַעֲקֹב אֶת-רַחֵל אֶת-רַחֵל וַיֵּאָמֶר אֶעֱבְדָךָ שִׁבְעַ שָׁנִים בְּרַחֵל בְּתוּךָ הַקְּטָנָה:

בראשית רבה ויצא עיז) (בר' ויצא כטי,יח) וַיֵּאָהֱב יַעֲקֹב אֶת-רַחֵל: בגין דאנא ידע דאנשי מקומך רמאין לפיכך אני מברר עסקי עמך, וַיֵּאָמֶר אֶעֱבְדָךָ שִׁבְעַ שָׁנִים בְּרַחֵל בְּתוּךָ, ברחל ולא בלאה, בתך שלא תביא אחרת מן השוק ושמה רחל, הַקְּטָנָה שלא תחליף שמותך זו בזו,

ע"פ המדרשים לעיל יעקב בא לשאת את רחל. ע"פ **בראשית רבה ויצא עיז** יעקב אבינו בא אל לבן בשביל שתי בנותיו. וע"פ **ר' חיים פלטיאל (בר' ויצא כטי,יד) וַיֵּשֶׁב עִמּוֹ חָדָשׁ יָמִים:** קצת תימה היאך נכנס יעקב בבית לבן והתפרים בביתו הלא גמלים של אברהם לא רצו ליכנס עד שפינה הבית, ויש לומר, שיעקב רצה לבדוק אם רחל ולאה עובדות להם ומה מעשיהן.

ינקוט שמעוני תורה פרשת ויצא רמז קכה) ... כיון שראה יעקב אבינו (אחרי שנשא את לאה) מעשים שרמה (לבן) לאה באחותה נתן דעתו לגרשה וכיון שפקדה הקדוש ברוך הוא אמר לאמן של אלו אני מגרש ובסוף הודה בדבר **(בר' ויחי מז,לא) וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל-רֵאשׁ הַמְּטָה:** מי היה ראש מטתו של יעקב אבינו (האם) לא לאה, **(בר' ויצא כטי,לא) וַרַחֵל עֲקָרָה:** היתה עיקרו של בית (אבל) **רוב מסובין של לאה** היתה ... (לאחר דורות עיקר עם ישראל שנשאר באמונת ה' הם משבט יהודה בן לאה, ובגאולה יתכנסו האחרים) אפשר שיעקב הגיע ללבן לשאת אחת מהאחיות. בחודש שהיית יעקב בבית לבן עד שפרש מביתו, הוא למד שלאה ורחל אינן עובדות עבודה זרה ומעשיהן טובים, שלא הלכו בדרך אביהן הרמאי והעשקן.

מוצע לומר שמאת ה' הייתה זאת שלבן יצליח להשיא לו את לאה וכך יצאו שבטי רוב י-ה לדרך בזמן הרצוי לה' הסברנו על **(בר' ויצא לח) וַתֵּאָמֶר רַחֵל נִפְתָּלִי אֶלְהִים וְנִפְתָּלְתִּי עִם-אָחָתִי נִם-יִכְלְתִּי וְתִקְרָא שְׁמוֹ נִפְתָּלִי:** שרחל באמצעות אחיותיה הוציאה את שבטי יה, וב"ה שכיוונו לדעת **(ספורנו) (בר' ויצא לח) נִפְתָּלִי אֶלְהִים וְנִפְתָּלְתִּי:** מלשון צמיד פתיל (במ' חקת יט, טו) חבורים אלהיים ושל קדושה התחברתי לבעלי: **עם-אָחָתִי.** וזה עשיתי יחדיו עם אחותי שהכנסנו את צרותנו לביתנו יחדיו להעמיד שבטים.

בפנימיות התורה השם **לָבָן** מרמז למחשבה ראשית של הבורא שיברא עולם בשביל ישראל ובשביל התורה, שישאל יקיימו. אחרי הקדמה זאת נסביר **(בר' ויצא כטי,טו) וַיֵּאָמֶר לָבָן לַיַּעֲקֹב** – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן מרמז לשני למודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלמודים יוצא מפשרו (למוד א) מחשבת הבורא הייתה להוציא את עם ישראל נושא יחודו, אחדותו ושמו מיעקב וארבע נשותיו, ולא כמחשבת יעקב רק מרחל שזה היה מעוכב. ולזה כיוונה רחל בענותותה כשמסרה הסימנים המוסכמים עם יעקב ללאה. **(למוד ב) בדרך זאת צ"ע.**

בראשית ויצא כטי,יז) וַיְעִי לָאָה רַכּוֹת וְרַחֵל הָיְתָה יַפְתָּ-תָּאֵר וַיִּפֶת מְרָאָה:

(בר' ויצא כטי,יז) וַיְעִי לָאָה – (סלוק) מרכא טפקא, בתפקיד כעין מידת דרישה סמיכות כעין מדה כ"ב מל"ב מדות מחבירו (כאן הפסוק שלפניו) מלמד עליו. הפסוק הקודם זה כפ' **רש"י** (ע"פ **בבלי בבא בתרא כגא,א**) **(בר' ויצא כטי,יז) וַיְעִי לָאָה רַכּוֹת** – שהיתה סבורה לעלות בגורלו של עשו' ובוכה שהיו הכל אומרים שהיתה שומעת (בהתמדה) שני בנים לרבקה ושתי בנות ללבן, **(טט: וב-בר' ויצא כטי,טז)** נאמר כי לאה (הגדולה (טט:ולכן תנשא) לגדול (עשו הלסטים) ו(טט: רחל) הקטנה (טט:ולכן תנשא) לקטן (יעקב הצדיק): אבל בזכות שהרבתה בכיה עיניה נעשו **רַכּוֹת** וטעם אתנח בתפקיד הגבלה מלמד שהסיבה לרכות רבוי בכיה לעורר רחמים עליה ולא שהייתה חולנית בנטיפת דמעות. ולבן שסבר לרמות את יעקב היה השליח להצילה מעשו ולהנשא ליעקב.

(בר' ויצא כטי,יז) יַפְתָּ-תָּאֵר – מקף כבורר במשמע "יפת-תאר" כאן (א) בעלת תכונות ומעשים טובים (ב) יופי פנים הגורם לברך ברוך שככה לו בעולמו. רחל אמנו הייתה צנועה ולא גאה ב- **יַפְתָּ-תָּאֵר וַיִּפֶת מְרָאָה** שרה אמנו הייתה **(בר' דף יב,יא) יַפְתָּ-מְרָאָה** – מקף כבורר במשמע "יפת-מראה" כאן (א) בעלת תכונות ומעשים טובים (ב) יופי פנים הגורם לברך ברוך שככה לו בעולמו. שרה אמנו הייתה צנועה ואילו אבשלום התגאה ביופיו.

(בר' דף יב,יא) יַפְתָּ-מְרָאָה – מקף כבורר במשמע "יפת-מראה" (א) בעלת תכונות ומעשים טובים (ב) יופי פנים וגוף הגורם לברך ברוך שככה לו בעולמו. (ג) יופי גוף המביא את בעל הגוף להתגאות בו. ע"פ **אלשיך (שמ"ב יד,כז-כז) (שמ"ב יד,כז) אִישׁ-יַפְתָּה** אבשלום התגאה ביופי גופו ושערו.

בבלי בבא בתרא כגא,א בעא מיניה ר' ח' לכו מרבי שמואל בר נחמני: מה ראה יעקב שנטל בכורה מראובן ונתנה ליוסף? מה ראה? ... ר' יונתן רבך לא כך אמר: ראויה היתה בכורה לצאת מרחל, דכתיב: **(בר' וישב לב,ב) אֶלְהָא הַלְלָתָּ יַעֲקֹב יוֹסֵף,** אלא שקדמתה לאה ברחמים, ומתוך צניעות שהיתה בה ברחל החזירה הקדוש ברוך הוא לה. מאי קדמתה לאה ברחמים? דכתיב: **(בר' ויצא כטי,יז) וַיְעִי לָאָה רַכּוֹת,** מאי רכות? אילימא רכות ממש **(רשב"ם** עיניה נטפות דמעה), אפשר? בגנות בהמה טמאה לא דבר הכתוב, דכתיב: **(בר' נח ז,ח) מִן-הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִן-הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אֵינָנָה טְהוֹרָה,** בגנות צדיקים דבר הכתוב? אלא א"ר אלעזר: שמתנותיה ארוכות **(רשב"ם** גדולות בכהונה ולויה דלוי יצא ממנה שממנו כהנים ולוים ומלכות מיהודה). רב אמר: לעולם רכות ממש, ולא גנאי הוא לה אלא שבת הוא לה, שהיתה שומעת על פרשת דרכים בני אדם שהיו אומרים: שני בנים יש לה לרבקה, שתי בנות יש לו ללבן, גדולה לגדול וקטנה לקטן, והיתה יושבת על פרשת דרכים ומשאלת: גדול מה מעשיו? איש רע הוא מלסטם בריות, קטן מה מעשיו? **(בר' תול' כה, כז) אִישׁ תָּם יֵשֵׁב אֲהֵלִים:** והיתה בוכה עד שנשרו ריסי עיניה.

(בר' ויצא כטי,יז) וַיְעִי לָאָה – (סלוק) מרכא טפקא (א) בתפקיד כעין מדה כ"ב מל"ב מדות כתוב שחבירו (כאן שלפניו) מלמד עליו, הסיבה לעינים רכות מבכי לרחמים שלא תנשא לעשו שהיתה שומעת (בהתמדה) שני בנים יש לה לרבקה, שתי בנות יש לו ללבן, גדולה לגדול (הלסטים) וקטנה לקטן (הצדיק). **רַכּוֹת** – אתנח מגביל הסיבה לרכות לבקשת רחמים ולא שהייתה חולנית בנטיפת דמע. כבר הסברנו על **(בר' ויצא לח) וַתֵּאָמֶר רַחֵל נִפְתָּלִי אֶלְהִים וְנִפְתָּלְתִּי עִם-אָחָתִי נִם-יִכְלְתִּי וְתִקְרָא שְׁמוֹ נִפְתָּלִי:** שרחל באמצעות אחיותיה הוציאה את שבטי יה, וב"ה שכיוונו לדעת **(ספורנו) (בר' ויצא לח) נִפְתָּלִי אֶלְהִים וְנִפְתָּלְתִּי:** מלשון צמיד פתיל (במ' חקת יט, טו) חבורים אלהיים ושל קדושה התחברתי לבעלי: **עם-אָחָתִי.** וזה עשיתי יחדיו עם אחותי שהכנסנו את צרותנו לביתנו יחדיו להעמיד שבטים.

ב"ה טוב טעם לדעת ומדני (ט"ו) – כי במצוות האמת – ההלים ק"ט – שפ: טעמי המקרא והתורה בעל-פה, התשס"א – התשפ"א: תמצית ההשקפה: אתנח. סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להבדיל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרשא = מאריך; רבוי; דרשא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפשא = טרשא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרשא טפשא – קב"ש ששעוריה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרשא תביר טפשא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרשא תביר טפשא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרשא טפשא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרשא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי: קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרשא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים/בתושבע"פ.

1.15 בראשית ויצא כט,י: (התשפ"ה) (בהשתתפות נחלת יעקב)

בראשית ויצא כט,יח: וַיֵּאָהֶב יַעֲקֹב אֶת-רַחֵל וַיֵּאמֶר אֶעֱבְדָהּ שִׁבְעַ שָׁנִים בְּרַחֵל בְּתוּלַת הַקְּטָנָה:
בראשית ויצא כט,יט: וַיֵּאמֶר לָבֵן טוֹב תַּתִּי אֹתָהּ לָךְ מִתַּתִּי אֹתָהּ לְאִישׁ אֲחֵר שְׁבַע עֲמָדִי:
בראשית ויצא כט,כ: וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרַחֵל שִׁבְעַ שָׁנִים וַיְהִי כַעֲשִׂינֹו כַּיָּמִים אֲחֵרִים בְּאֶהְבָתוֹ אֹתָהּ:
בראשית ויצא כט,כא: וַיֵּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-לָבֵן הֲבֵה אֶת-אֲשֵׁתִי כִּי מָלְאָו יָמִי וְאֶבְרָאָה אֵלָיָהּ:

מבוא לנאמר ב- (כט,יח) וַיֵּאמֶר (יעקב) רביע ... אֶעֱבְדָהּ שִׁבְעַ שָׁנִים –

הצעה לומר ע"פ טעמי הכתוב (בר' ויצא כט,יח) אֶעֱבְדָהּ שִׁבְעַ שָׁנִים – פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן מרמז לשני פשט

יש שני אופני ביצוע עבודה. (א) קבלן שכרו בסיום הכנת חפץ או ביצוע עבודה ואפשר שיש בו תנאי של הגבלת זמן.

(ב) פועל שכיר לזמן. דן [בבלי קידושין סב,ב,סג,א] בסוגיית האם שכירות פועל משתלמת רק בסוף תקופת העבודה (בלי קשר האם העבודה השיגה מטרת השוכר) ואם לא משולם הפועל נהיה בעל חוב. לעומת שכירות המשתלמת מתחילה עד הסוף (בכל רגע של שווי פרוטה), וכאשר לא שולמה באותו רגע של עבודה הריהו כמלווה בידי בעל הבית. התורה מדגימה את שני המצבים כדלהלן:

(כט,יח) וַיֵּאמֶר (יעקב) רביע ... אֶעֱבְדָהּ שִׁבְעַ שָׁנִים – פשטא מונח זקף-קטן, ז"ק שני אופני תשלום של פועל שכיר לפי זמן (א)

משתלמת בסוף (מבחינת התשלום בלבד דומה לקבלן ששכרו בסוף על החפץ שסיים ואפשר שיש בו תנאי של הגבלת זמן). (ב) שכירות פועל המשתלמת מתחילה עד הסוף.

(כט,יח) בְּרַחֵל בְּתוּלַת – מרכא טפשא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב. הקטנה – סלוק, כמגביל, אפשר שכאן טעם טפשא

ל מלת בְּתוּלַת גם בתפקיד כפוחת טפח להתאפיין מהגבלה של הקטנה – סלוק, כפי' [רש"י] ע"פ [בראשית רבה (תיאודור-אלבק)

פרשת ויצא פרשה ע] ... (פרט א) אמר ליה בגין דאנא ידע שאנשי מקומך רמאין לפיכך אנא מברר עיסקי ממך, (פרט ב) וַיֵּאמֶר

אֶעֱבְדָהּ שִׁבְעַ שָׁנִים בְּרַחֵל בְּתוּלַת הַקְּטָנָה, (פרט ג) [בְּרַחֵל] ולא בלאה, (פרט ד) בְּתוּלַת שלא תביא אחרת מן השוק ושמה רחל, (פרט ה) הַקְּטָנָה שלא תחליף שמותן זו בזו, ע"כ. הצעת טט ל- (פרט ו) לכן יביא אחת מהשוק בשם כלשהו ויאמר שגם היא בתו ושמה רחל,

ועוד הסבר לפי טעם רביע (כט,יח) וַיֵּאמֶר (יעקב) רביע בתפקיד ארבעה למודים (למוד א) אֶעֱבְדָהּ שִׁבְעַ שָׁנִים שכר העבודה יהיה

כסף הקידושין (למוד ב) העבודה של שבע שנים תהיה תנאי לקידושין אבל לא חייב לקדשה (למוד ג) העבודה של שבע שנים תהיה תנאי לקידושין ויהיה חייב לקדשה (למוד ד) אם לא ישלם שבע שנים שכרו אפס, דומה לעבודת קבלן.

עתה נדון באופן ביצוע עבודה ע"י יעקב קבלן, שכר פעולתו משתלם בסוף, כאן התחייבות הקבלן לתקופה של שבע שנות השבחת הצאן, ושכרו יהיה נישואיו עם רחל בתו הקטנה של לבן. כך לא יתהוו מצב של מלוה בידי לבן שבו אי אפשר לקדש [בבלי קידושין ו,א]. אבל לבן החליף תנאי העבודה ועשה זאת למלוה, וטען שיעקב אינו יכול לקדש במלוה, לכך ענה יעקב (כט,כא) (כאחד מפירושי אור החיים) שרחל כבר קנואה לו כדן לוקח עבדים וקרקעות במלוה כדעת הרמב"ם. לפי זה יעקב צריך לשחרר את רחל קודם שכונסה, כדי שתהיה אשה יהודית ולא שפחה נוכרית.

[נחל אפרסמון – הלכה, אגדה וגו' בלום רפאל, אוצה"ח ע' סג 77] (בר' ויצא כט,כא) וַיֵּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-לָבֵן הֲבֵה אֶת-אֲשֵׁתִי כִּי מָלְאָו יָמִי וְאֶבְרָאָה אֵלָיָהּ: להבין זה הכתוב, יש לומר עפ"י הא דאיתא ב- [קידושין ט' ע"א] ההיא איתתא אמרה ליה הב לי חד שוכא אמר לה אי היבנא לך

מיקדשת לי אמרה ליה הבה מיהבא (תביא) אמר רמי בר חמא כל הבה מיהבא לאו כלום הוא. איכעיא להו הב מהו ואמר שם בגמ'

דאינה מקודשת. וכתבו שם ה- [תוס' ד"ה הב] דהטעם דאינה מקודשת משום דעל דיבור קמא קא סמכה, שאמרה הב שלא לשם

קידושין, אבל אי אמר מעיקרא אי היבנא לך מיקדשת לי ואמרה הבה אמרינן כדקאמר איהו קא אמרה ומקודשת.

והנה ב- [אור החיים] הק' מקשה דלפי מש"כ ה- [רמב"ם ז"ל בפרק ה' מהל' אישות הל' כ'] הרי את מקודשת לי בשכר שאעשה עמך

ועשה אינה מקודשת שכל השכר מלוה והמקדש במלוה אינה מקודשת וא"כ האיך קידש יעקב את רחל בשכר שעבד שבע שנים הלא

הוא מלוה והמלוה אינה מקודשת. ואפשר לפענ"ד לדון בזה לפי מה שכתב ב- [אה"ע (אבן העזר) סימן כ"ח סעיף ט"ו בהג"ח] דאם הוא

קבלן של המלאכה הרי היא מקודשת משום דאומן קונה בשבח כלי עיניו. וא"כ הכא י"ל דעבודת שבע שנים היו בקבלנות והיינו כדי

להשביח הצאן (טיפול יעקב בו מרומז במאמר יעקב ב- [ל,ל] כי מעט (צאן) אשר היה לך [לבן] ויפרוץ לרוב) וא"כ שפיר מקודשת בשביל השבח.

ועיין ב- [רא"ש ז"ל פרק הגוזל קמא סימן ג'] שמחלק לענין שינוי בין נתפטמה ובין צמר וגזזה וזה לענין שינוי, אבל לענין שבחא אפשר

דאין לחלק בזה. והנה ב- [תרוגום יונתן] עה"פ ויגד יעקב לרחל לעיל (כט,יב) שסיפר שרוצה ליסב אותה ומסתמא בשכר מלאכה, א"כ

י"ל דהיא אמרה ליה הבה שכר מלאכה, ועל הפסוק כי מלאו ימי מתרגם ימי פולחני. והנה ב- [בית שמואל אה"ע סימן כ"ח סקל"ט] וב-

[חלקת מחוקק שם סקל"ז] הביאו שם משם ה- [תוס' ר"ד קידושין מ"ח ע"א ד"ה ישנה] דהגם דאמר מעיקרא רצונך להתקדש לי בכלי

שאעשה לך ואמרה הן אינה מקודשת עד שיאמר לה כמו"כ בשעת נתינה, [עיי"ש סימן כ"ח ס"ק ל"ט].

ולפי"ז יש לפרש הכתוב בדרך זה, ויאמר יעקב הבה את אשתי היינו שבאשתי היה אמירתה לי הבה ולא הבה מיהבה, רק היא

אמרה לי הבה ומשו"ה מקודשת. ולא תאמר כי הוא מלוה ואינה מקודשת לזה אמר כי מלאו ימי והיינו שנשלם הקבלנות ואומן קונה

בשבח כלי. אמנם ואבואה עליה עוד פעם אבוא אליה בדיבור קידושין כדברי ה- [תוס' ר"ד] שצריך שיאמר לה עוד פעם בשעת

קידושין דהיינו בשעת הנתינה.

בראשית ויצא כט,יט: וַיֵּאמֶר לָבֵן טוֹב תַּתִּי אֹתָהּ לָךְ מִתַּתִּי אֹתָהּ לְאִישׁ אֲחֵר שְׁבַע עֲמָדִי:

(בר' ויצא כט,יט) וַיֵּאמֶר לָבֵן – מונח רביע בתפקיד לפחות ארבע סיבות למאמר לבן:

(סיבה א) [פסיקתא זוטרותא (לקח טוב)] (בר' ויצא כט,יט) ויאמר לבן טוב. למדנו שמה' אשה לאיש, וכה"א מה' יצא הדבר (בר' ח"ש כד נ):

(סיבה ב) [שכל טוב (בובור)] (בר' ויצא כט,יט) ויאמר לבן טוב תתי. כלומר שאהא נתן לך שאתה קרוב, שכן עשה אבא שנתן בתו לאביך,

והרן את בתו לזקנך: מתתי אותה לאיש אחר. שאין כמותך: שבה. לשון ענוה היא: עמדי. ועודני:

[רד"ק] (בר' ויצא כט,יט) טוב תתי – להודיע כי הדבק במשפחתו הוא טוב:

(סיבה ג) [כט,יט] שְׁבַע עֲמָדִי – בתנאי זה שאמרת (ט: כט,כ) עבודת שבע שנים) ואחר כן אתננה לך: (סיבה ד) ו- [אור החיים] מפרש מתנה

עליו שישב עמו ולא ירחיק נדוד

[אור החיים] (בר' ויצא כט,יט) ויאמר לבן טוב תתי וגו'. צריך לדעת לאיזה ענין אמר כן לבן. גם איך יוצדק לומר טוב תתי לך מתתי וגו'

אם אחר לא יעבוד, ואולי ששקר לבן בזה ורמז לו כי יש אחר שיעבוד כמו כן בעד רחל, ועוד קשה איך יוצדק לומר תתי לשון מתנה

כיון שהוא עובד בעדה שבע שנים שהוא כדי דמיה, כי הלא תדע שהקונה עבד עברי שש שנים יעבוד והרי הוא נתן שווי בעד שווי רחל:

עוד צריך לדעת אומרו שבה עמדי שהוא שפת יתר:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרְכָא = מארְךָ, רבוי; דרְגָא – מצרף; תְּבִיר – מחלק, ממעט, לא ממש; טַפְחָא = טרְחָא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרְכָא טַפְחָא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרְגָא תְּבִיר טַפְחָא – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; מרְכָא תְּבִיר טַפְחָא – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; תְּבִיר מרְכָא טַפְחָא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מִקְרָא – בדי"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פִּסְקָא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זְרָקָא סְגוּלָא – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, 1; זְקָא-קֶטְן – 2; זְקָא-גְדוּלָא – 3; רְבִיעַ – 4; מוֹנַח רְבִיעַ – לפחות 4; ... זְקָא-קֶטְן ... זְקָא-קֶטְן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אֲזִילָא – גָּרַשׁ = גִּרְשִׁימָא – יוצא מהענין; קדמא ואֲזִילָא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תְּלִישָׁא-קַטְנָא = תּוֹרָא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תְּלִישָׁא-גְדוּלָא = תְּלִישָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פּוֹר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

(סיבה ה) אכן מחשבתו הרעה נכרת מתוך דבריו כי **נַתְּכוּן לְרִמּוֹת** לתת לו לאה כמו שעשה אחר כך, ולזה הקדים לדבר אליו כדברים האלה, וזה הוא שיעור דבריו **(כט, יט) טוֹב תְּתִי אֲתָהּ לְךָ** אמר לשון **מתנה לשלול כי אין זה מכר** לומר לו לבסוף הן אותה קניתי ממך כמו שכן אמר הלא ברחל וגו' וכמו שאבאר שם בעזרת ה', וחש שיביין יעקב שבתורת מתנה מוחלטת הוא נותנה ולבסוף יבא עליו בטענת הבה שכר שבע שנים שעבד (נ"י: יעקב יבקש שכר שבע שנות עבודה), לזה אמר כי (נ"י: שר) העבודה שעובד עמו תהיה בעד מה שבותר בו יותר מאיש אחר (לחתן), וזה הוא שיעור הכתוב **טוֹב תְּתִי אֲתָהּ לְךָ** ואבחר כך לצד מה שאתה עובד עמי (טט: עבודת שבע שנים) מתתי אותה לאיש אחר בלא עבודה, ולעולם אין זה שוויה של רחל ולא בבחינת מכר הוא מכניסה. ואומר **(כט, יט) שְׂבָה עִמָּדִי מתנה עליו שישב עמו ולא ירחיק נדוד** ויעבוד מרחוק אלא עמו ישב כל זמן העבודה שתהיה עיניו פקוחות על עבודתו. **עוד הערים לומר אליו שישב עמו עד עולם**, וכמו שהתנה (ש"ר א') יתרו עם משה (ויאל משה למנוע רצוי של צפורה ללכת)(ואילו לבן) ולא הוצרך להשביעו על הדבר מפני שהם דברים הנקנים באמירה. ויתרו שהוצרך להשביעו למשה, נתכוון לחייבו אפילו תתרה צפורה ללכת השביעו על דעת לשבת את האיש. וטענה זו היה בדעתו לטעון כנגד יעקב כשיצטרך, ולזה צוה ה' אליו (פ' ל"א) השמר לך פן תדבר עם יעקב, ויעקב לא עשה שמירה לזה כי דברי לבן דברם אליו בדרך חיבה על זה הדרך ולמי אתן טוב ממך שב בני עמדי פ"י כי אנשים אחים אנחנו ולבכו לא כן יחשוב:

(סיבה ו) **(בר' ויצא כט, יט) טוֹב תְּתִי אֲתָהּ לְךָ** – יתיב בתפקיד דווקא כך, לפחות כך מונח מונח זקא-קטן, אולי מרמז על מחשבת של לבן לתת ארבע בנות ליעקב. **(כט, יט) שְׂבָה עִמָּדִי** – טפחא בתפקיד שני ורבוי. שני מכוונת יעקב לחזור לארץ כנען עם אשתו שבע שנות עבודה כפי שאומר שאמו צוותה עליו, לכוננת לבן שישאר בחרן לעולם. **(כט, יט) שְׂבָה עִמָּדִי** – סלוק – בתפקיד הגבלה קיום התחייבות לעבוד שבע שנים, קיום תנאי לבן להיות קרוב אליו, ומענין השנוי גם לשבת בחרן לעולם.

בראשית ויצא כט, כ: וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרַחֵל שְׁבַע שָׁנִים וַיְהִי בְעֵינָיו בְּנָמִים אֲחָדִים בְּאַהֲבָתָהּ אֲתָהּ:
הסבר לעבודת יעקב כפועל שכיר **(כט, כ) וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרַחֵל** – דרגא תביר טפחא, קבוצת פרטים קשורים לענין מסוים שעל כל אחד חל הענין או ההלכה ו/או מצטרפים ביחד, אם **יעקב פועל שכיב** או קבוצת הפרטים הם כל רגע עבודה לא היה בו שיהי פרוטה וכאשר מצטרב לשווי פרוטה על בעל הבית לשלמה מיד, וכאשר לא שולמה מיד, פירש כמלווה בידי בעל הבית, כאן לבן צובר מלוה של שבע שנים. להלכה הפועל שכירות משתלמת מתחילה עד הסוף זה מלוה ואי אפשר לקדש במלוה. וזאת ההלכה. כ- הביא **[אור החיים] (בר' ויצא כט, כא) בשם [הרמב"ם פ"ה מהלכות אישות ה"כ])** הרי את מקודשת לי במלאכה זו שאעשה עמך (טט: ופירש **[לחם משנה] כ-בבלי קידושין ט, א)** הכוונה לעבודה שנעשתה כבר ועשה אינה מקודשת וכו' (שכל השכר מלוה) [ונמצא השכר כולו מלוה אצלך] והמקדש במלוה אינה מקודשת ע"כ, טט: אם יעקב קבלן שכרו משולם בסוף אז אפשר לקדש בעבודה. **[אור החיים] (כט, כ) וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרַחֵל** וגו', טעם אומר ברחל, פירוש היה מפרסם בשעת עבודה כי בעד רחל היה עובד והיא לו חלף עבודתו מלבן, גם מפרסם לשלול לאה לבל ישכח הדבר ותהיה כפירה בינו ובינו: עוד הסבר **(כט, כ) וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרַחֵל** – דרגא תביר טפחא, קבוצת פרטים קשורים, שיכולים להיות ביחד. הסבר לעבודת יעקב כקבלן כל רגע הצאן משתבח מטיפול יעקב בו ולא רק מרעהו. לפי אור החיים יעקב היה מפרסם כל יום במשך שבע שנים כי עובד בעד רחל ולא תהיה כפירת לבן בדבר. **(כט, כ) שְׁבַע שָׁנִים** – מונח אתנה. רבוי הגבלות (א) שעובד רק בעד רחל (ב) שולל קבלת לאה ע"כ ע"פ **[אורח"ת]**. אבל (ג) מפרסם שעבודתו כקבלן ולא כפועל וכך מגביל את לבן לומר שכרו מלוה בידי לבן.

בראשית ויצא כט, כא: וַיֵּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-לֶבֶן הֲבֵה אֶת-אֲשֵׁתִי כִי מְלֹאוּ יָמִי וְאֶבְאֶה אֵלָיִךְ:
[רמב"ן] (בר' ויצא כט, כא) וכדברי אונקלוס הוא שנצטרך לפרש מלא שבוע זאת על ימי המשתה, כי ימי העבודה שלמים היו, כאשר אמר לו יעקב. וכן פירש רבי אברהם: ויתכן לומר כי היה זה מחלוק משכורתו עשרת מונים (להלן לא מא). כי יעקב אמר לו (ללבן) מתחלה כי מלאו הימים, ולבן שתק ונתן לו לאה, ואחר כן אמר לו לבן מלא שבוע זאת, כי עדיין לא מלאו ימי עבודת לאה וקודם זמני נתתיה לך, ויעקב שמע אליו וימלא אותם כדברי לבן כי מה יוכל לעשות, והוא ברחל יחפוץ, ולכן לא אמר הכתוב בתחילה "ויהי במלאת הימים ויאמר יעקב וגו'". ועוד יתכן לומר כי כאשר היה בשנה השביעית (אמר) **(כט, כא) וַיֵּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-לֶבֶן הֲבֵה אֶת-אֲשֵׁתִי כִי מְלֹאוּ יָמִי**, שזו שנת מלאת הימים, ... אין זה דרך מוסר אף כי בצדיקים אבל יאמר הכתוב **(כט, כא) וְאֶבְאֶה אֵלָיִךְ**, כלומר לא שתתן אותה ואלכה, אבל שאשאנה ואשלים מעט הימים אשר עלי, כי מעתה לא תירא ממני שאעזבך ואעזוב המקנה אשר לך, ע"כ: ... או שאמר "מלאו" בעבור שהיו קרובים להמלא וחשובים כמלאים, וכמוהו רבים.

(בר' ויצא כט, כא) וַיֵּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-לֶבֶן הֲבֵה אֶת-אֲשֵׁתִי – קדמא מהפך פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן מרמז לשני למודים, מונח עשוי להוסיף למודים בתבנית זאת, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלמודים יוצא מהפשט. **(כט, כא) וַיֵּאמֶר** – קדמא, לפי הרמב"ן יעקב מקדים לפני סיום שבע השנים של העבודה ואומר ללבן שמה שעשה עד עתה מספיק לקידושי אשה אבל זה מלווה ביד לבן. לכן, מהעבודה שיעשה מעכשיו עד תום השנה ירוויח סכום קטן השווה לפחות שווה פרוטה שלבן יוכל לשלם ליעקב וזוהי ליעקב פרוטה משלו לקידושי אשה. **(כט, כא) וַיֵּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-לֶבֶן** – קדמא מהפך פשטא, כתוב שחבירו שלפניו מלמד עליו, והמלמד הוא **(כט, כ) ... וַיְהִי בְעֵינָיו בְּנָמִים אֲחָדִים בְּאַהֲבָתָהּ אֲתָהּ**: ע"פ רמב"ן אפשר ללמוד כי שכר יעקב עבור שבע שנים הספיק למהר לאה ולפרוטה לקדש את רחל.

למוד היוצא מהפשט כפי [רמב"ן] ... ויתכן לפרש כי הדבור הזה ליעקב לא היה מצד התאוה שהיה בו רוע מוסר רק מצד השכל. וידוע שאין הפרש אצל השכל בין אברי הגוף השונים, כולם כמו) הפנים והידיים, ומעולם אדם ואשתו לא עשו להם חגורות ... עד שאכלו והמשיכו כח מעץ הדעת ונתלבשו בתאוות, וכיון שכן היו האבות שכליים כמלאכי השרת אין לתמוה עליהם בדבר הזה, כי כל כוונתם בהשתמשם בכלי הגוף כדי להמשך אחר השכל. גם האמהות רחל ולאה שהיו מריבות זו עם זו על הפעולה הזאת הטבעית כל דבריהם היו מן המין הזה, כי היו יודעות ברוה"ק ש"ב שבטים עתידין לצאת מיעקב מארבע נשים. ... ועוד מתוך מה שכתוב וישמע אלהים אל לאה יורה שהתפללה להקב"ה. והא למדת כי על הפעולה הטבעית הזאת נענשה זו (רחל) ונשתכרה זו (לאה), והשכר והעונש אינו כי אם על מעשה המצות, והנה הענינים כולם יורו ויעידו כי כוונתם היתה למצוה:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, ט. טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: אנתג, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביעי – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אזילא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואזילא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

בראשית ויצא כט,כב: וַיֵּאָסֶף לְבָנָיו אֶת-כָּל-אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם וַיַּעַשׂ מִשְׁתָּהּ:

הפניית [תורה שלמה סט ויצא] רא"ש מסכת כתובות פרק א סימן ה [כתובות ד.] וה"ר מאיר הלוי ז"ל כתב דיום א' של שמחת חתן חתן הוי דאורייתא דכתיב (שה"ש גיא) בְּיָוֵם חֲתָנָתוֹ וּבְיָוֵם שְׂמֵתָת לְבָוֹ אֵלמא ד- שְׂמֵתָת לְבָוֹ ביום ראשון יש לו סמך מן התורה. ואע"ג דרי"א דלמדין מכאן ז' ימי משתה, מ"מ י"ל דעיקר השמחה הוי ביום ראשון, וכן מבואר בגמ' מוע"ק ט. מותרין לישא ערב הרגל דעיקר שמחה חד יומא. [שלטי הגבורים כתובות א,ב] דלדבריהם הכא נמי ינהוג אבילות ביום ראשון דז' ימי המשתה דרבנן הם והארכתי בדבר בכרכות בפ' היה קורא והר' מאיר הלוי ז"ל (וההשך כלעיל).

(כט,כב) וַיֵּאָסֶף לְבָנָיו אֶת-כָּל-אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם – מרכא תביר מרכא טפקא, קבוצת פרטים קשורים לענין וַיַּעַשׂ מִשְׁתָּה עם הלכה או ענין לא שוה לפרטיה ביחס לענין או שלא כולם מצטרפים לצורך ענין וַיַּעַשׂ מִשְׁתָּה, כאומר שלא כולם היו במשתה אחד, [ילקוט יוסף הלכות חופה וקידושין] שבע ברכות נאמרות בסיום משתה הנישואין בבית החתן (ועכשיו במקום המשתה) במנין. בששה הימים הבאים ובאלמן שנשא אלמנה או גרושה רק שלושה ימים במקום מגורי החתן (ויש המקילים גם למקום אחר). בפחות ממנין, או באין פנים חדשות נאמרת רק הברכה האחרונה שהכל ברא לכבודו.

אולי מכאן להלכת פנים חדשות שאם לא השתתפו במשתה החתונה עצמה יכולים להיות פנים חדשות לאחד מימי שבע ברכות. אֶת-כָּל-אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם - מרכא טפקא, יתור לרבות שבעת ימי משתה רק אם יהיו פנים חדשות, למנהג הספרדים שניים, למנהג האשכנזים אחד. (כט,כב) לְבָנָיו אֶת-כָּל-אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם – תביר מרכא טפקא, קבוצת פרטים קשורים לענין וַיַּעַשׂ מִשְׁתָּה שעל חלק מהם לא חל נושא או הלכה מסוימת הקשורה לענין. נפלה אבילות על חתן או כלה לפניו או ביום הנישואין, האבל מוגבל מלהתאבל ומקיימים הנישואין והשבע ברכות בשבעה ימים ואחר-כך שבעה האבילות.

[בבלי סנהדרין כט,א] אוהב זה שושבינו וכו'. וכמה? אמר רבי אבא אמר רבי ירמיה אמר רב: כל שבעת ימי המשתה. ורבנן משמיה דרבא אמרי: אפילו מיום ראשון ואילך. [רש"י שם] מיום ראשון ואילך - בטלה שושבינות וכשר להעיד.

שיר השירים גיא: צְאִינָהוּ וְרָאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמַלְאָךְ שְׁלֵמָה בְּעֶטְרָהּ לְאִמּוֹ בְּיָוֵם חֲתָנָתוֹ וּבְיָוֵם שְׂמֵתָת לְבָוֹ: ס (שה"ש גיא) צְאִינָהוּ וְרָאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן – דרגא תביר מרכא טפקא, קבוצת פרטים קשורים לענין בְּמַלְאָךְ שְׁלֵמָה וגו' עם הלכה שוה לפרטיה בקשר לענין מסוים

[משנה תענית פ"ד,מ"ח] [בבלי תענית כ"ו,ב] ... אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים, שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין, שלא לבייש את מי שאין לו, כל הכלים טעונין טבילה. ובנות ירושלים יוצאות וחולות בכרמים, ומה היו אומרות: בחור! שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך, אל תתן עיניך בנוי, תן עיניך במשפחה, שקר החן והבל היפי אשה יראת ה' היא תתהלל, ואומר: תנו לה מפרי ידיה ויהללה בשערים מעשיה. וכן הוא אומר צאינה וראינה בנות ציון במלך בעטרה בשערה לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו, ביום חתנתו - זה מתן תורה, וביום שמחת לבו - זה בנין בית המקדש, שיבנה במהרה בימינו.

(שה"ש גיא) וְרָאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן – תביר מרכא טפקא, קבוצת פרטים קשורים לענין בְּמַלְאָךְ שְׁלֵמָה וגו' שממעטים חלק מפרטיה מהענין. הושע לא חייב כל ישראל לעלות לירושלים אלא מי שרוצה.

[ירושלמי תענית פ"ד,ה"ז] ... וכן הוא אומר (שה"ש גיא) צְאִינָהוּ וְרָאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמַלְאָךְ שְׁלֵמָה וגו' ביום חתונתו זו מתן תורה וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו:

גמ' ... רב חייב בר אשי בשם רב שבו התיר הושע בן אלה פריסדיות שהושיב ירבעם בן נבט על הדרכים. כהנא שאל לרב כל הדא טיבותרא רבתא עבד וכתוב ביה [מלכים ב' יז ג] עליו עלה שלמנאסר מלך אשור אמר ליה על ידי ששמת את הקולר מצוארו ותלוי בצואר הרבים לא אמר כל עמא יסקון אלא מאן דבעי מיסוק יסוק.